

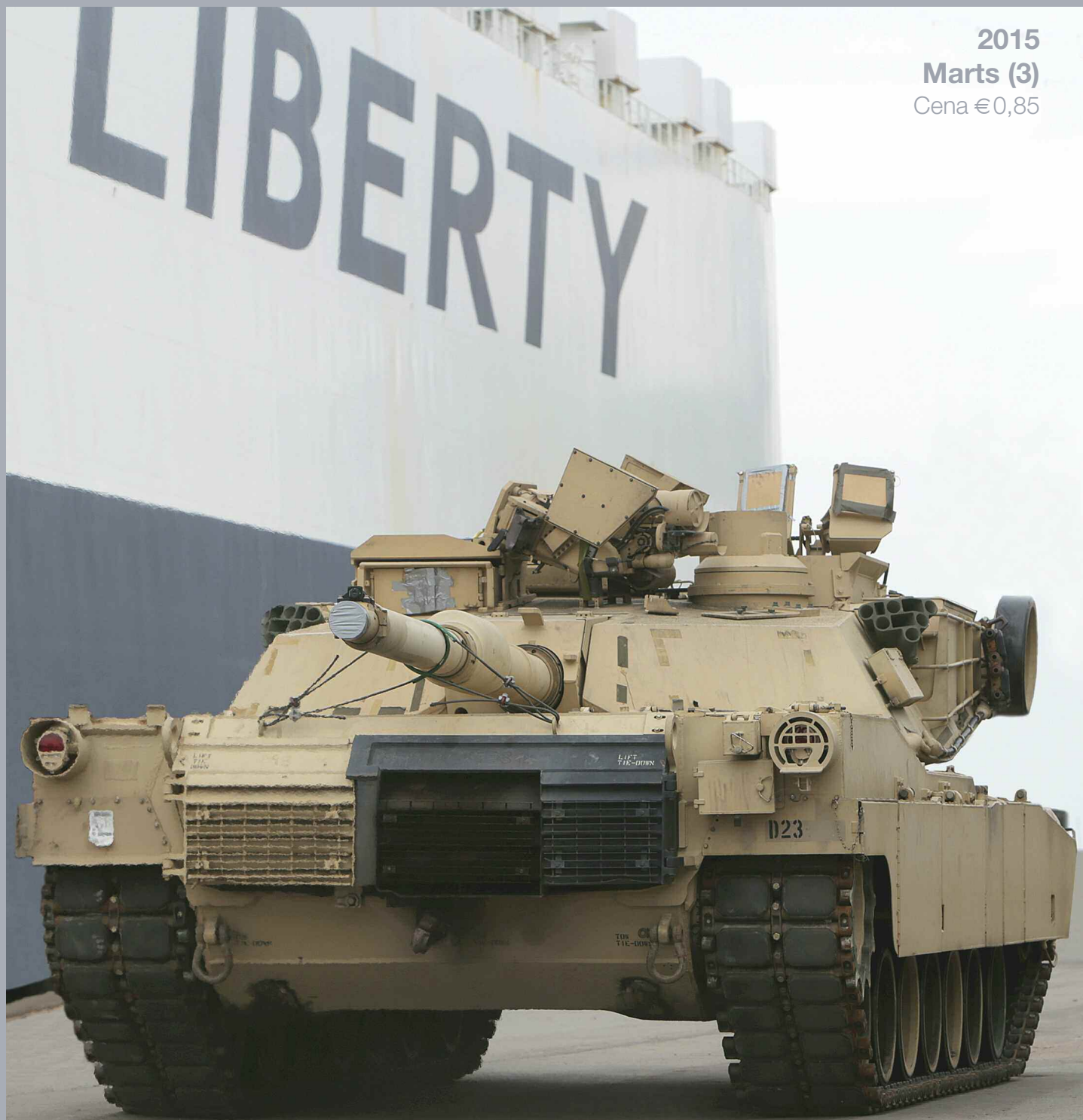
Tēvijas Sargs

MILITĀRAIS ŽURNĀLS

2015

Marts (3)

Cena €0,85

Eiropas Aizsardzības aģentūra

Ja esi Latvijas Republikas pilsonis vecumā no **18 līdz 39 gadiem** un esi ieguvis vai vasarā iegūsi vismaz vidējo izglītību, — tālākā informācija ir domāta **tieši Tev!**

Pat ja neesi vēl ieguvis vidējo, bet tikai pamata izglītību, arī Tev, ja esi pārliecināts par savām fiziskajām un garīgajām spējām, esi drosmīgs un vēlies savu karjeru saistīt ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Latvijas valsts piedāvā:

KARJERAS IESPĒJAS

Nacionālajos bruņotajos spēkos

Latvijas Republikas pilsoņi (vecumā no 18 gadiem) tiek aicināti pieteikties profesionālajā militārajā dienestā (PD) Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS) un Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA).

Pieteikumu vari iesniegt, arī izmantojot internetu —
<http://www.rjc.gov.lv/Rekrutesana.aspx> (skat. 1. solis)

2015. gadā NBS iesaukamo karavīru skaits — **400** (Sauszemes spēkos — 162, Štāba bataljonā — 35, Gaisa spēku aviācijas bāzē — 8, Jūras spēku flotilē — 10, Speciālo uzdevumu vienībā — 45, studijām NAA — 95, instruktori speciālisti — 10, speciālisti vai karavīri specializētajām vienībām — 35).

PD kurss	PD pieņemamo skaits	Plānotais PD uzsākšanas datums
SzS/ŠBn/GS AB/instruktori speciālisti*	26/10/4/5/5	15. 01. 2015.
SzS/ŠBn/GS AB/SUV/speciālisti*	26/5/4/10/5	11. 02. 2015.
SzS/JSF/speciālisti*	30/10/10	11. 03. 2015.
SzS/ŠBn/SUV/speciālisti*	30/5/10/5	12. 08. 2015.
NAA kadeti	50	09. 09. 2015.
NAA kadeti/instruktori speciālisti	45/5	09. 09. 2015.
SzS/ŠBn/SUV/speciālisti*	20/10/15/5	30. 09. 2015.
SzS/ŠBn/SUV/speciālisti*	30/5/10/5	28. 10. 2015.

*vai karavīri specializētajām vienībām.

Izmaiņas ar 13.03.2015.

Plānojot kandidēt uz kādu no iesaukumiem, rēķinies, ka mums būs nepieciešamas vismaz 2 nedēļas, lai pārliecinātos par Tāvu atbilstību PD prasībām

Neatliec pieteikšanos līdz pēdējam brīdim!!!

Nacionālie bruņotie spēki Tev **NODROŠINĀS:**

- Karavīra atalgojumu, sākot **ar pirmo dienu** — apmēram **€ 570** pēc nodokļu nomaksas;
- Bezmaksas **medicīnisko aprūpi**;
- Pilnus **apģērba komplektus** un ekipējumu;
- **Bez maksas** — visu nepieciešamo **izglītību** karjeras uzsākšanai un turpināšanai;
- Pilnu militāro **sociālo garantiju** komplektu (**pabalsti, izdienas pensija, kompensācijas u.c.**);
- **Ārvalstu komandējumus**;
- Pašattīstības un izaugsmes iespējas;
- **Karjeru** visa darba mūža garumā;
- **Sociāli respektablu profesiju.**

Pretendentiem jābūt krimināli nesodītiem, ar atbilstošu veselības stāvokli, fizisko sagatavotību un psiholoģisko noturību.

INFORMĀCIJA

www.mil.lv, www.rjc.gov.lv,

kā arī Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrā (adrese: Rīga, **K. Valdemāra iela 10/12**; ieeja no Elizabetes ielas);

apmeklētāju pieņemšanas laiks — darba dienās no plkst. 9.00 līdz 16.00. Tālr. **67335392**.

Sagatavojusi RJC Rekrutēšanas nodaļa.

Latvijas ziņas	2
Eiropas Aizsardzības aģentūra: attīstot Eiropas valstu sadarbību aizsardzības jomā	4
Vēstures skolotāju gadskārtējā konference	7
«Krievu pasaule» — no maigās varas koncepta līdz kara pamatojumam	8
Militārpersonas kopā ar Latvijas uzņēmējiem ziedo labdarībai	10
Latvijas Kara muzejā diskusija par hibrīdkaru	12
O. Kalpaka muzejs saņem unikālu vēstures liecību	13
Karavīri māca soļot Kalpaka skolas bērnus	14
Skolēni no visas Latvijas iepazīstas ar karavīru dzīvi	16
«Ziema 2015» aizsāk apmācību sezonu	18
Kalpaka balle 2015	21
Latviešu karavīrs Zigurds Lieljūris	22
Sports	24
Aizmirstie karavīri: Daugavgrīvas cietokšņa latviešu zemessargi	26
Latviešu karavīri karagūstekņu nometnēs: Pirmā pasaules kara pieredze	28
Uz Pasaules jumta. Tibeta	30
Ārzemju ziņas	34
Vai katrs karavīrs varēs kļūt par labu snaiperi?	36

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālrunis: 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs
www.empamil.eu

Iespējamais Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.
Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — **67335391**
Žurnālists **Taivo Trams** — **67335391**
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399

Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Makets **Aigars Nesters** — **67335391**

Red. pārstāvis ASV **I. Zuševics**.
7214 Elberton Avenue, Greendale,
WI 53129 USA.
Tālrunis: 4144213934
e-pasts: ivarsvz@yahoo.com

Red. pārstāve Vācijā **I. Marx**.
Tālrunis 89 4530 1802,
e-pasts: iveta_marx@web.de

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūnīd.

27. un 28. februārī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, kā arī aizsardzības nozares amatpersonas un bruņoto spēku karavīri godināja pulkvedi Oskaru Kalpaku un Brīvības cīņās kritušos karavīrus.

27. februārī aizsardzības ministrs R. Vējonis un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants R. Graube piedalījās ekumeniskajā dievkalpojumā Rīgas Sv. Jāņa baznīcā, kas bija veltīts pulkveža O. Kalpaka un Brīvības cīņās kritušo karavīru piemiņai.

28. februārī notika gadskārtējā pulkveža O. Kalpaka balle, kas kļuvis par tradicionālu pasākumu, kur pulcējas valsts augstākās amatpersonas, karavīri, augstskolu mācību spēki, mākslinieki, uzņēmēji un burši no Latvijas studentu korporācijām. Šogad balles ziedojumu mērķis ir atbalsts Kritušo karavīru pieminēšanai, kura pirmā kārta tika atklāta pērnā gada oktobrī Nacionālo bruņoto spēku Ādažu bāzē.

5. martā aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis tikās ar *NATO* ģenerālsekretāra vietnieku Aleksandru Veršovu, lai diskutētu par paveikto un darāmo reģionālās drošības stiprināšanā.

Amatpersonas pārrunāja Velsas samitā pieņemto lēmumu īstenošanas gaitu un diskutēja par aktuālajiem jautājumiem, kurus varētu iekļaut *NATO* Varšavas samita dienaskārtībā. Īpaša uzmanība tika veltīta diskusijai par hibrīdkara izaicinājumiem.

R. Vējonis informēja *NATO* ģenerālsekretāra vietnieku par paveikto, lai stiprinātu Nacionālos bruņotos spēkus, kā arī civilmilitāro sadarbību hibrīddraudu kontekstā. A. Veršovs tika iepazīstināts ar plānotajiem spēju attīstības pasākumiem, sadarbību iekšējās un ārējās drošības iestāžu stiprināšanā un uzņemošās valsts atbalsta spējas attīstībā.

«Kā būtisks solis cīņā pret hibrīddraudiem atzīmējama *NATO* komandvadības štāba elementa izveidošana Latvijā,» uzsvera R. Vējonis.

«Regulāras tikšanās ar *NATO* amatpersonām, kurās mēs apmaināmies ar aktuālo informāciju, pārrunājam paveikto un vienojamies par turpmākiem soļiem alianses spēju stiprināšanā, sekmē sadarbību un stiprina kopējo *NATO* drošību,» gandarījumu par tikšanos ar A. Veršovu puda R. Vējonis.

A. Veršovs tikās arī ar aizsardzības nozares vadību un kopā ar R. Vējoni un Eiropas Ārējās darbības dienesta ģenerālsekretāra vietnieku Maceju Popovski piedalījās ES starptarmentārās konferences diskusijā «Eiropas kopējā drošības un aizsardzības politika un *NATO* — sekmīgāka sadarbība jauno drošības apdraudējumu apstākļos», kā arī apmeklēja Nacionālo bruņoto spēku bāzi Ādažos.

No 27. februāra līdz 1. martam Starptautiskajā izstāžu centrā Ķīpsalā notika 21. starptautiskā izglītības izstāde «Skola 2015». Lai informētu jauniešus par studiju iespējām Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA), kā arī par dienestu Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS), arī šogad izstādē piedalījās NAA un bruņoto spēku vienības.

Virsnieki un kadeti izstādes apmeklētājus informēja par militārās karjeras iespējām bruņotajos spēkos, studiju programmām akadēmijā un kadetu dzīvi.

Katru gadu izstādē «Skola» tūkstošiem jauniešu sniedz visaptverošu informāciju par mācību iespējām, palīdz saprast un izvēlēties, ar kādu nozari saistīt savu nākotni un kura mācību iestāde būs tā, kur tuvākajos gados apgūt zinības, iesaistīties ārpuskolas aktivitātēs un iegūt jaunus draugus.

Izstādes apmeklētāji varēja piedalīties dažādos militarizētos konkursos, kā arī iepazīties ar informatīvajiem materiāliem, NBS ekipējumu un ieročiem.

Šogad bruņotie spēki profesionālajā dienestā pieņems 340 karavīrus, 85 no viņiem — studijām Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, kur viņi kļūs par savas valsts armijas virsniekiem.

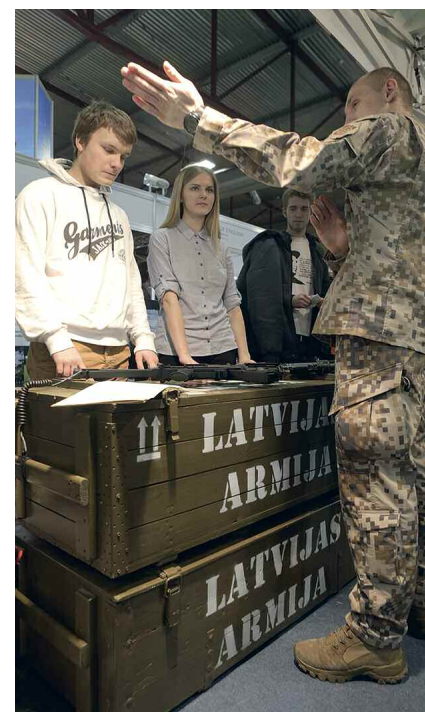
Nacionālā aizsardzības akadēmija 2015./2016. studiju gadā studiju programmā «Komandējošā sastāva virsnieks» uzņems 25 kadetus ar jau iegūtu augstāko izglītību bakalaura līmenī, bet programmā «Virsnieka speciālista pamatkurss» plānots uzņemt piecus augstskolu absolventus. Trijās profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmās akadēmija uzņems 55 kadetus, no kuriem desmit kadeti militāro izglītību varēs iegūt programmā «Gaisa spēku militārā vadība». Savukārt programmā «Sauszemes spēku militārā vadība» uzņems 30 kadetus, bet programmā «Jūras spēku militārā vadība» — 5 kadetus.

Kandidātu dokumentu pieņemšana studijām Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā notiks līdz 31. jūlijam.

Ar studiju iespējām Nacionālajā aizsardzības akadēmijā varēs iepazīties arī Atvērto durvju dienā, kas notiks 8. maijā.

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija ir vienīgā Latvijas augstākā militārā mācību iestāde, kuras uzdevums ir sagatavot profesionāli izglītotu komandējošo un militāro speciālistu sastāvu Latvijas valsts aizsardzības nozarei.

Studijas ir bez maksas, studiju laikā kadeti ir pilnā valsts apgādē, kadetiņiem maksā karavīra algu, uzturdevas kompensāciju, dzīvokļa īres kompensāciju, nodrošina karavīra sociālās garantijas, izmītnāšanu dienesta viesnīcā un iespēju izmantot Sporta kluba kompleksu. Pēc akadēmijas absolvēšanas ir garantēta dienesta vieta Nacionālo bruņoto spēku vienībās.

No 5. līdz 6. martam Rīgā norisinājās 3. tehniskās IT drošības mācības «Marta migla». Mācībās piedalījās 59 dalībnieki, veidojot trīs zilā karoga komandas un vienu sarkanā karoga jeb uzbrucēju komandu.

Tehnisko mācību mērķis bija pārbaudīt dalībnieku prasmes IT infrastruktūras aizsardzībā, IT drošības uzbrukumu atklāšanā un novēršanā. Mācības sniedza iespēju apmainīties ar pieredzi un iepazīties ar nozarē strādājošiem kolēģiem, darbojoties komandā kopīga mērķa sasniegšanai.

Sogad IT drošības tehniskās mācības tika organizētas, apvienojot CERT.LV un Zemessardzes Kiberaizsardzības vienības spēkus — mācības klātienē piedalījās 10 Kiberaizsardzības vienības pārstāvji un vēl desmit iesaistījās pasākuma organizēšanā.

Mācības tika veidotas pēc spēles «Aizstāvi karogu» principa. Pirmajā dienā dalībnieki iepazīna mācību infrastruktūru un komandas dalībniekus. Nākamajā dienā zilā karoga komandu dalībniekiem bija jāsadarbojas, lai nodrošinātu svarīgāko servisu pieejamību un integritāti. Komandas pelnīja punktus, bastoties uz to, cik veiksmīga bija izvēlēta aizsardzības stratēģija.

Sarkanā karoga komandas mērķis mācību laikā bija uzbrukt zilā karoga komandu infrastruktūrām un iegūt informāciju, kas nav paredzēta publiskai telpai, traucēt servisu darbību, neizmantojot pārslodzes metodes, un ietekmēt zilā karoga komandu tīlu informācijas sistēmu vidē.

Mācību noslēgumā dalībnieki atzina, ka tehniskās mācības palīdz uzkrāt nepieciešamo pieredzi dažāda veida drošības apdraudējumu noteikšanā un risināšanā, kā arī ir lieliska iespēja pārbaudīt savas spējas un apmainīties pieredzē ar citu organizāciju kolēģiem.

9. martā Rīgas ostā norisinājās ASV armijas militārās tehnikas izkraušana no kuģa «Liberty Promise». Tehnikas piegāde notika operācijas «Atlantic Resolve» ietvaros.

Ostā tika izkrauti tanki M1A2 «Abrams» un bruņumašīnas M2A3 «Bradley», kā arī kaujas atbalsta un nodrošinājuma tehnika, kopskaitā vairāk nekā 120 tehnikas vienību. No tām sešus tankus «Abrams» un sešas bruņumašīnas «Bradley» kopā ar atbalsta tehniku nogādāja Ādažos, kur tie sagaidīs nākamo rotāciju. Pārēji tehnika tika vesta uz Lietuvu un Igauniju.

Pasākumā piedalījās aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, ASV vēstniecības Latvijā vadītāja Šarona Hadsona-Dīna, Rīgas mērs Nils Ušakovs un ASV armijas 21. nodrošinājuma pavēlniecības komandieris ģenerālmajors Džons O'Konors.

«Tas ir kārtējais apliecinājums NATO solidaritātei. Mēs esam NATO dalībvalsts, un kopīgi mēs esam gatavi visiem jaunajiem izaicinājumiem, kas ir mūsu reģionā,» skaidroja aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis.

ASV armijas 21. nodrošinājuma pavēlniecības komandieris ģenerālmajors Džons O'Konors sacīja: «Pēdējā gada laikā esam demonstrējuši, ka ASV militārie spēki turpinās klātbūtni Latvijā, Igaunijā, Lietuvā un Polijā tik ilgi, cik vien tas būs nepieciešams, lai atturētu Krievijas agresiju un stiprinātu NATO aliansi.»

3. kājnieku divīzijas 1. brigādes karavīri no Džordžijas ieradīsies Latvijā marta beigās, lai nomainītu 2. kavalērijas pulka dragūnus, kas pašlaik pilda dienesta pienākumus Ādažos.

Arī 3. kājnieku divīzijas 1. brigādes karavīri turpinās treniņus kopā ar latviešiem un piedalīsies militārajās mācībās, arī marta beigās notiekošajās NATO mācībās «Operation Summer Shield XII». «Karavīriem ļoti nozīmīgi ir treniņi kopā, jo tikai laba sadarbība un savietojamība nozīmē spēcīgu aliansi,» sacīja ģenerālmajors Dž. O'Konors.

Pēc Krievijas veiktās Krimas aneksijas pērna gada pavasarī un agresijas Ukrainas austrumos ASV ir uzsākušas mācību operāciju «Atlantic Resolve». Operācijas mērķis ir apliecināt ASV nepārtraukto ieguldījumu NATO dalībvalstu kolektīvajā drošībā, veicinot mieru un stabilitāti Baltijas valstīs un Polijā.

No 9. līdz 10. martam Eiropas Aizsardzības aģentūras nacionālie bruņojuma direktori, tiekoties Rīgā, pārrunāja veidus, kā stiprināt Eiropas aizsardzības un drošības spējas, lai sagatavotos 2015. gada jūnija Eiropadomes diskusijai par aizsardzību.

Nacionālie bruņojuma direktori diskutēja, kā veicināt Eiropas valstu sadarbību kopīgo iepirkumu jomā, projektu plānošanā un īstenošanā, kā arī par atbalstu Eiropas Aizsardzības aģentūras spēju programmām un Eiropas aizsardzības industrijas stiprināšanu. Tika secināts, ka jāveicina mazo un vidējo uzņēmumu iekļaušana piegāžu tīklos, jo tas ilgtermiņā sniegtu ieguldījumu Eiropas ekonomikas un aizsardzības spēju stiprināšanā. Izvērtējot šā brīža drošības izaicinājumus, dalībvalstis vienojās, ka būtiska ir reģionālā sadarbība, tādēļ svarīgi stiprināt sadarbību ar Eiropas Aizsardzības aģentūras partneriem, piemēram, NATO un ASV.

«Šis ir nozīmīgs formāts, jo sniedz iespēju pārrunāt Eiropas aizsardzības spējas jau pašos pamatos, kā arī sniedz atbalstu mūsu aizsardzības rūpniecības nozarēm, paredzot sadarbību iepirkumu un bruņojuma jomā,» uzsvēra aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, uzrunājot sanāksmes dalībniekus.

«Ņemot vērā līdzšinējās pārmaiņas Eiropas drošības vidē, arvien būtiskāka nozīme ir ES sadarbībai ar tās partneriem, tādēļ sanāksmes ietvaros organizētā papildu sesija ar NATO un ASV sadarbības partneriem sniedza iespēju apspriest visas puses interesējošos jautājumus par standartizāciju, savstarpējo tirdzniecību, kā arī diskutēt par vienotu Eiropas gaisa telpu,» sacīja R. Vējonis, īpaši novērtējot Latvijas prezidentūras rīkotās papildu sesijas nozīmi.

«Eiropas Aizsardzības aģentūras uzdevums ir atbalstīt dalībvalstu centienus spēju attīstībā. Ņemot vērā jaunus drošības izaicinājumus un budžetu ierobežojumus, sadarbība kļūst arvien svarīgāka. Tā kā nacionālie bruņojuma direktori ir atbildīgi par spēju nodrošināšanu, kas mūsu bruņotajiem spēkiem nepieciešamas šodien un nākotnē, tikšanās Rīgā bija nozīmīga iespēja, lai sagatavotos jūnija Eiropadomes diskusijai par aizsardzību,» pēc tikšanās sacīja Eiropas Aizsardzības aģentūras izpilddirektors Horhe Domeks.

Neformālās sanāksmes laikā dalībniekiem bija iespēja apskatīt Latvijas drošības un aizsardzības industrijas pārstāvju piedāvātos produktus — tai skaitā bezpilota lidaparātus, tehniskos risinājumus kuģubūves nozarē, kiberdrošībā un mašintulkošanā.

No 18. līdz 19. martam aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube Latvijas Republikas Valsts prezidenta Andra Bērziņa delegācijas sastāvā apmeklēja Norvēģiju, kur piedalījās abu valstu delegāciju diskusijās.

Vizītes laikā aizsardzības nozares vadība tikās ar Norvēģijas aizsardzības ministri Īni Ēriksenu Sēreidi, kā arī Norvēģijas parlamenta ārlietu un aizsardzības komiteju, lai dalītos redzējumā par ģeopolitisko situāciju un aizsardzības jomas izaicinājumiem, apspriežot Velsas samita lēmumu īstenošanas gaitu.

Tika apspriesta arī divpusējā sadarbība aizsardzības jomā, tostarp militārās mācības un apmācība, sadarbība starptautiskajās operācijās un iepirkumos, kopīgs atbalsts Kosovai un citas aktualitātes.

Vizītes ietvaros aizsardzības nozares vadība ar «Skjold» klases korveti devās uz Oskarsborgas cietoksni, kur Norvēģijas speciālo uzdevumu vienība sniedza taktiskus paraugdemonstrējumus.

Norvēģija divpusējo un daudzpusējo sadarbības projektu īstenošanas gaitā bijusi un ir viena no nozīmīgākajiem Latvijas sadarbības partneriem aizsardzības jomā. Norvēģija palīdzējusi modernizēt un attīstīt Nacionālos bruņotos spēkus, kā arī dāvinājusi Latvijai militāro ekipējumu. Latvija un Norvēģija veiksmīgi sadarbojušās starptautiskajās militārajās operācijās.

Eiropas Aizsardzības aģentūra: attīstot Eiropas valstu sadarbību aizsardzības jomā

Elizabete Šefmane,

EAA, mediju un komunikāciju virsniece.
Foto — Gatis Dieziņš un Alfrēds Pļasdis.

Eiropas Aizsardzības aģentūra (EAA) tika izveidota 2004. gadā, lai atbalstītu Eiropas Savienības dalībvalstis un Padomi to centienos uzlabot Eiropas aizsardzības spējas. Pēc desmit gadu darbības EAA ir kļuvusi par svarīgu elementu Eiropas aizsardzības uzbūvē. Ar mazāk nekā 130 darbiniekiem no visas Eiropas aģentūra attīsta Eiropas valstu kopīgās aizsardzības spējas un bruņojuma projektus, atbalsta Eiropas aizsardzības rūpniecību, nodarbojas ar pētniecības projektiem un jaunu tehnoloģiju izveidi, kā arī Eiropas kopdarbību aizsardzības jomā.

EAA izmanto elastīgu *a la carte* pieeju, kas ļauj dalībvalstīm izraudzīties tos projektus, kuros tās vēlas piedalīties.

EAA pastāvēšanas mērķis ir dot jūtamus rezultātus dalībvalstīm, to bruņotajiem spēkiem un visbeidzot ikvienam karavīram. 2014. gadā aģentūra uzsāka 18 jaunus projektus, aptverot spēju attīstības pilnu spektru.

EAA lomas nozīmīgums tika novērtēts Eiropadomes 2013. gada decembra samitā, kura galvenā tēma bija Eiropas aizsardzības jautājumi. EAA tika dots uzdevums sniegt atbalstu dalībvalstīm četru galveno spēju attīstīšanā — degvielas uzpilde lidojuma laikā (*Air-to-Air Refuelling* — AAR), distances vadības lidaparātu sistēmas (*Remotely Piloted Aircraft Systems* — RPAS), valdību satelītu sakari (*Governmental Satellite Communication* — Govsatcom) un kiberaizsardzība. Darbs norit katrā no šīm jomām. EAA ir saņēmusi arī dažādus citus uzdevumus, lai palīdzētu atbalstīt un attīstīt Eiropas aizsardzības rūpniecību un tās tehnoloģisko bāzi.

No pētniecības un tehnoloģijām līdz operacionālai izvietošanai

Līdzās šīm četrām jomām EAA aptver projektus no pētniecības un tehnoloģijām līdz darbības izvēšanai. Pētniecības un tehnoloģiju jomā aģentūra, piemēram, strādā pie nākotnes tehnoloģijām, kas būs nepieciešamas jūras pretmiņu karadarbībā. EAA sadarbojas ar Eiropas Komisiju par civilā

EUROPEAN DEFENCE AGENCY

un militārā jomā izmantojamām tehnoloģijām, kas saistītas ar cīņu pret ķīmisko, bioloģisko, radioaktīvo un kodolvielu draudiem vai kiberaizsardzību. EAA arī iesaistās jautājumu risināšanā, kas saistīti ar dalībvalstu tehnoloģisko neatkarību.

Attiecībā uz spēju izvietošanu aģentūra, piemēram, līdz šim ir organizējusi septiņas

helikopteru pilotu apmācības, iesaistot simtiem pilotu no visas Eiropas, no kuriem vairāk nekā puse pēc apmācībām tika nosūtīti uz Afganistānu. Savukārt cīņai pret pašdarinātiem spridzekļiem (*improvised explosive devices* — IED) aģentūra savā paspārnē ir izveidojusi tiesu ekspertīzes laboratoriju. 2011. gadā Francijas speciālistu vadībā,

aktīvi piedaloties arī vairākām citām dalībvalstīm, šī laboratorija tika izvietota Afganistānā. Pēc veiksmīgās operācijas, kuras laikā tika analizēti vairāk nekā 6000 pašdarināto spridzekļu, projekts tagad ir pārvietots uz Nīderlandi, kur tam ir nodrošinātas pastāvīgas mācību telpas.

Sadarbības veicināšana

Eiropas valstu sadarbības un izmantojamo līdzekļu savietojamības pamatā ir aizsardzības standartu saskaņošana. Aģentūra ir veiksmīgi attīstījusi vairākus standartizācijas projektus tādās jomās kā lidojumderīgums ar saskaņoto lidojumderīguma prasību ieviešanu, munīcijas kvalifikācija, tehniskās un darbības pārbaudes atļaujas degvielas uzpildes gaisakuģiem/savācējiem degvielas uzpildes lidojuma laikā operācijās. Balstoties uz Eiropas militāro lidojumderīguma prasību attīstības procesā gūto pieredzi, EAA šobrīd veic arī distances vadības lidaparātu sistēmas (RPAS) sertifikāciju.

Latvija nesen pievienojās aģentūras izstrādātajām diplomātisko formalitāšu normām, lai vienkāršotu un saskaņotu militāro gaisa transporta kustību Eiropā. Iepirkuma

Aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis tiekas ar Eiropas Aizsardzības aģentūras izpilddirektoru Horhi Domeku.

apvienošana jeb vairāku valstu kopīgs iepirkums ir vēl viens veids, kā valstīm saskaņot standartus vai iekārtas. Aģentūra var veicināt

dalībvalstu kooperatīvos iepirkumus. 2014. gada jūnijā EAA un kompānija «Saab Dynamics AB» pabeidza darbu pie vairāku gadu pamatnolīguma par dažādas «Carl Gustaf» bezatsitiena prettanku ieroču munīcijas piegādi. Šis pamatnolīgums ir paredzēts uz pieciem gadiem un ietver iespējamo tā atjaunošanu vēl uz diviem gadiem; līguma plānotā vērtība ir līdz 50 miljoniem eiro. Tas ir publiskā iepirkuma līgums starp EAA un Igauniju, Latviju, Lietuvu, Čehiju un Poliju, kura ietvaros EAA darbojas kā centralizētā iepirkumu institūcija, uzņemoties vadošo lomu iepirkuma procedūrā. EAA arī vada šī iepirkuma pamatnolīguma uzraudzību, lai pilnībā izmantotu visas iespējas, ko sniedz iepirkuma apvienošanas prasības. Šis līgums paredz arī citu EAA dalībvalstu iespēju pievienoties šai iniciatīvai vēlākā laika posmā.

Latvijas Republikas aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis uzskata: «Kopīgā iepirkuma iniciatīva par vienotu «Carl Gustaf» munīcijas iegādi ir labs piemērs tam, kā EAA īsteno savu lomu kā sadarbības projektu veicinātāja. Šis projekts sākuma stadijā tika paredzēts Baltijas valstu reģionālās sadarbības ietvaros, kam vēlāk pievienojās Polija un Čehijas Republika. Dalība iepirkuma apvienošanā sniedz vairākas priekšrocības līgumsaistībās, kuras nebūtu bijis iespējams panākt, ja līgumu slēgtu viena valsts, it īpaši valsts ar zemu patēriņa līmeni. Šobrīd ir vairākas priekšrocības, piemēram, pasūtījumu lielāka pielāgojamība.

Turpinājums 6. lpp.

Tā kā EAA darbojas kā šī projekta administrators, tas nozīmē, ka projekta dalībvalstis var ietaupīt līdzekļus uz administratīvajiem un koordinācijas izdevumiem. Mazākām valstīm dialoga izveidošana ar industrijas pārstāvjiem var būt sarežģītāka, kamēr EAA spēj nodrošināt efektīva starpnieka pakalpojumus.»

Aizsardzība un citi Eiropas Savienības politikas virzieni

Lai stiprinātu Eiropas aizsardzības rūpniecību un lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar Eiropas aizsardzības izdevumiem, proti, pētniecībai un tehnoloģiju attīstībai atvēlēto līdzekļu samazināšanu, EAA savu darbību koncentrē uz pētnieciskajiem un tehnoloģiju attīstības projektiem un divējāda lietojuma tehnoloģiju pētniecību, kā arī atbalsta Eiropas Komisiju sagatavošanās darbībās, lai nodrošinātu ar kopējās drošības un aizsardzības politiku (*Common Security and Defence Policy — CSDP*) saistītu pētījumu veikšanu. Aģentūrai ir atvēlēta arī galvenā loma, cenšoties panākt līdzsvaru starp vienoto tirgu, no vienas puses, un aizsardzības nozares specifiku, no otras puses.

EAA aktīvi darbojas civilmilitārās sinerģijas projektu veicināšanā. Dalībvalstīm ir pieejamas un tās izmanto aģentūras zināšanas saistībā ar aizsardzības jautājumu ietekmi uz daudz plašākām ES politikas jomām un iniciatīvām, piemēram, radiofrekvenču spektrs, enerģētika un Eiropas vienotā gaisa telpa. EAA ir tā vieta, kur aizsardzības ministrijas var noskaidrot un formulēt savas intereses saistībā ar šīm jomām.

Proaktīvs Eiropas aizsardzības kopienas centrs

Lai sasniegtu šo mērķi, EAA ir izveidojusi ciešas attiecības ar citām ES institūcijām, piemēram, ar Eiropas Komisiju, Eiropas Ārējās darbības dienestu, dažādiem ES Padomes formātiem, Vienotās Eiropas gaisa telpas gaisa satiksmes pārvaldības izpētes kopuzņēmumu un Eiropas Aviācijas drošības aģentūru. EAA sadarbojas arī ar trešajām pusēm. Aģentūrai jau ir administratīvas vienošanās ar Norvēģiju, Šveici, Serbiju, ar Eiropas Kosmosa aģentūru un Kopīgas sadarbības organizāciju bruņojuma jautājumos (*Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement — OCCAR*). Aģentūra turpina uzlabot darba attiecības ar NATO, nodrošinot papildinošu un savstarpēji pastiprinošu spēju attīstību. EAA ir iesaistīta arī sadarbības veidošanā ar citām ārpus Eiropas Savienības pastāvošām organizācijām, piemēram, ar Eiropas Aeronavigācijas drošības organizāciju (*The European Organisation for the Safety of Air Navigation — Eurocontrol*).

Horhe Domeks: «EAA ir gatava atbalstīt visas dalībvalstis neatkarīgi no to lieluma.»

— 2015. gada 1. februārī jūs tikāt apstiprināts EAA izpilddirektora amatā. Kā uztverat šo izaicinājumu?

— Es aģentūrai esmu pievienojies Eiropas aizsardzības jomai izšķirīgā brīdī. Sadarbības paplašināšanas potenciāls ir milzīgs. EAA uzsākot savas pastāvēšanas otro desmitgadi, ir jāatzīst, ka aizsardzības izdevumi Eiropas Savienībā turpina samazināties. Kopš 2006. gada tie ir samazinājušies par vairāk nekā 20 miljardiem eiro. Tomēr, no otras puses, drošības un aizsardzības vide nemitīgi attīstās satraucošā ātrumā. Mums ir daudz operacionālo saistību, un šķiet, ka rodas arvien sarežģītāki draudi. Tas, manuprāt, ir iemesls, kāpēc pašreizējais potenciāls Eiropas Savienības plašākai sadarbībai aizsardzības jomā ir tik liels. Mēs šobrīd esam sasnieguši pagrieziena punktu. Situācijā, kad aizsardzības budžeti samazinās un drošības vide kļūst aizvien sarežģītāka, tikai pastiprinot dalībvalstu savstarpējo sadarbību, tās varēs iegūt spējas, kuras tām nebūtu pa spēkam nodrošināt, darbojoties individuāli. Tas ir arī vienīgais risinājums nākotnē no rūpnieciskā viedokļa.

— Kādi ir jūsu darbības galvenie mērķi?

— Pirmās tikšanās, kas man ir bijušas ar aģentūras darbiniekiem, ir apstiprinājušas manis iepriekš sacīto, proti, viss EAA personāls ir apņēmības pilns risināt nākotnes izaicinājumus. Man ar aģentūras jauno vadītāju Eiropas Savienības augsto pārstāvi ārpolitikas un drošības politikas jomā Federiku Mogerinī ir līdzīgs viedoklis par to, ka EAA ir nozīmīga organizācija, kas ir gatava atbalstīt visas dalībvalstis neatkarīgi no to lieluma. Tāpēc es vēlos, lai EAA stiprinātu mūsu attiecības ar visām dalībvalstīm kopumā un arī atsevišķi ar ikvienu no tām. Pirms EAA nākamās valdes sanāksmes šā gada maijā es plānoju apmeklēt katras Eiropas Savienības valsts galvaspilsētu, lai apkopotu viedokļus un atzinumus, kā arī dotu iespēju mūsu partnervalstīm atkārtoti apstiprināt savas prioritātes. Vēlos turpināt arī savu priekšgājēja centienus veidot arvien

ciešākas saites ar ieinteresētajām pusēm, piemēram, Eiropas Komisiju, NATO vai reģionālajām grupām. Man nav šaubu par to, ka EAA ir istā organizācija šī uzdevuma izpildei, tomēr esmu pārliecināts, ka aģentūras maksimālās iespējas vēl nav materializētas, lai mēs varētu attīstīt mums nepieciešamās spējas un veicinātu mūsu rūpnieciskā potenciāla un tehnoloģiju attīstību.

— Kādas cerības saistāt ar 2015. gadu Eiropadomē?

— 2013. gada decembrī Eiropadome mums izvirzīja vairākus uzdevumus, kuri ir vai nu izpildīti, vai arī šobrīd tiek veiksmīgi īstenoti. Progress ir novērojams arī četru galveno spēju prioritātēs: degvielas uzpildē lidojuma laikā, valdību satelītu sakaros, distances vadības lidaparātu sistēmās un kiber-aizsardzībā. Runājot par fiskālo stimulu, lai padarītu sadarbību vēl pievilcīgāku, aģentūras paspārnē esošie projekti tagad ir atbrīvoti no PVN. Un mēs arī nākotnē plānojam piedāvāt dažādus citus stimulējošus pasākumus, sevišķi apvienoto iepirkuma mehānismu. Jaunie projekti ir ļoti svarīgi ne vien tāpēc, ka tie novērsīs pašreizējās nepilnības spēju nodrošināšanā, bet arī tāpēc, ka tie veicinās Eiropas aizsardzības rūpniecības attīstību. Tātad mēs plānojam iesniegt dažus priekšlikumus, iespējams, tādās jomās kā jūrlietas, pretraķešu aizsardzība un kosmosa novērošana. Pētniecība un tehnoloģiju attīstība, tostarp divējāda lietojuma projekti, arī veido ievērojamu daļu no EAA darāmā, lai nodrošinātu, ka mēs šodien ieguldām līdzekļus nākotnē nepieciešamo spēju attīstībā un atbalstām spēcīgu, tehnoloģiski progresīvu un novatorisku Eiropas aizsardzības rūpniecības un tehnoloģisko bāzi.

2015. gada jūnijā Eiropadome nodrošinās valstu un valdību vadītājiem iespēju apstiprināt savu gatavību kopīgi sadarboties aizsardzības jautājumu risināšanā. Ņemot vērā šodienas drošības vides izaicinājumus, sabiedrība no šīs tikšanās sagaida pamudinājumu aizsardzības sadarbības paplašināšanai. Mums ir nepieciešams izmantot visus pieejamos ES instrumentus un sinerģiju ar civilās drošības nozari, jo, kā mēs redzam, arvien nenosakāmāka kļūst robeža starp drošību un aizsardzību, kā to skaidri ir pierādījis hibrīdkarš. Strādājot aģentūras vadītājas Federikas Mogerinī vadībā un ciešā sadarbībā ar mūsu dalībvalstīm un Eiropas Komisiju, EAA plāno šim nozīmīgajam pasākumam sagatavot būtisku priekšlikumu.

Vēstures skolotāju gadskārtējā konference

Izprotot pagātni, cilvēks var modelēt nākotni. Vēsture ir kā nākotnes mūza. Galu galā vēsture ir viens no patriotisma veidošanas pamatelementiem — izpratni par savas valsts pagātni bieži vien veido skolotājs, un šim cilvēkam ir jābūt zinošam, radošam, spējīgam ieinteresēt savu audzēkni. 21. februārī Latvijas Kara muzeja telpās notika Latvijas Vēstures skolotāju biedrības gadskārtējā konference, kas vienlaikus bija arī šīs organizācijas darbības ikgadējā atskaite sapulce. Latvijas Vēstures skolotāju biedrība ir vēstures nozares pedagogu aroda profesionālus apvienojoša sabiedriska organizācija, kas izveidota neilgi pēc Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošanas. Latvijas Vēstures skolotāju biedrība ir viena no aktīvākajām pedagogu apvienībām Latvijā, un savās rindās tā apvieno ap 300 vēstures skolotāju no visas valsts. Biedrība ir Eiropas Vēstures pedagogu asociācijas (EUROCLIO) biedre.

Biedrības statūtos deklarētie mērķi ir vispusīgi attīstīt vēstures mācību priekšmeta mācīšanu Latvijas vispārīgglītojošās mācību iestādēs, kā arī veicināt pedagogu profesionālo sagatavotību, organizējot dažādus pasākumus skolotāju kvalifikācijas paaugstināšanai, piemēram, konferences, seminārus, arī izbraukumus uz dažādu vēsturisko notikumu vietām.

«Kara muzejs mums vienmēr ir bijis nozīmīgs sadarbības partneris — tā nav tikai vieta, uz kurieni skolotāji atnāk ar saviem audzēkņiem, lai iepazītos ar ekspozīciju. Muzeja darbinieki vienmēr ar lielu atsaucību ir iesaistījušies skolotāju kvalifikācijas celšanas pasākumos, vadot mūsu kolēģiem gan izglītojošas nodarbības uz muzeja ekspozīciju pamata, gan iepazīstinājuši mūs ar savu veikumu izbraukuma pasākumu laikā.

sniegtās iespējas, lai uzlabotu apmācību procesu, padarītu to saistošāku un skolniekiem interesantāku,» uzsvēra Latvijas Vēstures skolotāju biedrības valdes priekšsēdētājs vēsturnieks Valdis Klišāns.

Par Latvijas Kara muzeja sadarbību ar Latvijas Vēstures skolotāju biedrību stāsta muzeja Izglītības un informācijas nodaļas vadītājs Mārtiņš Mitenbergs: «Latvijas Kara muzeja un Vēstures skolotāju biedrības sadarbība ilgst jau 15 gadus. Konstruktīvas un radošas sadarbības rezultātā šo gadu laikā Latvijas Kara muzejam ir izdevies būtiski paplašināt Latvijas vēstures skolotāju zināšanas par militāri politiskajām norisēm Latvijas teritorijā un popularizēt muzejā esošu kultūrvēsturisko mantojumu, tā izmantošanas iespējas pētniecības un izglītojošajā darbā. Vēstures skolotāju biedri —

profesionāli ir bijuši būtisks atbalsts, veidojot muzeja izglītojošās nodarbības un piedāvājumus izglītības iestādēm.»

Kā katru gadu, arī šogad biedrība savā konferencē ziņoja par paveikto un ielūkojās nākamā gada plānos. Konferencē dalībnieki arī noklausījās Izraēlas vēstnieces Latvijas Republikā vietnieka vēsturnieka Tzevi Mirkina lekciju par Tuvo Austrumu konfliktu. Lektors ilustrēja Izraēlas un arābu valstu attiecības 20. gadsimta otrajā pusē, kā arī atbildēja uz daudziem vēstures skolotāju jautājumiem. Konferencē ar priekšlasījumiem par aktuālajām vēstures tēmām uzstājās vēsturnieki Kaspars Zellis, Uldis Neuburgs un arheologs Rūdolfs Brūzis.

Sagatavojis **Juris Ciganovs, Dr. hist.**
Foto — Gatis Dieziņš.

Latvijas Kara muzejs ir nenovērtējams informācijas avots, runājot par mūsu valsts jaunāko militāri politisko vēsturi, un mūsu biedrības biedri ļoti bieži izmanto muzeja

«Krievu pasaule» — no maigās varas koncepta līdz kara pamatojumam

Andis Kudors,

Austrumeiropas politikas pētījumu
centra izpilddirektors.

Uzreiz pēc Krimas aneksijas Krievijas prezidents Vladimirs Putins pagājušā gada 18. marta runā puda — viņš cerot, ka «Vācijas pilsoņi arī atbalstīs «krievu pasaules» un vēsturiskās Krievijas vienotības atjaunošanas centienus». Zīmīgi, ka V. Putins Krimas aneksiju pamato ne tikai ar vēsturiskās Krievijas teritoriju atgūšanu, bet arī ar «krievu pasaules» apvienošanu. Šāds pamatojums agresijai pret kaimiņvalsti Krievijas augstāko amatpersonu retorikā bija jaunums. Līdz šim notikumam «krievu pasaules» idejas bija vairāk attiecināmas uz maigās varas kategorijām, diemžēl 2014. gada pavasarī koncepcija tika izmantota Ukrainas teritorijās vienotības un suverenitātes pārkāpšanai.

Ideju vēsture

Lai gan jau pēdējos gados «krievu pasaules» koncepcijas pamatidejas ir vairākkārt aprakstītas, tomēr ir vērts no jauna tās apskatīt, jo mainījies ir to lietojuma konteksts. «Krievu pasaules» ideja nav jauna, tās mūsdienu aktivizēšanās notika pagājušā gadsimta beigās un 21. gadsimta sākumā. Kā jebkurai ideiskai konstrukcijai, kas pretendē ja ne uz ideoloģiju, tad vismaz uz vienas no ārpolitikas prioritātēm pamatojumu, ir vēsturiskais un politiskais konteksts. «Krievu pasaules» koncepcija tika aktualizēta un vēlreiz pārdomāta, meklējot atbildes uz globalizācijas ietekmi un Krievijas attīstību un kultūru. Cits iemesls bija PSRS sabrukums un Krievijas sabiedrības daļas (sevišķi — politiskās elites) uztraukums par ASV lomas pieaugumu starptautiskajā politikā.

Daudzi Krievijas domātāji gadsimtu mijā globalizāciju skatīja visai negatīvā gaismā, paužot bažas par Krievijas zaudēto varenību un kultūras vērtību apdraudētību. Tomēr pārsvarā tika izvirzītas idejas nevis par labu Krievijas starptautiskai izolācijai, bet par sava reģionālā miniglobalizācijas projekta nepieciešamību. NVS telpas integrācijas ideja tika no jauna akcentēta un kopš 2000. gada Krievijas ārpolitikas koncepcijās nemainīgi tiek definēta kā ārpolitikas prioritāte. Turklāt tika pausta doma,

ka Krievijai ir jāatrod tāds mijiedarbības veids ar ār pasauli, kas ļautu ne tikai saglabāt t.s. tradicionālās vērtības, bet arī gūt ekonomisko labumu no globalizācijas procesiem. Tā viens no «krievu pasaules» ideju formulētājiem Krievijas rakstnieks un kultūras eksperts Andrejs Stoļarovs savā rakstā «*Russkij mir*» (krievu pasaule — krievu val.) 2002. gadā norāda, ka pasaules liberalizācija ir padarījusi par iespējamu intelektuālo elišu pārvietošanos pāri valstu robežām, savukārt globalizācija ir nodrošinājusi tehnoloģiju un kapitāla brīvu plūsmu uz ekonomiski spēcīgākajiem centriem. Kā secina A. Stoļarovs, nauda un cilvēki aizplūst no Krievijas, tomēr viņš neaicina šādam procesam pretoties, jo secina, ka mākslīga juridiska vai administratīva cilvēku un kapitāla noturēšana vienā valstī var novest pie sacelšanās un vēl lielākas bēgšanas. Tā vietā viņš iesaka izmantot radušos situāciju par labu Krievijai.

Līdzīgi kā citi «krievu pasaules» teorētiķi A. Stoļarovs secina, ka nacionālās valstis erodē, līdz ar to Krievijai ir jāiet laikam līdzī un jāspriež par pārnacionālu veidojumu, kura robežas būtu nevis ģeogrāfiskas, bet kultūras dabas. Te parādās vieta «krievu pasaulei», ko Krievijas Zinātņu akadēmijas Etnoloģijas un antropoloģijas institūta direktors Valērijs Tiškovs definē sekojoši: «Transnacionāla un transkontinentāla apvienība, kuras daļībnieki tiek apvienoti ar savu piederību noteiktai valstij (Krievijai) un lojalitāti tās kultūrai.» Lai gan «krievu pasaule» ir redzama Krievijas ārpolitikas dokumentos un dzirdama politiķu runās, tomēr neatradisim tās oficiālu definīciju. Atkarībā no katra autora personiskās pieredzes un mērķiem viņu paustajā ir saskatāmas vairākas «krievu pasaules» koncepcijas dimensijas.

Jau minētā pieeja, konstruējot «krievu pasauli», pamatā balstās maigās varas teorijā, kas paredz valsts atraktivitātes jeb pievilcīguma izmantošanu ārpolitikas mērķu sasniegšanā. Šajā kontekstā par pievilcīguma pamatelementu kalpo Krievijas kultūra un tās garīgās vērtības. Tomēr ideju attīstības un izmantošanas process ar šo neapstājās, 2013. un 2014. gadā tās iegūst jaunu praktisku lietojuma dimensiju, ko diezgan precīzi ataino Andreja Stoļarova jau 2002. gadā paustais: «dielu, savstarpēji saistītu krievu apvienību atrašanās «dziļā rietumvalstu aizmugurē» ļaus ne tikai izveidot superkultūru

savstarpēju apmaiņu [...], bet arī būtiski samazinās Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) spiedienu uz Krievijas ģeopolitisko telpu».

«Krievu pasaule» kā pareizticīgā civilizācija

Pareizticīgā civilizācija kā rietumvalstu un NATO ietekmes līdzsvarotāja tika bieži piesaukta Krievijā uzreiz pēc t.s. krāsainajām revolūcijām tās kaimiņvalstīs — Gruzijā un Ukrainā 2003. un 2004. gadā. Idejas, kuras līdz minētajam laika posmam vairāk izskanēja kultūras, reliģijas un politikas pētnieku vidē, sāka ieņemt arvien nozīmīgāku lomu Krievijas politiskajā diskursā. Dažus gadus pirms krāsainajām revolūcijām Andrejs Stoļarovs rakstīja, ka «[...] Krievijai pašlaik ir visas iespējas izvirzīt uz vēstures skatuves savu civilizācijas projektu, pēc mērogiem un satura salīdzināmu ar Rietumu un Austrumu projektiem». Viņš uzsvēra: «Diasporu un metropoles apvienošana ar vienotu pasaules uzskatu un vienotības struktūras palīdzību ļaus izveidot «krievu pasauli», kas būs apveltīta ar milzīgām attīstības perspektīvām.» «Krievu pasauli» un pareizticīgo civilizāciju kā abpusēji papildinošus veidojumus min arī Krievu pareizticīgās baznīcas (KPB) pārstāvji. Metropolīts Kirils, pirms vēl bija kļuvis par KPB galvu, uzrunājis 10. Pasaules krievu tautas sapulci 2006. gada maijā, pavēstīja, ka savdabīgajai krievu civilizācijai, kura sastāv no Krievijas un «krievu pasaules», būs jāoponē Rietumu civilizācijai jautājumos par Rietumu tradīciju universālumu.

Jau kā KPB vadītājs Kirils 2007. gadā norādīja: «Tomēr jāatceras, ka «krievu pasaules» esamība netiek uzturēta ar militāro varenību un robežu stiprumu, bet ar kopīgu garīgo un kultūras kategoriju esamību, kuras atspoguļojas dzīvesveidā, bet galvenais — krievu cilvēku domāšanas veidā, neatkarīgi no viņu dzīvesvietas.» Līdzīgi kā citi «krievu pasaules» koncepta autori (piemēram, Pjotrs Ščedrovickis) Kirils uzsver Krievijas kultūras un pareizticības ietekmi uz krievu domāšanas veidu un rīcību. 2014. gada rudenī viņš TV raidījumā «Priestera vārds» puda, ka «krievu pasaule» — tā ir atsevišķa civilizācija, pie kuras pieder cilvēki, kuri šodien apzīmē sevi ar atšķirīgiem vārdiem — krievi, ukraiņi un baltkrievi». Lai gan Kirils norāda, ka «krievu pasaule»

nav politiskas dabas veidojums, tomēr minētais koncepts tiek izmantots arī politikā un pat karā. Definēt, kas ir pareizticīgā civilizācija tomēr ir problemātiski. Krievu pareizticīgās baznīcas oficiālais pārstāvis attiecībā ar sabiedrību Vsevolods Čaplins 2013. gadā norādīja, ka pie pareizticīgās civilizācijas pieder Krievija, Ukraina, Baltkrievija, Moldova, Grieķija, Serbija un Bulgārija. Savukārt, ja skatīsimies uz valstīm, kuras iekļautas Maskavas patriarhāta kanoniskajā teritorijā, valstu uzskaitījums būs citāds.

Kara sakralizācija un intervences pamatošana

Vsevolods Čaplins 2014. gada jūlijā norādīja, ka baznīca neatbalsta agresīvu karu vai pilsoņu karu, tomēr «teoloģiski ir ļoti grūti noliegt, ka cilvēki, kuri jūt vienotību ar noteiktu kopienu, var iestāties ar ieročiem rokās, lai aizstāvētu šo kopienu, un viņi var interpretēt šo aizstāvību atšķirīgi». Maskavas patriarhāta pārstāvis uzsēva: «Mums ir jāsaprot tas skaidri: pastāv atšķirīgi viedokļi, un ir pamats aizstāvēt šos viedokļus ar ieročiem rokās.» Savukārt 2014. gada decembrī interneta konferencē viņš pauda, ka Krievija (un Padomju Savienība) ir apstādinājusi visus globālos projektus, «kuri nav saskanējuši ar mūsu sirdsapziņu, ar mūsu vēstures redzējumu un, es teiktu, ar Dieva patiesību. Tas bija Napoleona projekts, tas bija Hitlera projekts. Apstādināsim arī amerikāņu projektu!». Tātad V. Čaplins salīdzina ASV ar Hitlera laika Vāciju... Krievijas medijos tiek skaidrots, ka istā Krievijas pretiniece mūsdienās ir nevis Ukraina, bet ASV, kas it kā kūda Ukrainas valdību uz karu. Tādējādi KPB pamato Krievijas iesaisti karā pret Ukrainu ar garīgu misiju — apstādināt kārtējo «globālo ļaunumu». Tiešā veidā Maskavas patriarhāts uz karu neaicina, tomēr netieši dod idejisku pamatojumu Ukrainas separālistiem.

Ne visi pareizticīgie atbalsta šādu nostāju. Pareizticīgais diakons Andrejs Kuraļevs savā blogā 2014. gada 8. decembrī norāda, ka Krievijas prezidents Vladimirs Putins, pamatojot savā runā Krimas aneksiju ar tās sakrālo nozīmi Krievijas pareizticīgajiem, ir kļūdījies. Pēc A. Kurajeva skaidrojuma, pareizticībā ģeogrāfiskām vietām nav tādas sakrālas nozīmes, kāda tā ir, piemēram, Jeruzālemei jūdaismā. Kā norāda diakons A. Kurajevs, kara sakralizācija noved pie noteiktām sekām, pretinieki tiek demonizēti un pieskaitīti absolūtajam ļaunumam, līdz ar to eskalējot agresiju. Reliģiskā komponente kara pamatošanai ir redzama arī separālistu intervijās Krievijas televīzijā. Kāds jauneklis vienā no RTR ziņu

raidījumiem skaidroja, ka cīnoties pret Ukrainas dēmoniem jeb ļaunajiem gariem, attiecinot to uz Ukrainas karavīriem. Tā esot Dievam tikama lieta — izdzīt ļaunos garus... Bijušais pašpasludinātās «Doņeckas Tautas republikas» aizsardzības ministrs Igors Strelkovs (Girkins) ir pieminējis «krievu pasaules» aizstāvēšanu kā separālistu misiju Ukrainā. Zīmīgi, ka viens no jauniešiem, kurš devās karot separālistu pusē, interneta klipā skaidroja, ka dodas aizstāvēt «krievu pasauli».

taktu ģeogrāfisko centru — civilizāciju pārvaldīta, tādējādi Krievija kā viens no Semjuela Hantingtona definētajiem civilizācijas centriem valdītu, nosakot kārtību savā reģionā. Svarīgi ir atcerēties, ka S. Hantingtona ieteicamā globālā kārtība paredz, ka katras civilizācijas centrālā jeb vadošā valsts (*core state* — angļu val.) konfliktu novēršanai komunicētu ar citu civilizāciju centrālajām valstīm, bet neļautu mazajām — pierobežu valstīm konfliktēt un pašām ko risināt. Līdzīgas idejas patiek Krievijas propagandistiem

Andrejs Stoļarovs:

«Diasporu un metropoles apvienošana ar vienota pasaules uzskata un vienojošas struktūras palīdzību ļaus izveidot «krievu pasauli», kas būs apveltīta ar milzīgām attīstības perspektīvām.»

Vēstījums par Krieviju kā tradicionālo vērtību sargātāju tiek tēmts ne tikai uz Krievijas iekšējo un kaimiņvalstu auditoriju, bet arī uz konservatīvajiem kristiešiem un uz labēji radikālo partiju atbalstītājiem Eiropā. Rietumeiropā un Dienvidēiropā uz Krievijas vēstījumu pozitīvi reaģē arvien vairāk politiķi. Diemžēl daudziem trūkst zināšanu par to, kas slēpjas aiz garīguma fasādes, kura, uzmanīgāk papētot, pastāv vairāk vēlamības izteiksmē nekā reālajā Krievijas dzīvē. Pēdējās desmitgadēs visdažādākā rakstura minoritātes un sociālās grupas var pretendēt uz lielāku vai mazāku valsts aizsardzību Rietumeiropā, savukārt kristiešu pārliecība dažkārt tiek salīdzināta ar tumsonību. Eiropiešiem būtu jāpadomā, vai sekulāri noskaņotajiem politiķiem un sabiedrības pārstāvjiem nebūtu jāizrāda vairāk tolerances pret Eiropas kristiešiem, citādi konservatīvāk noskaņotie savās grūtībās un savas nezināšanas dēļ meklē atbalstu pie mūsdienu agresorvalsts — Krievijas.

Noslēgums jeb Jaunu pasaules kārtību meklējot

Bieži vien politikas eksperti norāda, ka V. Putins rīkojas oportunistiski, nesekojot kādai lielākai stratēģijai. Varbūt tomēr minētais atbilst patiesībai tikai daļēji. Jau 2008. gada Krievijas ārpolitikas koncepcijā tiek iekļauti šādi vārdi: «Krievija piešķir lielu nozīmi pasaules attīstības vadāmībai, pašregulējošas starptautiskās sistēmas izveidei, kas prasa pasaules vadošo valstu kolektīvu līderību, kurai ir jābūt pārstāvētai ģeogrāfiskā un civilizāciju nozīmē [...]» Pārfrāzējot var teikt, ka Krievijas vēlas, lai pasaule

un Kremļa saimniekiem, kuri vēlas valdīt pār bijušajām padomju republikām. Šādā konstrukcijā Krievijas kaimiņvalstīm ir ierādīta buferzonas loma, lai pasargātu pašreizējās Krievijas varas elites pozīcijas. Civilizāciju un «krievu pasaules» idejas ir parocīgas šādas dominances pamatošanai. Kā tikt līdz jaunajai — interešu sfēru — kārtībai? Ir nepieciešama «jauna Jaltas konference».

2014. gada nogalē un 2015. gada sākumā no Krievijas diplomātu puses bieži izskan aicinājums lielākajiem starptautiskās politikas spēlētājiem — ekonomiski un militāri nozīmīgajām valstīm — sēsties pie sarunu galda un runāt par «jauniem spēles noteikumiem». Jaltas konferences 70. gadadiena šī gada februārī Krievijas TV kanālos tika parādīta pozitīvā gaismā. Televīzijas komentētāji un intervētie Krievijas politiķi un eksperti ar gandarijumu atzina, ka Jaltā ideoloģiski atšķirīgas valstis spēja vienoties par nākotni. No Baltijas valstu, Polijas un citu Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu perspektīvas Jalta bija pasākums, kur Rietumi piekāpās Staļinam jautājumā par vairāku Eiropas valstu nākotni. Tādējādi Baltijai Jalta drīzāk ir atkārtotas padomju okupācijas simbols. Ne velti ASV prezidents Džordžs Bušs, viesojoties Viļņā, teica — vairs nekad nebūs jaunu «Jaltu»! Krievijas varas vīri spriež citādi — būtu labi, ja lielās valstis noteiktu savu kārtību savos reģionos. Kā redzam, Krievija savus vārdus gatava apstiprināt ar karadarbību, lai nepieļautu kaimiņvalstu neatkarīgu ārpolitiku. «Krievu pasaules» un pareizticīgās civilizācijas idejas kalpo šādas ārpolitikas un agresijas pamatošanai. **IS**

Militārpersonas kopā ar Latvijas uzņēmējiem ziedo labdarībai

Džoanna Eglīte

Foto — Gatis Dieziņš.

Pēc dažiem mēnešiem Grobiņas novadā, «Dižvanagu» jaunajā nojumē vasaras nometnēs pulcēsies bērni ar īpašām vajadzībām un viņu vecāki. Viņi būs kopā — saprastāki, atbalstītāki, viens otra iedvesmotāki, tātad — stiprāki. Jaunā nojume taps par līdzekļiem, kas savākti NATO Ziemassvētku labdarības tirdziņā. Čeku par gandrīz 8000 eiro svinīgā pasākumā Latvijas Aizsardzības ministrijā februāra nogalē biedrības «Dižvanagi» pārstāvim Sandrim Čirulim pasniedza aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis.

NATO Ziemassvētku labdarības tirdziņš organizācijas galvenajā mītnē Briselē tiek rīkots jau 43 gadus. Iši pirms Adventes laika NATO štāba pirmais stāvs pārtop bagātīgā un starptautiskā *bazārā* — kā to dēvē organizatori. Dalībvalstu pārstāvji iekārto standus un piedāvā kolēģiem un to ģimenēm savai valstij raksturīgus produktus, suvenīrus un mākslas izstrādājumus, bet iegūtā nauda tiek ziedota labdarībai.

Latvijas tēla veidošana un labdarība

Latvija vairāk nekā 5000 apmeklētāju pulcējušā tirdziņā pērnā gada nogalē piedalījās desmito reizi. Rūpes par mūsu valsts diviem stendiem jau otro gadu bija uzņēmies Latvijas militārais pārstāvis NATO un ES ģenerālmajors Andis Dilāns ar kundzi Ingu. Gatavošanās tirdziņam parasti ilgst vairākus mēnešus. Latvijas ražotāji tiek

uzrunāti ziedot savu produkciju, norit tikšanās ar uzņēmumu pārstāvjiem, ar pilsētu domju palīdzību meklē amatniekus. Inga Dilāne arī pati dodas uz Latvijas novadiem, lai iegādātos mūsu kultūru un savdabību raksturojošus mākslas darbus. Pērn sadarbība tika veidota ar gandrīz 40 dažādiem Latvijas uzņēmējiem, pilsētu pārvaldēm un privātpersonām. To vidū bija Liepājas un Carnikavas pilsētu domes, «Skrīveru saldumi», «Cēsu alus», «Rīgas piensaimnieks», «Daiļrade RC» un vairākas viesnīcas. Ar šim nolūkam Nacionālo bruņoto spēku nodrošināto kravas mašīnu produkti un lietas mēroja ceļu uz Beļģiju. Tirdziņa apmeklētāji gan no NATO dalībvalstīm, gan partnervalstīm, nogaršojot mūsu konfektes, medu, ievārijumus, maizi, alu un kūpinājumus, kā arī iegādājoties daiļamatu meistarū darinātās sveces, koka, māla un lina izstrādājumus, veido savu priekšstatu par Latviju. Nauda, kas tiek iegūta par katru pirkumu, nonāk labdarības fondā.

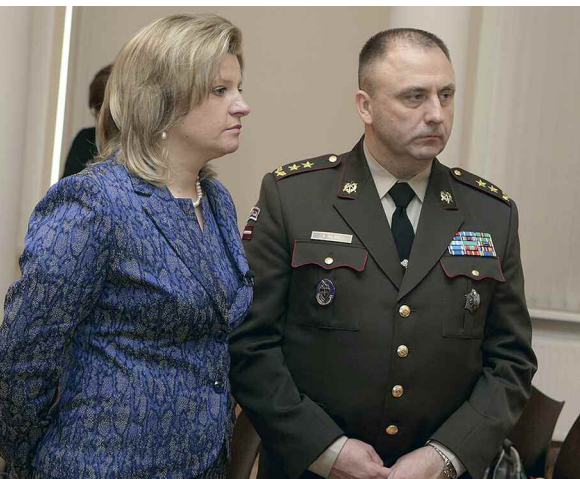
Raksturojot labdarības projektu, Raimonds Vējonis vērtē, ka Latvijas iedzīvotāji un uzņēmēji ar katru gadu kļūst arvien atbildīgāki. «Cilvēki sāk rūpēties ne tikai par savu ģimeni un tuviniekiem, bet arī par tiem, kuriem atbalsts ir ļoti nepieciešams.»

Vērtējot Latvijas dalību NATO tirdziņā, Raimonds Vējonis atzīst: «Šis ir ļoti veiksmīgs veids, kā apvienot labdarību un valsts tēla veidošanu.»

Atbalsta Latvijas projektu

Biedrības «Dižvanagi» iecere par nojumes būvniecību topošajā centrā bērniem ar īpašām vajadzībām bija viens no daudziem simtiem NATO dalībvalstu iesniegto projektu. Kopumā šogad nauda sadalīta 35 projektiem — 10 ir Beļģijas un 25 pārējo 36 dalībvalstu projekti. Visu iesūtīto projektu aprakstu kopsavilkumus vērtēja NATO dalībvalstu pārstāvji, balsojot par tiem, kas, viņuprāt, vairāk pelnījuši atbalstu. «Lasot projektus, tu nezini ne autoru, ne valsti, no kuras tas nāk,» stāsta Inga Dilāne, Latvijas pārstāve projektu žūrijā. «Bija daudz projektu par atbalstu sievietēm, kas cietušas no vardarbības, palīdzību pieaugušajiem, ārstējot smagas slimības. Tāpēc emocionāli nebija viegli izšķirties, kas ir svarīgāk. Tomēr savā vērtību sistēmā esmu izsvērusi, ka pats būtiskākais ir bērni — viņu veselība un iespēja attīstīties pilnvērtīgi. Tādēļ balsoju par šādiem projektiem,» stāsta Inga Dilāne.

Tieši Latvijas projekts par nojumes būvniecību «Dižvanagu» topošajā rehabilitācijas

centrā bērniem ar īpašām vajadzībām ieguva NATO pārstāvju atbalstu. No tirdziņā savāktajiem gandrīz 200 000 eiro projektam no Latvijas tika iedalīti 7901,94 eiro. «Liela daļa līdzekļu, ko Latvijas uzņēmēji iegulda šajā projektā, atgriežas mūsu valstī,» atzina

NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, kas svinīgajā pasākumā izteica dankojumu par iespēju militārpersonām piedalīties bērnu ar īpašām vajadzībām atbalstā.

Lepni par savu produktu dalību NATO Ziemassvētku tirdziņā ir arī Latvijas uzņēmēji. Arī viņi kuplā skaitā pulcējās NATO labdarības tirdziņa čeka pasniegšanas pasākumā. «Tirdziņā piedalāmies jau piecus gadus ar Latvijā iecienītajiem biežpiena siereņiem «Kārums»,» saka Ieva Ražinska, «Rīgas piensaimnieka» mārketinga daļas vadītāja. «Mums tas ir veids, kā atbalstīt sociāli nozīmīgus projektus un vienlaikus iepriecināt Briselē mītošos latviešus, radot māju sajūtu un dodot iespēju nobaudīt Latvijā iemīļotus gardumus.»

Savukārt AS «Latvijas balzams» komunikācijas vadītāja Dana Hasana vērtē: ««Rīgas melnais balzams», ko piedāvājam tirdziņam, ir sava veida Latvijas vizītkarte un tēla sastāvdaļa. Tādēļ cenšamies būt atsaucīgi un sadarboties ar Latvijas valsti pārstāvošajām misijām un vēstniecībām, atbalstīt labdarības iniciatīvas, mūzikus, kuri nes mūsu valsts vārdu pasaulē. NATO labdarības tirdziņa Latvijas stendu pērn atbalstījām pirmo reizi, tā dodot arī savu pienesumu valsts tēla veidošanā un mērķim, kam veltīti ziedojumi.»

Čeku par gandrīz 8000 eiro svinīgā pasākumā Latvijas Aizsardzības ministrijā biedrības «Dižvanagi» pārstāvim Sandrim Cīrulis pasniedza aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis.

Taps centrs bērniem ar īpašām vajadzībām

«Dižvanagu» aizsākumi meklējami 2008. gadā, kad šo ideju izauklēja un īstenoja Ilze Durņeva, mamma dēlam ar īpašām vajadzībām, un Liepājas reģionālās slimnīcas pediatre Jūlija Cirule-Galuza. Viņu abu sapnis bija palīdzēt, atbalstīt un iedrošināt vecākus, kuri audzina bērnus ar īpašām vajadzībām. «Tradicionālās medicīnas ārsti bieži apgalvo, ka šiem bērniem nav nekādu cerību. Bet katrā no viņiem patiesībā ir potenciāls sasniegt vairāk,» pārliecināti saka Sandris Cīrulis, «Dižvanagu» pārstāvis. Tāpēc tika meklēti speciālisti, kuri izstrādājuši risinājumus šādu bērnu aprūpē un attīstības pilnveidošanā. Biedrība sadarbojas ar Mājas neirorehabilitācijas programmas

speciālistiem no ASV, kuri apmāca vecākus, kā ikdienā veicināt un nostiprināt šo bērnu attīstību. «Ar pacietību un nopietnu darbu ir panākami brīnumi, kas pat īsti nav savienojami ar diagnozi un prognozēm, ko izteikuši ārsti,» uzsver Sandris Cīrulis.

Biedrībā iesaistījušās ap 150 ģimenes no visas Latvijas. Regulāri tiek rīkoti nometnes, tikšanās, lekciju cikli un atbalsta programmas. Par līdzekļiem, kuri iegūti no NATO labdarības tirdziņa, «Dižvanagos» taps slēgta nojume, kurā netraucēti no laika apstākļiem būs iespējams darboties un klausīties lekcijas. Šī būs otrā nojume un daļa no biedrības veidotāju ieceres, proti, attīstīt rehabilitācijas centru bērnu ar īpašām vajadzībām un viņu vecāku atbalstam Grobiņas pagasta «Dižvanagos». **EB**

Latvijas Kara muzejā diskusija **par hibrīdkaru**

Aizsardzības ministrija ir uzsākusi darbu pie jaunās Valsts aizsardzības koncepcijas izstrādes, un līdz tās galīgai izstrādei ministrija paredzējusi sarīkot piecu publisku diskusiju ciklu, lai pēc iespējas plašāk izvērtētu pašreizējo ģeopolitisko un drošības situāciju, kā arī sekmētu Valsts aizsardzības koncepcijas izstrādes kvalitāti un sabiedrības izpratni par aizsardzības un drošības jautājumiem. Šajās diskusijās paredzēts iesaistīt dažādu akadēmisko institūciju pētniekus, valsts un pašvaldību pārstāvjus, žurnālistus un sabiedrībā pazīstamas personas. Pagājušā gada decembrī sadarbībā ar Latvijas ārpolitiskās institūtu notika diskusija «Kā sargāsim Latviju: jaunā Valsts aizsardzības koncepcija», bet šī gada 27. februārī Aizsardzības ministrija sadarbībā ar Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas Drošības un stratēģiskās pētniecības centru (DSPC) rīkoja diskusiju «Hibrīdkarš — robeža starp civilo un militāro atbildību». Diskusija notika Latvijas Kara muzejā un pulcēja plašu interesentu loku.

Diskusiju atklāja aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis. Viņš hibrīdkaru salīdzināja ar miglu, kura tverot cauri pirkstiem aizslid un, pūšot vējam, aizbēg. Ministrs uzsvēra, ka hibrīdkara jēdziens ir pazīstams jau sen, tikai ar citiem nosaukumiem — maldināšana, meli, slepeni uzbrukumi, ekonomiskā šantāža, apmelošana, kukuļošana. Latvijas Republikas neatkarības pretinieki šādas cīņas metodes lietoja Neatkarības kara laikā 1919. un 1920. gadā, kad pret jauno valsti vērsās ar apmelošanu, agresīvu propagandu, sludinot, ka vienīgās mūsu izvēles iespējas ir pievienošanās citai valstij vai padošāns.

Diskusijas ievadā DSPC direktors Jānis Bērziņš sniedza skaidrojumu par to, kas ir hibrīdkarš un kā tas izpaužas. Militārās zinātnes teorētiķis Karls fon Klauzevics 19. gadsimtā izvirzīja ideju, ka karš ir politikas turpinājums. Ja karš ir vajadzīgs, lai sasniegtu politiskus mērķus, tad šos mērķus var sasniegt divos veidos. Viens veids — tiešās metodes, otrs — netiešās. Hibrīdkarš ir mērķu sasniegšana netiešā veidā.

J. Bērziņš jau pašā diskusijas sākumā aicināja saukt lietas īstajos vārdos, proti, neslēpties aiz vispārējām frāzēm un saukt vārdā valsti, kura pret citām valstīm, to skaitā Latviju, izmanto hibrīdkara izpausmes — tā ir Krievija. Tas, ka Krievijas politikā attiecībā pret Latviju var saskatīt hibrīdkara elementus, nav noslēpams. J. Bērziņš savā priekšlasījumā klātesošajiem pastāstīja par hibrīdkara

klasiskajām astoņām fāzēm. Pirmā ir nemitāra asimetriska kara darbība, iekļaujot informatīvus, psiholoģiskus, diplomātiskus un ekonomiskus pasākumus, lai ietekmētu sabiedrību politiski, ekonomiski un, cik iespējams, arī militāri, nelietojot atklātu militāru konfrontāciju. Pēc tam seko otra fāze — tās pašas darbības ar mērķi maldināt politiskos un militāros līderus. Trešā fāze ietver valdības un pašvaldību amatpersonu uzpirkšanu, iebiedēšanu un maldināšanu. Ceturto fāzi veido destabilizējoša propaganda,

daudz tur ir pieejamas nelegālās satelittelevīzijas, kurās nav Latvijas kanālu. Līdz ar to Krievijas televīzijas kanālu iespaidā veidojas mūsu valstij nelabvēlīgs informācijas fons. Atvaļinātais ģenerālis Ainārs Pencis, viens no diskusijas dalībniekiem, rosināja izmantot iespēju plašsaziņas līdzekļu nozarē izmantot izņēmuma stāvokli, aizliedzot mūsu valstij nelabvēlīgu informāciju izplatītošos Krievijas propagandas kanālus, piemēram, «Rossija RTR». Klaju melu aizliegšanu ģenerālis neuzskata par cilvēktiesību vai

lai palielinātu neapmierinātību sabiedrībā, kā arī slēptu militārpersonu grupu (mēs tagad tos zinām kā «zaļos cilvēciņus») iesūtīšana varas maiņas provocēšanai. Piektā fāze paredz lidojumiem slēgtu zonu izveidošanu virs valsts, kurai plānots uzbrukt, piespiedu blokāžu izveidošanu, privātu militāru uzņēmumu izmantošanu. Tikai sestā fāze paredz tiešas militāras darbības uzsākšanu, septītā fāze savukārt ir mērķtiecīga pasākumu kombinācija, kuru veido gan informatīvas operācijas, gan elektroniskā kara operācijas, gan gaisa telpas operācijas. Visbeidzot, astotā fāze paredz salauzt visas atlikušās pretestības izpausmes un iznīcināt visas vēl atlikušās ienaidnieka vienības. Diskusijas dalībnieki paši varēja secināt, vai šobrīd Krievija mūsu valsti izmanto kādu no šīm hibrīdkara fāzēm. «Pirmās pazīmes hibrīdkaram ir tad, kad tu pakļauies nenoteiktībai,» uzsvēra Kultūras ministrijas Mediju politikas izstrādes ekspertu darba grupas vadītājs Mārtiņš Kaprāns.

Nevar noliegt, ka šāda veida darbībās liela nozīme ir plašsaziņas līdzekļiem, sevišķi televīzijai, kurai ir liela loma sabiedrības informēšanā un sabiedrības noskaņas ietekmēšanā. Liela problēma Latvijā ir «sāpju bērns» Latgale — uzsvēra M. Kaprāns, tāpēc vajadzētu vērst uzmanību uz to, cik

vārda brīvības ierobežošanu. Viņam opoņēja LTV žurnāliste Olga Draģiļeva, kas uzsvēra, ka valstij nav jānodarbojas ar aizliegšanu jeb «aizliegtā augļa» veidošanu, bet gan jārod finansējums, lai nodrošinātu televīzijā objektīvus, valstiski pareizi orientētus žurnālistikas materiālus krievu valodā. Par šāda valsts finansēta kanāla krievu valodā nepieciešamību runāts daudz, bet līdz praktiskiem darbiem vēl nav nonākts. Arī atvaļinātais brigādes ģenerālis Gundars Ābols uzskata, ka aizliegšana nav risinājums. Viņaprāt, arī obligātā militārā dienesta atjaunošana (par ko sabiedrībā šobrīd ir uzvirmojušas dažādas diskusijas un arī spekulācijas) nebūs risinājums Latvijas drošībai, jo ne mūsu valsts, ne visas trīs Baltijas valstis kopumā tuvākajos 10—15 gados bez ārējās palīdzības nevarēs stāties preti lielam konvencionālo spēku pārsvaram.

Valsts aizsardzības koncepcija ir plānošanas dokuments, kas nosaka valsts militārās aizsardzības stratēģiskos pamatprincipus, prioritātes un pasākumus valsts aizsardzības nodrošināšanai, nosaka vadlīnijas miera laikam un valsts apdraudējuma gadījumiem. Plānots, ka jauno Valsts aizsardzības koncepciju izstrādās līdz nākamā gada rudenim.

Sagatavojis Dr. hist. **Juris Ciganovs.**

Foto — **Normunds Mežiņš.**

O. Kalpaka muzejs saņem unikālu vēstures liecību

Kā katru gadu Latvijas Kara muzeja filiālē — Oskara Kalpaka muzejā un piemiņas vietā «Airītes» — Saldus novada Zirņu pagastā notika tradicionālais piemiņas pasākums. Šajā vietā Latvijas Neatkarības kara laikā 1919. gada 6. martā traģiskā sadursmē krita Latvijas Republikas Pagaidu valdībai uzticīgo latviešu karaspēka vienību pirmais komandieris pulkvedis Oskars Kalpaks, Atsevišķās (Studentu) rotas komandieris kapteinis Nikolajs Grundmanis, Jātnieku nodaļas virsleitnants Pēteris Krievs un Baltijas landesvēra artilērijas leitnants Johans Hanss Šrinders. Arī šogad pasākumā Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku vadība, klātesot zemessargiem, jaunsargiem, studentu korporāciju pārstāvjiem un vēstures interesentiem, godināja šajā vietā kritušos cīnītājus par valsts neatkarību un novada jaunsargi deva savu pirmo svinīgo solījumu būt uzticīgiem Latvijas Republikai. Taču šis gads bija īpašs tieši «Airīšu» muzejam, jo pasākuma laikā muzejs saņēma dāvinājumu — Nikolaja Grundmaņa pieminēkļa sejas bareljefa oriģinālu.

Muzejam blakus esošajā piemiņas vietā atrodas četri pieminēkļi. Pirmo — pulkvedim Oskaram Kalpakam veltīto — uzstādīja 1922. gadā. Līdz pagājušā gadsimta 30. gadiem pakāpeniski tapa arī pārējie. Pieminēklis Nikolajam Grundmanim bija darināts no Allažu šūnakmens, bronžā atlieto sejas bareljefu bija veidojis tēlnieks Jēkabs Legzdīņš. To atklāja 1929. gada 3. martā, klātesot Valsts prezidentam Gustavam Zemgalem. Piemiņas vieta padomju varas gados tika izpostīta, pieminēkļi nogāzti, daļēji sabojāti un aizvesti prom. Grundmaņa sejas bareljefs no pieminēkļa noplēsts, bet pieminēkļa pamatne stāvēja nogāzta blakus piemiņas

vietai. Nebija zināma nedz Grundmaņa pieminēkļa sejas bareljefa, nedz pārējo aizvesto pieminēkļu un to fragmentu liktenis. Atjaunojot muzeju un piemiņas vietu, Grundmaņa sejas bareljefu izgatavoja no jauna, jo oriģināla atrašana nelikās reāla. Pērnā gada novembra sākumā uz muzeju zvanija kāda skrundeniece. Izrādījās, ka Vītola ģimene, ap savu māju liekot bruģi, lāpstas dziļumā atrada neparastu lietu — bronzas plāksni ar vīrieša sejas atveidu, ko caururbusi lode. Par to, ka atveidotais vīrietis ir Latvijas armijas karavīrs, liecināja zīmotnes uz apkakles. Mājas saimniece Anda Vītola vēlāk atcerējās: «Pirmais, ko darīju, devos pie vecmāmiņas Mirdzas Upenieces, kas ir deviņdesmit divus gadus veca, un vaicāju par plāksnē atveidoto jaunekli.» Vecmāmiņa izteica minējumu, ka tas varētu būt viens no Kalpaka vīriem — un patiesi, tas bija Nikolaja Grundmaņa sejas bareljefa oriģināls no nogāztā pieminēkļa. Atraduma autentiskumu apstiprināja arī «Airīšu» muzeja vadītājs vēsturnieks Roberts Sīpenieks. Bet ar to šis stāsts vēl nebeidzās.

«Pēc divām nedēļām mājas īpašniece zvanija atkal,» stāsta R. Sīpenieks. «Viņai

sētā esot divains akmens. Aizbraucām apskatīt. Akmens bija līdz pusei zemē, tā tur stāvējis kopš septiņdesmitajiem gadiem. Izcēlām ārā un ieraudzījām uzrakstu «Bauers, Jelgava, 1922. gads». Sapratām, ka tā ir Oskara Kalpaka pieminēkļa apakšējā daļa. Sākām meklēt cilvēkus, kas šajā mājā agrāk dzīvojuši. Kādreiz tur atradusies čeka. Piecdesmito gadu vidū, kad čeka no turienes aizgāja, mājā dzīvoja Viesturs Melķis. Viņš atceras, ka, planējot pagalmu, šo akmeni izcēlis buldozers un tā visu laiku tas tur stāvējis. Vēlāk mājā bijis arī komjaunatnes nams, bet pēc tam dzīvokļi. Kādreiz klīda baumas, ka Kalpaka pieminēklis pa daļām aizvests uz dažādām vietām. Varbūt šajā pagalmā apraktas arī pārējās daļas. Šobrīd vienojamies ar ģeologiem, lai viņi ar speciālām ierīcēm pārbaudītu visu pagalmu. Varbūt tur atradīsies vēl kas...»

Ši unikālā vēstures liecība nu glabājas Latvijas Kara muzeja filiālē «Airītes», kur to 6. marta pasākuma laikā muzejam atdāvināja Anda Vītola. Par to viņai liels paldies!

Pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas muzejs tika atklāts 1936. gada 6. septembrī. Muzeju šajā vietā izveidoja pēc Artūra Galindoma projekta būvētajā stilizētajā latviešu zemnieku sētā, kurai ceļa pretējā pusē jau atradās šo četru varoņu piemiņas ansamblis, veidots no četriem pieminēkļiem. Padomju okupācijas laikā četru kritušo karavīru piemiņas vieta tika izpostīta, bet muzeja ēkā ievietoja pasta nodaļu. Muzeju atjaunoja 1990. gada 11. novembrī, 2002. gada 6. martā atklāja arī jaunu ekspozīciju. Kopš 2007. gada 1. janvāra O. Kalpaka muzejs un piemiņas vieta «Airītes» ietilpst Latvijas Kara muzejā kā atsevišķa struktūrvienība. 2007. gada 24. novembrī muzeja ēkas otrajā stāvā remontdarbu laikā izcēlās ugunsgrēks un ēkas otrais stāvs pilnībā nodega. Pēc muzeja ēkas atjaunošanas 2013. gada 6. martā atklāja no jauna izveidoto ekspozīciju, kura atspoguļo pulkveža O. Kalpaka personību un viņa darbību Pirmā pasaules kara laikā un Latvijas Neatkarības karā.

Sagatavojis Juris Ciganovs, Dr. hist.,

LKM direktora vietnieks.

Foto — Normunds Mežiņš.

Karavīri māca soļot Kalpaka skolas bērnus

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Oskara Kalpaka Rīgas tautas daiļamatu pamatskolā aug īsti Latvijas patrioti — un skolā ar šādu nosaukumu un cienījamu vēsturi citādi nemaz nevar būt. Par to klātienē varēja pārliecināties marta sākumā, kad noslēdzās skolā īstenotais vairākus mēnešus garais projekts, kura laikā Nacionālo bruņoto spēku karavīri mācīja skolas skolēniem ierindas mācības pamatiemaņas.

Skolā aug īsti patrioti

Jaunsargiem iepazīšanās ar militāras dzīves elementiem ir ikdiena. Skolēni, kuri nedarbojas Jaunsardzē, visbiežāk ar militāro jomu nesastopas vispār, tādēļ šāds projekts skolai bija jauna pieredze. Taču, ņemot vērā skolas nosaukumu un tiešo saistību ar Latvijas armijas pirmo komandieri, skolas vadība labprāt iesaistījās jaunajā iniciatīvā. Un, kā izrādījās, to ar lielu entuziasmu un prieku uzņēma un atbalstīja arī skolēni.

Bruņoto spēku instruktori ar bērniem darbojās vairāk nekā divus mēnešus, to laikā mācot soļot, veikt pagriezienus, izpildīt komandas un, protams, dziedāt kādu no tautā iemīļotajām dziesmām, ko savulaik dziedājuši latvju karavīri. Ierindas skates laikā izskanēja gan «Div' dūjiņas gaisā skrēja», gan «Cauri pilsētas vecajiem vārtiem» un «Es karā'i aiziedams», gan daudzas citas dziesmas. Vērojot ierindas skates dalībniekus, nevarēja nepamanīt, ka visi ir trenējušies ar sirdi un dvēseli, ieguldot pasākumā lielu centību un daudz, daudz darbu. Acīmredzot tieši tāpēc žūrijai, kas vērtēja klašu sniegumu, uzvarētāja izvēle bija ļoti sarežģīta.

Katram instruktoram sava klase noteikti bijusi pati mīļākā un labākā, uzsvēra skolas direktore Alla Štolcere. Šāds pasākums skolā tiek rīkots pirmo reizi, taču ne pēdējo, viņa teica, aicinot žūriju nebūt pārāk bargai.

«Mūsu skolā mācās dažādi skolnieki — protams, ne visi būs karavīri vai amatnieki, taču mēs varam būt pilnīgi droši, ka visi būs Latvijas patrioti — un šādā skolā nemaz nevar būt citādi.»

Labākie brauks uz Ādažiem

Savā ziņā ierindas skate bija piemiņas velte Oskaram Kalpakam, jo notika dienu pirms viņa bojāejas atceres dienas (pirmais Latvijas armijas komandieris krita 1919. gada 6. martā). Uzmanējot skates dalībniekus, skolas direktore uzsvēra, ka pulkveža Kalpaka vārds skolā nekad nav aizmirsts. «Viņš bija izcila personība, kam piemita arī visas cilvēciskās īpašības. Viņš prata aizraut, saukt sev līdzī, prata arī mīlēt savu ģimeni un izmācīties svešā zemē par karavīru,» teica A. Štolcere. Oskarā Kalpakā bijusi dzīva arī mākslinieka dvēsele — brīvajos brīžos viņš spēlējis vijoli, jūsmojis par dabu un zīmējis.

Pasākumā gan tas netika īpaši akcentēts, taču bija skaidrs, ka arī pašu instruktoru starpā veidojusies tāda kā sacensība, jo katrs vēlējis redzēt uzvaram tieši savu klasi, teic Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, viens no žūrijas komisijas locekļiem. Darbam ar skolēniem tika piesaistīts 21 instruktors, lai būtu pārstāvēti pilnīgi visi bruņoto spēku veidi.

Nosaucot labākos, R. Graube atzina, ka visi bērni ar savu ieguldīto darbu ir pelnījuši būt uzvarētāji. Šoreiz 4. — 6. klašu grupā uzvarētāja laurus plūca 4.a klase, arī labākā komandiere šajā vecuma grupā bija šīs klases skolniece Enija Nitiša. Savukārt 7. — 9. klašu grupā labākie bija 7.b klases skolēni, bet labākais komandieris — 8.b klases skolnieks Jānis Eglītis. Kā balvu uzvarētāji saņēms iespēju apmeklēt armijas poligonu Ādažos, Kadagā, kur varēs iepazīt karavīru dzīves apstākļus, ekipējumu un bruņojumu, kā arī doties izbraucienā ar speciālo kāpurķēžu tehniku pa poligona teritoriju.

Skola ar iespaidīgu vēsturi

Skaistais skolas nams tapis ļoti īsā laikā — no 1902. līdz 1903. gadam. 1903. gada 1. septembrī pazīstamā arhitekta Reinholda Šmēlinga projektētā jaunā skola vēra durvis Maskavas forštates bērniem. Skola jau sākotnēji bija domāta lielākoties toreizējā strādnieku kvartālā dzīvojošo bērnu izglītošanai, stāsta A. Štolcere. Laikam ritot, skola vairākkārt mainījusi savu nosaukumu. No 1919. līdz 1940. gadam skolai bija pulkveža Oskara Kalpaka vārds, pēc tam

šajā ēkā mācījās 29. vidusskolas un 13. pamatskolas skolēni. Kādu laiku padomju gados ēkā atradās mācību kombināts, kura audzēkņi apguva dažādas profesijas.

Pēc neatkarības atgūšanas 1991. gadā skolas ēkā darbu sāka pašreizējā Oskara Kalpaka Rīgas tautas daiļamatu pamatskola bērniem, kurai tobrīd neviens garu mūžu neparedzēja — skolā mācījās ap 200 bērnu un pusi ēkas aizņēma dažādi īrnieki. Skola tika izveidota, lai dotu iespēju bērniem apgūt ne tikai pamatizglītību, bet arī dažādu tradicionālu amatu pamatus un mākslas priekšmetus. A. Štolcere darbu skolā uzsāka 1993. gadā, un jau tobrīd viņu nodarbināja doma — kā tas iespējams, ka tik skaista un gandrīz gadsimtu jau pastāvējusi skola ir bez savas apzinātas vēstures? «Saorganizējamies un aizgājām uz arhīvu, sākām pētīt vēstures materiālus. Tajā laikā mums vēstures skolotāja bija Iluta Moldāne, un ar viņas palīdzību mēs uzzinājām, ka skolai savulaik ir bijis pulkveža Oskara Kalpaka vārds. Tas mūs ļoti iedvesmoja.»

Tad pedagogi sākuši pētīt skolas vēsturi vēl dziļāk un pamatīgāk. «Noskaidrojām, ka skolā ir bijis arī pats pulkvedis Kalpaks. Viņš, pavisam jauns virsnieks, ieradies no mācībām Krievijā un ticis norīkots Maskavas forštatē runāt ar jaunatni, ar brīvprātīgajiem un aicināt viņus piedalīties Brīvības cīņās. Tieši no mūsu skolas vārtiem pulkvedis Kalpaks devies uz Jelgavu, pavadot Pagaidu valdību,» stāsta A. Štolcere. Šos faktus direktore uzzinājusi no ilggadējās skolas skolotājas tēlnieces Betijas Strautnieces, ko viņai savukārt savulaik izstāstījis viņas tēvocis, viens no šo notikumu lieciniekiem. Tas bijis pēdējais arguments par labu skolas vēsturiskā nosaukuma atjaunošanai — nosaukumu izdevās atjaunot 2000. gadā. «Viegli jau negāja. Daudziem bija jautājums — kāpēc Kalpaka vārds, kāpēc tas jāatjauno, kāpēc vispār tas vajadzīgs? Arī par vārdu «daiļamatu» nosaukumā bija jautājumi. Nācās pierādīt un cīnīties, un tagad kopš 2000. gada mūsu skolai ir viens no garākajiem nosaukumiem Latvijā,» ne bez lepnuma secina A. Štolcere.

Bruņotie spēki vēlas sadarboties ar skolām

«Skolēnu darbam ir patiešām labi rezultāti. Domāju, ka žūrijai bija ļoti grūti izvēlēties, jo visi bija centušies un sniegums arī bija visai līdzīgs,» norāda R. Graube. «Oskara Kalpaka skolas bērni pirmo reizi mācījās to, kas karavīriem ir pašsaprotami —

visiem visu darīt kopā. Jo karavīrs jau nekaro viens — kaut ko var sasniegt tikai komanda.»

Runājot par šo jauno iniciatīvu, R. Graube atzīst, ka to vērtē ļoti pozitīvi. Tam ir divi būtiskākie iemesli. «Mēs visi redzējām, kāds bērniem bija prieks par to, ko viņi dara. Viņi ļoti centās, uztraucās, un viņi bija ļoti, ļoti rūpīgi strādājuši pie sava snieguma — tas mani patiešām ļoti patikami pārsteidza.» No otras puses, ne mazāks prieks par šo iniciatīvu bijis arī no bruņotajiem spēkiem piesaistītajiem instruktoriem. «Es runāju ar vairākiem instruktoriem, un visi kā viens man teica, ka bijis ļoti neparasti iet uz skolu un sajūst šo pozitīvismu gan no skolas vadības, gan no pašiem bērniem, izjūst arī no visiem ļoti lielu ieinteresētību,» stāsta R. Graube.

NBS komandieris saņēmis pozitīvas atsauksmes arī no pavisam neitrāla avota. «Kāda Latvijā ļoti labi zināma žurnāliste, mani intervējot, cita starpā teica, ka ideja par ierindas mācību Kalpaka skolā esot ļoti laba. Izrādās, viņas abi bērni mācās šajā skolā, skrien mājās un ar sajūsmu stāsta par to, kas notiek skolā, ka viņiem tagad ir tāda soļošana. Tā ka pilnīgi droši var teikt, ka tas ir īpašs notikums it visiem pasākumā iesaistītajiem.»

Veidojot šo projektu, tā autoru galvenais uzdevums nav bijis mācīt skolēnus kļūt par karavīriem. «Tas ir stāsts par to, kā bērnu izaudzināt par pilsoni, īstu savas Dzimtenes patriotu, kuram personības izveidē vienlīdz svarīgas ir visas tās sastāvdaļas, ko piedāvā Kalpaka skola — vai tā

būtu māksla, vēsture vai arī militārā joma,» atzīst R. Graube.

Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un Oskara Kalpaka Rīgas tautas daiļamatū pamatskolai ir senas un labas sadraudzības tradīcijas. Taču bruņotie spēki ir atvērti sadarbībai arī ar citām skolām un labprāt iesaistīsies dažādu projektu īstenošanā. «Ja būs kādas jaunas idejas vai projekti, protams, mēs vienmēr sniegsim atbalstu. Mēs esam atvērti sadarbībai — skolai tikai vajag formulēt šo iespējamo sadarbības veidu. Varu teikt arī karavīru vārdā, ka viņiem patīk šī sadarbība. Tas ir kaut kas jauns, ka viņi var palīdzēt sabiedrībai arī šādā veidā, un ar šo sadarbību viņi jūtas arī papildus novērtēti,» uzsver NBS komandieris. **TS**

Skolēni no visas Latvijas iepazīstas ar karavīru dzīvi

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Ādažu bāze 12. martā vēra durvis lielākiem un mazākiem skolēniem no visas Latvijas. Militārajam objektam diezgan neierastā veidā pavasarīgajā un saulainajā dienā bāzē rosījās jaunsargi un dažāda vecuma skolas bērni, kā arī pavisam mazi apmeklētāji rūpīgā audzinātāju uzraudzībā.

Atvērto durvju dienas Ādažu bāzē ir tradicionāls pasākums ar vairāku gadu pieredzi, taču tik lielu interesentu pieplūdumu bāze pieredzēja pirmo reizi. Pasākumu apmeklēja ap 500 skolēnu no 18 Latvijas skolām, kā arī no viena bērnodārza. Ādažu bāzes apmeklējuma laikā labi izplānotās ekskursijās, ko vadīja Nacionālo bruņoto spēku karavīri, bērniem un jauniešiem bija iespēja gan iepazīties ar karavīru ikdienas dzīves apstākļiem, gan apskatīt un aptaustīt daudzveidīgu ieroču, ekipējuma un transporta līdzekļu klāstu.

«Atvērto durvju dienas skolēniem tiek rīkotas, lai parādītu, kā dzīvo mūsu karavīri, ko karavīri dara un kādiem ir jābūt karavīriem, lai viņi būtu īsti savas dzimtenes aizstāvji. Protams, ar šo pasākumu mēs nevēlamies visus aģitēt kļūt par karavīriem. Mēs vēlamies, lai jaunieši padomā par tām īpašībām, kurām ir jāpiemīt karavīriem, lai mēģina tās attīstīt arī sevī un kļūst par savas Tēvzemes patriotiem un aizstāvjiem. Jo būtībā šīs īpašības ir universālas un noderēs jebkuram, kurš vēlas izaugt par labu cilvēku,» saka pulkvežleitnants Agris Ozoliņš, Sauszemes spēku kājnieku brigādes štāba priekšnieks.

Šādi pasākumi tradicionāli tiek organizēti divas reizes gadā. «Mēs izsūtām skolām piedāvājumu — informāciju, ka būs šāds pasākums, un skolas, kas ir ieinteresētas, atsaucas, organizē grupas un ved savus bērnus šurp. Šogad interese ir ļoti liela, lielāka nekā jebkad agrāk — kluba zāle ir pilna līdz malām. Iespējams, ka arī jaukais laiks to ir

veicinājis, taču arī iepriekš vērojama skolu ieinteresētība šogad bija lielāka nekā parasti,» atzīst A. Ozoliņš.

Bērni Ādažos ieradusies no visas Latvijas. Vistālākie apmeklētāji braukuši vairāk nekā 200 kilometrus no Viduču un Maltas pamatskolām, taču netrūkst arī citu Latvijas novadu pārstāvju. Daudzi izmantojuši iespēju apmeklēt Ādažu bāzi arī no tuvākas apkārtnes — Rīgas un tai tuvākajiem novadiem. «Skolēni labprāt brauc uz šejieni, jo te ir iespēja redzēt karavīrus citādā vidē, nekā tas ierasts, piemēram, televīzijas ekrānā, vērojot parādes. Tur viss ir skaisti, karavīri stāv ierindā un maršē, bet šeit viņi redzēs arī karavīru dzīves ikdienu, viņi redzēs, kā karavīri dzīvo, kā viņi atpūšas. Skolēni varēs labāk saprast to, kā ir būt karavīram. Un, protams, lielāko daļu bērnu noteikti īpaši interesē iespēja tuvāk apskatīt tehniku, ar ko mūsu karavīri darbojas dienā,» teic A. Ozoliņš.

Silvija Kantāne ir Ropažu vidusskolas skolotāja, vienlaikus arī ekoskolas vadītāja. Viņa uz Ādažiem atbraukusi ar lielu grupu — Ropažu vidusskolu pārstāv 45 skolēni. Neviens nav bijis īpaši pierunājams, braucēju bijis gana daudz. «Mums būtībā viss sanāca ļoti labi, jo pašlaik ir projektu nedēļa, un skolas projektu nedēļas tēma ir transports. Arī šeit ir transports, turklāt tāds, ko ne katru reizi tā vienkārši var redzēt uz ielas vai arī internetā par to iegūt informāciju — šeit visu varam apskatīt un izpētīt klātienē. Tā nu apvienojam lietderīgo ar patīkamo —

«Ziema 2015» aizsāk apmācību sezonu

Taivo Trams

Foto — Normunds Mežiņš.

Peldes āliņģi droši vien nebija tas treniņu elements, ko Latvijā no Vācijas nesen kā atbraukušie amerikāņu karavīri gaidīja visvairāk. Taču mācībās «Ziema 2015» iegremdēšanos ledainajos Kadagas ezera ūdeņos nācās izmēģināt visiem mācību dalībniekiem, arī saulainajā Floridā dzimušajiem amerikāņiem. Ar šo salīdzinoši ekstremālo vingrinājumu mācību dalībnieki tika galā bez lielām problēmām.

Mācību «Ziema 2015» norisi ar interesi vēroja arī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

Latvijā dislocētie ASV karavīri ar bruņumašīnām «Stryker» veic mācību uzdevumu.

Saruna no āliņģa

Lai gan vingrinājums notiek februāra nogalē, laiks jau iegriezies uz pavasara pusi. Tomēr Kadagas ezera ledus vēl ir gana stiprs, lai noturētu gan latviešu, amerikāņu un kanādiešu karavīrus, gan veselu pulku mediju pārstāvju un citu interesentu, kuri ieradusies iepazīties ar mācību «Ziema 2015» norisi. Skaidrs, ka lielākā interese ir par t.s. ledus peldēm, precīzāk izsakoties, vingrinājumu, kura laikā karavīriem jātrenē savas izdzīvīšanas prasmes pēc ielūšanas ledū.

Praksē tas notiek visai civilizēti — ezera ledū ir izzāģēts un no ledus atbrīvots neliels «baseiniņš», kurā visi vingrinājuma dalībnieki stingrā uzraudzībā un drošā saišu uzkabē pa vienam ielec ledainajā ūdenī, pēc tam paši saviem spēkiem izrāpjas uz ledus un ātri dodas pārģērbties, lai turpinātu pildīt citus uzdevumus. Atrodoties ūdenī, karavīriem jāspēj sazināties ar instruktoriem, kuri

kontrolē uzdevuma izpildi, un jāatbild uz dažādiem jautājumiem.

Neiztiek arī bez humora, piemēram, viens no amerikāņu karavīriem uz jautājumu, vai viņš zina, kur atrodas, atbild — Ādažu poligonā, uz ko saņem atbildi — nē, kājniek, tu pašlaik atrodies ūdenī... Šai it kā neformālajai komunikācijai vingrinājuma laikā ir milzīga nozīme, jo tā ļauj konstatēt, vai karavīrs nav šokā no krasās temperatūras maiņas un spēj adekvāti rīkoties un reaģēt arī šādos apstākļos.

Ledus pelde ļauj karavīriem uz savas ādas izjust efektu, kāds varētu rasties īstas kaujas laikā ziemas apstākļos, ja pēkšņi nākas ielūzt ledū. Neļaušanās panikai un saprātīga rīcība pašās pirmajās sekundēs ir izšķiroša, tā ļauj izdzīvot un turpināt uzdevuma izpildi. Pēc iegremdēšanās Kadagas ezera saltajā ūdenī dažus karavīrus saaukstēšanās tomēr bija skārusi. Kas, protams, nav liela nelaime, salīdzinot ar iegūto pieredzi.

Turpinājums 20. lpp.

NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube un ASV karavīru nodaļas komandieris kapteinis Čārlijs Šins pārrunā ledus peldes norisi.

Visgrūtāk ir spert pirmo soli pretim ledainajam ūdenim.

Iegremdēšanās ledainajā ūdenī notiek ciešā sasaistē un stingrā instruktoru uzraudzībā.

Sākums 18. un 19. lpp.

Sabiedrotie nostiprina sadarbības prasmes

Nacionālo bruņoto spēku 1. kājnieku bataljona organizētās mācības «Ziema 2015» norisinājās no 21. līdz 27. februārim, un to būtiskākie uzdevumi bija veikt karavīru apmācību darbībām ziemas apstākļos, sadarbojoties dažādām apakšvienībām, kā arī karavīriem no dažādām valstīm, pastāstīja 1. kājnieku bataljona štāba virsseržants Didzis Baltiņš. Karavīri kopīgi pildīja arī uzdevumus, kas saistīti ar orientēšanos apvidū un topogrāfiju, ekipējuma un ieroču apkopi, medicīniskās palīdzības sniegšanu ziemas apstākļos un kaujas šaušanu. Kopumā mācībās piedalījās apmēram 50 karavīri. Kopā ar Latvijas karavīriem šogad mācībās «Ziema» darbojās arī viena amerikāņu karavīru nodaļa no ASV armijas 2. kavalērijas pulka, kas operācijas «Atlantic Resolve» ietvaros uz laiku ir dislocēta Latvijā, un viens Kanādas bruņoto spēku karavīru vads, kas pašlaik ir izvietots Polijā, reaģējot uz pieaugošo Krievijas agresiju.

«Šādas mācības notiek katru gadu, šogad atšķirīgais ir tas, ka piedalās arī partneri — karavīru vienības no citām valstīm. Tā kā amerikāņi un kanādieši pašlaik ir dislocēti Latvijā, tad arī tiek plānotas kopīgas mācības, kopā izstrādājam arī dažādus mācību vingrinājumus, lai pilnveidotu sadarbību starp dažādām apakšvienībām un dažādām valstīm ne tikai kājnieku apakšvienību līmenī,» paskaidroja D. Baltiņš. Savā ziņā var uzskatīt, ka «Ziema» atklāj aktīvāko mācību sezonu bruņotajos spēkos, kas risināsies pavasarī un vasarā.

Čarlijs Šins,

kapteinis, ASV armijas 2. kavalērijas pulka karavīru nodaļas komandieris:

«Jā, es pirmo reizi piedalos ziemas jeb ledus peldēšanā. Iepriekš esmu peldējis arī mūsu (kaujas) tērpā, tad esmu no tā atbrīvojies un veicis dažus vingrinājumus, taču šī ir pirmā reize, kad to dariju ledainā ūdenī, tāpēc tā bija lieliska pieredze.

Mēs šeit esam nedaudz ilgāk par mēnesi, un tā ir bijusi fantastiska pieredze, kuru ir vērts apgūt. Es dzīvoju kopā ar Latvijas Nacionālo bruņoto spēku karavīriem. Latvijas karavīri un arī vietējie civiliedzīvotāji Ādažos un Kadagā ir bijuši pretimnākoši un draudzīgi, un mēs patiešām jutāmies pagodināti būt šeit un piedalīties kopīgās mācībās. Mēs no latviešiem esam daudz ko iemācījušies. Ceru, ka arī apmaiņā esam varējuši kaut ko iemācīt jūsu karavīriem no mūsu pielietotās taktikas un procedūrām. Mūsu karavīru kopīgās mācības ar Latvijas armijas karavīriem daudziem mūsējiem patiešām ir ļoti pārsteidzoša atklāsmē. Mēs esam guvuši daudz labas pieredzes, ko nodot tālāk mūsu biedriem mājās.»

Džefs Donaldsons, Kanādas Karaliskā pulka

3. bataljona atbalsta virsnieks no Kanādas Bruņoto spēku bāzes Petavavas garnizonā:

«Es kā Kanādas karavīrs jutos pagodināts par iespēju darboties kopā ar latviešiem. Latvijai ir motivēti, lieliski un ļoti disciplinēti karavīri. Mani patiešām pārsteidz, ka mēs tik daudz varam mācīties viens no otra.

Jā, dažos gadījumos es saredzu atšķirības mācību kontroles un scenāriju jautājumos, bet jūsu organizētās mācības patiešām ir ļoti profesionāli sagatavotas un vadītas. Tās ir ļoti noderīgas, attīstot mūsu karavīru iemaņas.»

Kopumā mācību norise tiek vērtēta ļoti atzinīgi — lai gan Latvijas, ASV un Kanādas karavīri ir partneri, zināmas atšķirības apmācību procesā, protams, ir, tāpat arī atšķiras daļa izmantojamā ekipējuma. Tomēr nekādas nopietnas problēmas tas mācību norisē nav radījis, visi karavīri ir lieliski sapratuši un ar uzdevumiem tikuši galā. «Protams, mācību laikā tika veikti diezgan daudzi uzlabojumi, katru dienu notika pārrunas pēc mācībām un mācību norisei piesaistītie novērotāji sniedza savus atzinumus un analizēja dienas laikā paveikto. Komandieri, kas vadīja uzdevumu izpildi, ņemot vērā ieteikumus, pilnveidoja savas un savu karavīru darbības — tā mēs sasniedzām savus mērķus,» norādīja D. Baltiņš.

NATO karavīriem jāspēj darboties visos gadalaikos

Mācības apmeklēja arī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube. R. Vējonis uzsvēra, ka Latvija cītīgi strādā pie tā, lai NATO spēki šeit būtu pārstāvēti daudz plašāk, tādēļ šiem spēkiem ir jātreņējas atbilstoši tiem ģeogrāfiskajiem apstākļiem, kādi ir Latvijā un Baltijā. «Šeit var redzēt visdažādākās karavīru emocijas, to, kāda ir atšķirība starp ziemeļvalstīm un silstākām zemēm. Mums un kanādiešiem šāds

piedzīvojums nav nekas īpašs, bet daļai amerikāņu ledainais ūdens ir liels pārdzīvojums. Tomēr kopumā vingrinājums noris ļoti labi, un karavīriem treniņš šādos skarbos apstākļos ir labs rūdiņš un pieredze izdzīvošanai dažādās dzīves situācijās,» atzina ministrs.

Pēc ledus peldēm mācību apmeklētājiem bija iespēja noskatīties kaujas operācijas demonstrējumu ASV karavīru izpildījumā, izmantojot bruņumašīnas «Stryker». Klātesošie varēja apskatīt arī amerikāņu rīcībā esošo ekipējumu un ieročus. **EB**

Kalpaka balle 2015

Arī šogad februāra beigās Rīgas Latviešu biedrības namā švīkstēja dāmu vakarkleitas un sanēja smokingos tērptu kungu sarunas. Kalpaka balle pulcināja šogad vairāk nekā 400 viesu, lai turpinātu 1922. gadā aizsāktu labdarības tradīciju, tradīciju atgādināt par tiem ziedojumiem, kas tautai jānes, lai valsts varētu pastāvēt, lai tā būtu brīva, plauktu un zeltu. Jau otro gadu Kalpaka balles ziedojumu mērķis ir atbalstīt Kritušo karavīru pieminēkļa tapšanu Ādažu garnizonā. Cilvēki, kurus biedri nespēj un negrib aizmirst, ir karavīri, kas atdevuši savu dzīvību atjaunotās Latvijas neatkarības laikā, pildot dienesta pienākumus starptautiskajās operācijās Bosnijā un Hercegovinā, Afganistānā un Irākā. Latvija tur ir zaudējusi septiņus karavīrus: virsleitnantu Olafu Baumanī (34), dižkareivi Vitāliju Vasiļevu (24), dižkareivi Gintu Bleiju (25), dižkareivi Edgaru Ozoliņu (23), dižkareivi Andreju Merkuševu (31), seržantu Voldemāru Anševicu (32) un kaprāli Dāvi Baltābolu (30). Pieminēkļa pirmā kārta tika atklāta pagājušā gada oktobrī, taču, lai to pabeigtu, bija nepieciešami vēl 14 348 eiro.

Lai mudinātu Kalpaka balles viesus ziedot, vakara gaitā tika izsolīti vairāki vērtīgi mākslas darbi un grāmatas, kas dāvinātas ziedojumu mērķa atbalstīšanai. Vērtīgākie dāvinājumi šogad bija Latvijas Republikas prezidenta Andra Bērziņa dāvinājums — grāmatu sējums «Latvieši un Latvija»,

Edgara Vintera glezna «Ziema» un Artas Butes glezna «Pēc copes». Šajā reizē Kalpaka balles viesi pieminēklim saziedojuši 4500 eiro. Pieminēkļa realizācijai vēl nepieciešami 9848 eiro, tāpēc Kalpaka balles rīkotāji — piecas Kalpaka bataljona Atsevišķās studentu rotas kodolu veidojošās studentu korporācijas «Lettonia», «Selonia», «Lettgallia», «Talavija» un «Fraternitas Lettica» un Pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas fonds turpina uzrunāt sabiedrību un uzņēmējus ar aicinājumu ziedot Ādažu pieminēkļa izveidei.

Ik gadu Kalpaka balles viesi apvieno spēkus, lai ziedotu kādam patriotiskam mērķim. 12 gadu laikā kopā esam ziedojuši 18 509 eiro, un ikviens, kas piedalījies kādā no ballēm, var lepoties, ka ar saviem līdzekļiem atbalstījis projektus, lai stiprinātu mūsu pašapziņu. Mūsu līdzšinējais kopējais veikums:

- 5834 eiro Kalpaka pieminēklim Esplanādē (2003; 2004; 2005; 2006),
- 2846 eiro Rudbāržu pamatskolas Varoņu zāles atjaunošanai (2007),
- 2846 eiro Kalpaka muzeja «Airītēs» ekspozīcijas atjaunošanai (2008),
- 854 eiro Kalpaka piemiņas vietai «Liepsalās» (2009),
- 1565 eiro filmai par Z. A. Meierovicu «Septiņi spoži gadi» (2010),
- 711 eiro RLB vēsturisko komisiju atjaunošanai (2011),
- 854 eiro freskas atjaunošanai virs ieejas RLB namā (2012),
- 500 eiro LR proklamēšanas piemiņas

plāksnei pie Latvijas Nacionālā teātra (2013),

- 2500 eiro Kritušo karavīru pieminēklim Ādažos (2014).

Taču šie ziedojumi nav vienīgie! Pēc studentu korporāciju iniciatīvas NBS bigbends saņēmis dāvinājumā balles mūzikas notis, kas ne tikai Kalpaka balli dara krāšņāku muzikāli. Šā gada 29. aprīlī Rīgā, «Ave sol» koncertzālē un 30. aprīlī Liepājā notiks Djūka Elingtona mūzikas koncerts, kas ir NBS bigbenda, studentu Prezidiju konventa vīru kora un Studenšu prezidiju konventa sieviešu kora kopdarbs.

Kalpaka balles rīkošana ir stiprinājusi un veicinājusi Nacionālo bruņoto spēku un studentu korporāciju sadarbību un savstarpējo izpratni, lai kopīgais mērķis — brīva un plaukstoša Latvijas valsts — piepildītos.

fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete.

Foto — Gatis Dieziņš.

Latviešu karavīrs Zigurds Lieljuris

Juris Ciganovs,

Dr. hist., Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

Šis ir stāsts par ASV bruņoto spēku seržantu majoru Zigurdu Lieljuri, latvieti, kurš ar savu stāju, drosmi un godaprātu nesis latviešu karavīra slavu un uzticību cauri trijiem kariem. Dzimtenē viņa vārdu plaši nepazīst, taču viņš ir pelnījis, ka tiek ierindots izcilo latviešu karavīru vidū.

Zigurds Lieljuris dzimis 1931. gada 19. janvārī Jelgavas laukstrādnieka, Latvijas Neatkarības kara dalībnieka, bijušā Latvijas armijas 3. Jelgavas kājnieku pulka virsnieka vietnieka, Otrā pasaules kara laikā — latviešu leģiona leitnanta Franciska Augusta Lieljura ģimenē. Pirmā saskarsme ar kara šausmām Zigurdam notika trīspadsmit gadu vecumā, kad 1944. gada augustā Jelgavai tuvojās Sarkanā armija. Viņš kopā ar māti kājām devās uz Rīgu, kur centās kļūt par karavīru, vēloties iestāties latviešu leģionā. Trīspadsmitgadīgo pusaudzi armijā nepieņēma, bet viņš ar savu neatlaidību panāca, ka tiek ieskaitīts militārā hospitālā — Latviešu lazaretēs — apgādes daļā, saņemot leģionāra formas tērpu un dokumentus par iestāšanos militārajā dienestā. Kopā ar lazareti Z. Lieljuris nokļuva Kurzemē, Liepājā, no kurienes 1944. gada novembrī viņu kopā ar ievainotajiem leģionāriem nosūtīja uz Vācijas pilsētu Dancigu (tag. Gdaņska Polijā). 1945. gada janvāra beigās no Dancigas lazareti evakuēja uz Neibrandenburgu, pēc tam uz Bitcovu, vēl vēlāk — uz Šverīnu. Pēc Vācijas kapitulācijas amerikāņu un britu okupācijas varas iestādes pārveda lazareti uz Libeku un izformēja. Šajā laikā Z. Lieljuris apmeklēja latviešu skolu Vācijā, bēgļu nometnē, pabeidza pamatskolu un iestājās ģimnāzijā. 1949. gadā viņš kopā ar tēvu iestājās Lielbritānijas armijas Vācijā baltiešu sardžu vienībā, kur dienēja pulkveža Artūra Silgaila virsvadībā. Tā sākās nākamā slavenā latviešu karavīra militārās gaitas. Viņa vienība pildīja sardzes un komandantūras dienestu Osnabrikā, Kīlē un citur Vācijā. Dienests britu armijas sardžu vienībā ilga līdz 1951. gadam, kad Lieljuru ģimene pārcēlās uz dzīvi ASV. 1952. gadā viņš saņēma iesaukšanas pavēli ASV armijā. Viņš nokļuva sapieru daļās un tika nosūtīts apmācībā uz Fortbelvoru (*Fort Belvoir*) Virdžīnijas pavalstī.

«Es biju tas, kas citi negribēja būt.

Es gāju tur, kur citi baidījās iet, un darīju to, ko citi nevarēja padarīt.

Es neprasīju nekā no tiem, kas nedeja nekā, un negribēju pieņemt domu par nāvi...

Esmu nāvei acīs skatījies, jutis aukstas nāves bailes.

[..] Vismaz kādreiz es varēšu teikt — es esmu lepins par to, kas esmu bijis —

LATVJU KARAVĪRS!»

(Zigurds Lieljuris)

No kreisās: ASV armijas atv. kapteinis Alfons Mednis, Latvijas Republikas militārais atašējs ASV Ivo Mogilnijs un ASV armijas atv. seržants majors Zigurds Lieljuris Latvijas Republikas proklamēšanas gadadienas svinīgajā pasākumā. Filadelfija, 2014. gada 18. novembris.

Šajā laikā Savienotās Valstis bija iesaistījušās militārajā konfliktā Korejas pussalā, kur Dienvidkorejas armijai un tās sabiedrotajiem amerikāņiem bija jācīnās pret korejiešu komunistu un ķīniešu armijām, kuras pastarpināti atbalstīja Padomju Savienība — sūtīt ieročus un instruktorus, kā arī padomju gaisa spēkiem tieši piedaloties karadarbībā. Z. Lieljuri nosūtīja uz Koreju un iedalīja ASV armijas 73. kaujas sapieru bataljonā, kas bija izvietots netālu no frontes līnijas. Savās atmiņās Z. Lieljuris raksta: «Mani nozīmēja bataljona B rotā, 1. vadā, kura uzdevums bija atbalstīt korejiešu pulku. Vēl vada uzdevums bija: novākt ķīniešu izliktās mīnas, izlikt mīnas starpjoslā, taisīt tanku pozīcijas priekšējā kaujas līnijā, kā arī ceļu priekš tanku uzbraukšanas priekšējās līnijās.» Līdztekus amerikāņi apmācīja korejiešu karavīrus. Kaujas laukā veiksmes bija Z. Lieljura sabiedrotā — vairākas kaujās, būdams pirmajās karavīru rindās, viņš palika neskarts, šajā laikā gūstot tikai vieglu ievainojumu. 1953. gada augustā viņa dienesta laiks Korejā beidzās, arī Korejas konfliktā iestājās pamiers, un Z. Lieljuris atgriezās Ziemeļamerikā.

Plānojot savu nākotni, Z. Lieljuris, būdams kvēls Latvijas patriots, pirmkārt atcerējās savu latvieša misiju. «Domājot par nākotni, latvieši vēl cerēja, ka sabiedrotie iesāks karu ar Krieviju [Padomju Savienību] un mēs varēsim atgriezties mūsu Tēvzemē. Tādēļ nolēmu palikt virsdienestā ar jauna puīša sapni, ka es būšu viens no pirmajiem, kas atgriezies Latvijā.» Ar šādu ideālista sapni Z. Lieljuris pabeidza instruktoru skolu, un pēc tam seržanta pakāpē tika ieskaitīts 74. kājnieku pulka štāba rotā kā godasardzes vada grupas komandieris.

Vēlāk viņš dienēja Fortrailijā (*Fort Riley*) Kanzasas pavalstī, bet 1956. gada maijā ASV armijas 8. kājnieku divīziju, kurā dienēja arī Z. Lieljuris, rotācijas kārtībā pārcēla uz Vāciju. Dienesta laiks Vācijā bija laimīgs Z. Lieljura personīgajā dzīvē: 1958. gadā viņš apprecējās, bet 1959. gadā piedzima pirmā meita Monika Marlēna. Pēc tam viņu atkal pārcēla dienēt uz Fortrailiju ASV. Tur tika pabeigti vecākā instruktora kursi un sagaidīts kārtējais ģimenes pieaugums: 1960. gadā piedzima meita Sindija Inta, bet 1962. gadā — dēls Zigurds Kārlis. 1962. gada septembrī pienāca laiks atkal doties uz

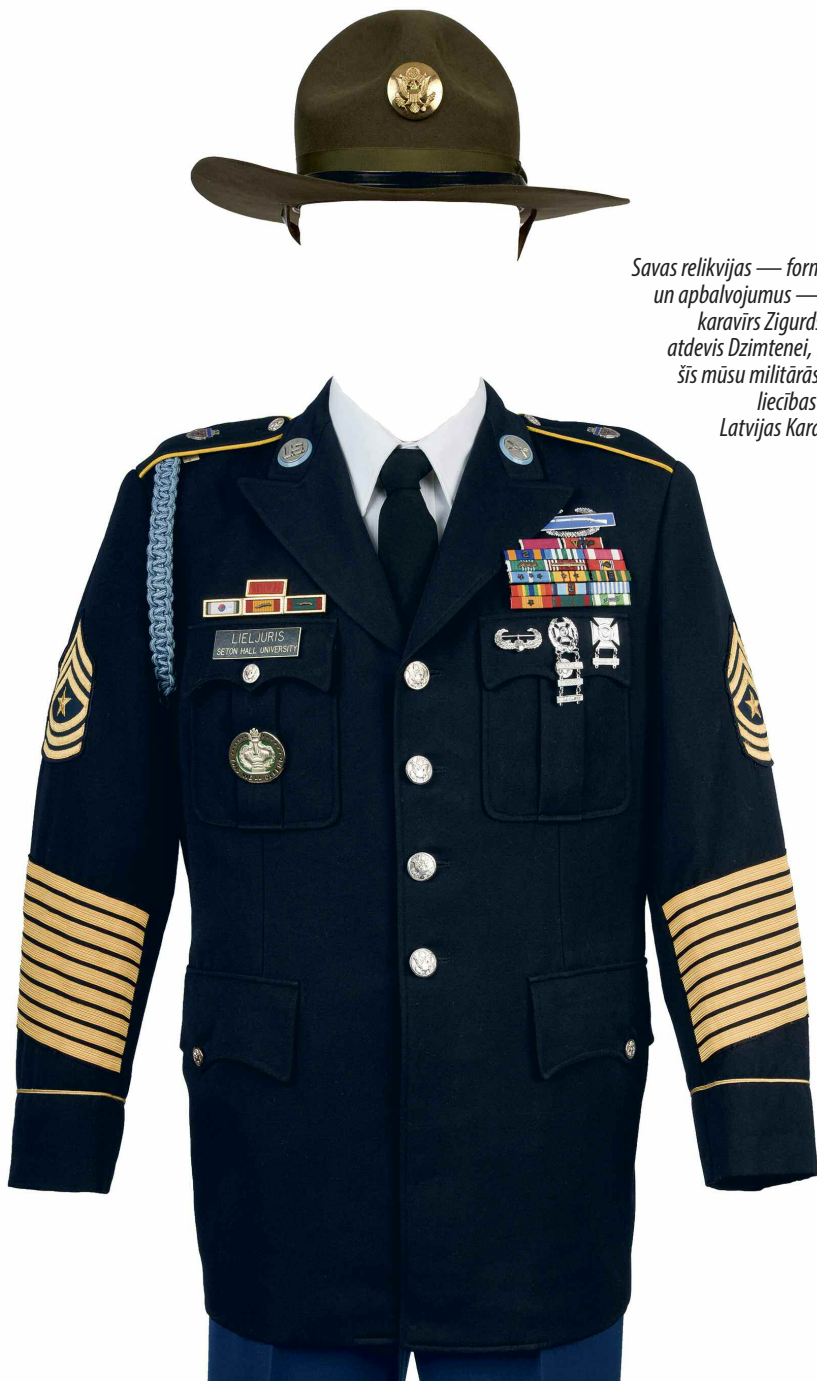
Koreju. Tur viņš dienēja kā 7. kājnieku divīzijas 17. pulka kaujas rotas vada komandieris, piedaloties gan korejiešu karavīru apmācībā, gan kopējo manevru plānošanā. Dienests Korejā turpinājās līdz 1963. gada jūnijam, kad bija jāatgriežas Ziemeļamerikā.

1964. gadā Lieljuru ģimenē piedzima otrais dēls Harolds Ilmārs. Sekoja vairāki saspringta dienesta gadi dažādos instruktoru posteņos vairākās ASV armijas vienībās — dienot rezerves vienībās, apmācot jaunkareivjus. Šajā laikā pilnā sparā risinājās militārais konflikts Vjetnamā, ko izjuta arī ikviens amerikāņu armijas karavīrs. Divas pasaules lielvaras — ASV un Padomju Savienība — atkal savā starpā cīnījās par ietekmi. 1966. gada jūlijā Z. Lieljuri norīkoja dienestā Savienoto Valstu armijas speciālajā karamākslas skolā (*US Army Special Warfare School*) Fortbregā (*Fort Bragg*) Ziemeļkarolīnas pavalstī, kur viņš beidza kārtējo apmācību ciklu. «Skolā apmācīja militāros padomniekus, viņi beidza astoņu nedēļu kursus, lai kļūtu par padomdevējiem vjetnamiešu armijai. Skolā katru rītu pirms brokastīm bija jānoskrien trīs jūdzes un, sākot ar ceturto nedēļu, piecas jūdzes. Tanī laikā Fortbregā ir karsts un sutīgs klimats, pēc skriešanas dušās nomazgājāmajies vēsā ūdenī un pēc noslaučīšanās atkal bijām nosviduši. Bija jālieto sālstabletes. Pēc brokastīm četras stundas mums mācīja vjetnamiešu valodu. Pēc pusdienām piecas stundas apguvām ieročus, partizānu, komunistu, taktikas metodes, vjetnamiešu kultūru, paražas, valsts iekārtu, likumus utt.» Tātad — viņu gatavoja karam Vjetnamā. Rudenī Z. Lieljuri tika nosūtīts uz šo Āzijas zemi, un Mekongas džungļos viņš ir padomdevējs Dienvidvjetnamas armijas rotas komandierim. Padomdevējam ne tikai jāsniedz padoms, bet arī jāpiedalās kaujās pret komunistu partizāniem. Vienā no neželīgām partizānu kara kaujām, kad krita vjetnamiešu rotas komandieris un vjetnamiešu karavīrus pārņēma panika, Z. Lieljuri uzņēmās rotas vadību un pozīcijās noturējās visu nakti, neraugoties uz pārspēkā esošā ienaidnieka nemitīgajiem uzbrukumiem. Nakamajā rītā, saņemot artilērijas atbalstu, Z. Lieljura komandētā rota devās uzbrukumā un iznīcināja ap piecdesmit ienaidnieku. Par šajā kaujā parādīto bezbailību 1967. gadā Z. Lieljuri saņem pirmo «Bronzas zvaigzni» ar ozollapu. Vēlāk viņš tiek apbalvots ar otru «Bronzas zvaigzni».

1968. gadā Čehoslovākijas notikumu laikā viņu tiešā ceļā no Vjetnamas komandēja uz Vāciju, kur viņš dienēja Ziemeļbavārijā seržanta majora dienesta pakāpē štāba pretizlūkošanas vienībā. Šīs vienības uzdevums bija situācijas izziņāšana uz Vācijas un Čehoslovākijas robežas, lai nepie-

ciešamības gadījumā plānotu ASV bruņoto spēku kaujas operācijas Bavārijas sektora nodrošināšanai, jo šajā laikā Čehoslovākiju okupēja Varšavas līguma organizācijas valstu karaspēks.

1969. gadā pieredzējušais karavīrs atgriezās Vjetnamā, viņu norīkoja slavenajā Savienoto Valstu karaspēka 101. izpletņlēcēju divīzijā, kuras sastāvā Z. Lieljuri piedalījās kaujās no 17. paralēles līdz senajai Vjetnamas galvaspilsētai Hue. Par kaujām Vjetnamā viņu atkal apbalvoja ar divām «Bronzas zvaigznēm». 1970. gada rudenī Vjetnamas kara gaitas Z. Lieljurim bija beigušās, un viņš turpināja savu dienestu dažādās apmācību vienībās ASV armijas daļās. 1981. gadā viņu iecēla par Apakšvirsnieku un instruktoru akadēmijas komandantu (priekšnieku). 1982. gadā pēc trīsdesmit gadu kalpošanas

Savas relikvijas — formas tērpu un apbalvojumus — latviešu karavīrs Zigurds Lieljuri atdevis Dzimtenei, un tagad šīs mūsu militārās vēstures liecības glabājas Latvijas Kara muzejā.

ASV bruņotajos spēkos Z. Lieljuri atvaļināja no dienesta un svinīgajā ceremonijā saņēma «Nopelni leģiona» ordeni. Kopumā savās karavīra gaitās Z. Lieljuri izpelnījies četrdesmit četrus apbalvojumus, goda un atzinības zīmes.

Pēc atvaļināšanas no dienesta A. Lieljuri aktīvi piedalās trimdas latviešu sabiedriskajā dzīvē, bet pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas piepildījās latviešu patriota sapnis — beidzot atgriezties Dzimtēnē. Latvijā būts ne vienu vien reizi. Z. Lieljuri neliedz savu pieredzējušā karavīra padomu zemessargiem un jaunsargiem, piedalās dažādos pasākumos. Savas relikvijas — formas tērpu un apbalvojumus — latviešu karavīrs Zigurds Lieljuri atdevis Dzimtenei, un tagad šīs mūsu militārās vēstures liecības glabājas Latvijas Kara muzejā. **13**

«CISM Day run 2015»

Katru gadu karavīri no Starptautiskās militārās sporta asociācijas (CISM) dalībvalstīm vienojas kopīgā sportiskā pasākumā, lai, veicinot aktīvu un veselīgu dzīvesveidu bruņotajos spēkos, atzīmētu CISM dibināšanas gadadienu — 1948. gada 18. februāri.

Ši ikgadējā pasākuma mērķis ir motivēt starptautiskās organizācijas strādāt vienā virzienā, lai sekmētu mieru visā pasaulē. Tā devīze — «Draudzība caur sportu». CISM

dienas skrējieni veido ilglaicīgas un stipras attiecības starp starptautiskajām sporta organizācijām un bruņotajiem spēkiem, tuvinot militāro pasauli pārējai sabiedrībai.

«CISM Day run» projekta pamatuzdevums ir piesaistīt karavīrus visā pasaulē sportiskām aktivitātēm, un šī projekta veidošanā izmantoti stabili un godīgi principi ar lielu sociālo vērtību. 2014. gada 18. februārī aptuveni 700 000 karavīru no 134 valstīm visā pasaulē vienojās kopīgā skrējienā, soļošanā, nūjošanā, slēpošanā vai atzīmēja šo dienu, aktīvi sportojot.

Arī šajā gadā Latvija saņēma CISM Ģenerālsekretariāta vadītāja plkv. D. Mambi Koita aicinājumu Latvijā atzīmēt CISM 67.

gadadienu ar tai veltītām sporta aktivitātēm. Šogad aprit 20 gadi, kopš Latvija pievienojās CISM, un NBS vienību pārstāvji piedalījās šajā projektā, skrienot un slēpojot, kopumā 634 dalībnieki. Visaktīvākie, tāpat kā pagājušajā gadā, bija Ādažu garnizona karavīri (347). Aktīvi sportoja Mācību vadības pavēlniecības (108), Apvienotā štāba, Štāba bataljona, Liepājas garnizona, Nodrošinājuma pavēlniecības, Speciālo uzdevumu vienības karavīri un civilie darbinieki, kā arī 77 Latvijas Zemessardzes zemessargi.

Sagatavojušas **Indra Čavare**, NBS SK, un SK FSSN 1. klases speciāliste **d.kar. Gerda Krūmiņa**.

Foto — NBS vienību arhivs.

Latvieši uzvar Baltijas karavīru ziemas spēlēs

2. Baltijas karavīru ziemas spēlēs, kas šogad **no 24. līdz 27. februārim** norisinājās Lietuvā, vairāk nekā 150 karavīru un jaunsargu sacentās distanču slēpošanā, hokejā un zemledus mākslēšanā. Pēdējā brīdī slikto laika apstākļu dēļ tika atceltas sacensības biatlonā.

Distanču slēpošanas trasē dalībniekiem nācās cīnīties ne tikai ar konkurentiem, bet arī ar slapjo un netīro sniegu, kas padarīja sacensības smagas, bet gana interesantas. Pirmajā sacensību dienā slēpotāji sadalīja medaļu komplektus jauktajā stafetē, kur lielisku sniegumu demonstrēja dkar. M. Līduma un zs. A. Kivlenieks (13:17), 2. un 3. vietā atstājot Lietuvas (13:19) un Igaunijas (13:24) bruņoto spēku sportistus. Latvijas pārstāvji kpt. L. Klauža un zs. R. Kivlenieks ierindojās 5. vietā, bet G. Aboliņa ar A. Putni un M. Rezgala ar A. Švūksu ieguva attiecīgi 8. un 9. vietu. Labākā Latvijas jaunsargu komanda (E. Radziņa un E. Briedītis) ierindojās 8. vietā.

Otrajā dienā distanču slēpotāji sacentās individuālajos startos. Vīrieši veica 5 kilometru, bet sievietes 3 kilometru distanci. Dkar. M. Līduma uzvarēja arī individuālajā vērtējumā (8:22,1), pārspējot Igaunijas bruņoto spēku pārstāvi H. Sirli par 7 sekundēm. 3. vietā ierindojās lietuviete G. Keinaite, no viņas tikai par 8 sekundēm atpalika kpt. L. Klauža.

Vīriešiem 5 kilometru distancē pārliecinoši dominēja Lietuvas izlases biatlonisti T. Kaukēns un K. Dombrovskis. 3. vietu izcīnīja Latvijas pārstāvis zs. A. Kivlenieks (11:45,7), pārspējot savu jaunāko brāli zs. R. Kivlenieku par 3 sekundēm. Jaunsargiem labākie no Latvijas bija E. Briedītis (7. vieta) un E. Radziņa (8. vieta).

Hokejā Latvijas izlasei izdevās nosargāt pērn izcīnīto čempionu titulu. Pirmajā spēlē

Telpu futbolā atkal **labākā Kājnieku skola**

No 25. līdz 27. februārim Rīgā norisinājās Nacionālo bruņoto spēku (NBS) čempionāts telpu futbolā. Kā ierasts, medaļu komplekti tika sadalīti 1. un 2. līgā, un šogad sīvāka konkurence izvērtās 2. līgā, kur uz pirmo vietu pretendēja astoņas regulāro spēku veidu un Zemessardzes komandas.

Pusfinālos tikās četras divu grupu labākās komandas. **1. līgas** pirmajā pusfināla spēlē 2. Zemessardzes novada (2. ZSN) futbolisti (srž. D. Naļivaiko, zs. J. Pizelis, zs. A. Caics, zs. R. Putāns, zs. V. Breidaks, zs. E. Romanovs, kpt. V. Baranovskis, vsrž. A. Solovjovs, kpt. V. Bistrovcs, vzs. S. Aņisimovs) ar 1:0 sīvā cīņā uzvarēja Štāba bataljona (ŠB) komandu (srž. I. Ivanovskis, kpr. M. Plonis, kpr. J. Mičs, kpr. E. Konrads, kpr. L. Deijers, kar. M. Kučinskis, kar. G. Beļajevs, kar. M. Grasis, kar. A. Švēders, kar. A. Komarovs). Savukārt otrajā spēlē Kājnieku skolas (KS) komanda (srž. V. Locāns, srž. R. Ozoliņš, srž. O. Kodaļevs, kpr. I. Trops, kar. R. Neupakojevs, kar. R. Radzēvičs, kar. E. Grundzemnieks, kar. R. Lovnīks, kar. R. Kalnieks, cd. J. Ļūļis) ar 2:0 bija pārāka pār Militārās policijas (MP) komandu (kpt. E. Tišanovs, vsrž. A. Smildziņš, kpt. E. Popakuls, srž. A. Dimants, srž. G. Liepa, kpr. G. Gabrāns, dkar. M. Valdmānis, dkar. K. Žodziņš, dkar. O. Mežsargs, dkar. A. Jurevics).

Pagājušā gada čempioniem KS futbolistiem finālā pretī stājās 2. ZSN komanda. Spēles trešajā minūtē rezultātu atklāja srž. R. Ozoliņš, bet jau pēc sešām minūtēm 2. ZSN revanšējās. Lai arī otrajā puslaikā 2. ZSN komanda ar bīstamiem un ātriem uzbrukumiem izvirzījās vadībā, KS futbolisti nepadevās. Atrodoties iedzinēju lomā ar 1:2, KS spēlētāji ar zibenīgiem pretuzbrukumiem pēdējās minūtēs spēja ne tikai atspēlēties, bet arī gūt izšķirošos vārtus, kļūstot par 1. līgas uzvarētājiem (vārti — srž. R. Ozoliņš, kar. R. Neupakojevs un srž. O. Kodaļevs).

Spēlē par bronzas medaļām ŠB komanda ar 2:0 uzvarēja MP komandu. Spēles karstumā 12. un 13. minūtē par rupjību un par pretinieka klupināšanu brīdinājumus saņēma abu komandu spēlētāji — dkar. O. Mežsargs (MP) un abu vārtu autors kar. A. Švēders (ŠB).

Sīvas un interesantas cīņas risinājās **2. līgā**, kur pirmajā pusfināla spēlē Jūras spēku flotiles Patruļkuģu eskadras (JSF PKE) futbolisti (vlt. J. Jurgis, kpr. A. Šteinbergs, dmtr. K. Joniks, dmtr. U. Anzenavs, dmtr. M. Ronis, dmtr. H. Bruža, mtr. U. Trupavnieks, mtr. G. Silis) ar 1:2 piekāpās Speciālo uzdevumu vienības (SUV) futbolistiem, bet JSF komanda (kpr. E. Niedra, kpr. K. Kadegs, dmtr. E. Urbāns, dmtr. K. Ozoliņš, mtr. R. Pirktiņš, mtr. T. Stepko) ar 2:0 uzvarēja Nodrošinājuma pavēlniecības

3. reģionālā nodrošinājuma centra (NP 3. RNC) komandu (maj. U. Turks, kpt. U. Kapers, kpt. A. Bondars, vsrž. E. Madžulis, vsrž. K. Kancāns, srž. M. Grīnbarts, kpr. S. Šika, kpr. I. Paeglis, dkar. J. Novikovs, dkar. G. Pele).

Fināla spēlē SUV futbolisti tikās ar JSF futbolistiem. Spēles pamatlaiks noslēdzās ar 1:1, un, lai noskaidrotu 2. līgas čempionāta uzvarētājus, bija nepieciešama soda sitienu sērija, kurā šoreiz veiksmīgāki bija SUV futbolisti (4:2). Čempionāta bronzas medaļas ieguva NP 3. RNC komanda, kas dramatiskā cīņā ar 5:4 soda sitienu sērijā pārspēja JSF PKE futbolistus.

Sagatavojusi NBS SK FSSN 1. klases speciāliste
dkar. Gerda Krūmiņa.
Foto — G. Krūmiņa.

Latvijas karavīri ar 6:2 pārspēja Lietuvas bruņoto spēku izlasi, bet nākamajā dienā mūsējiem ar 5:7 piekāpās arī Igaunijas bruņoto spēku hokejisti. Rezultatīvākais turnīra spēlētājs Latvijas komandā bija kpr. R. Brencēns, kas guva 7 vārtus.

Kamēr mūsu hokejisti uz ledus cīnījās slēgtā hallē, tikmēr makšķernieki uz ezera sadalīja medaļu komplektus **zemledus makšķerēšanā**. Sacensības notika pēc starptautiskiem notei-

kumiem, un Latvijas izlase (vlt. A. Baltais, kpr. P. Līderis un srž. E. Fadiņš) izcīnīja ne vien 1. vietu komandu vērtējumā (95 268 punkti), bet arī pirmās trīs godalgas individuālajā vērtējumā. 1. vietu ieguva Latvijas zemledus makšķerēšanas izlases kandidāts uz pasaules čempionātu vlt. A. Baltais, 2. vietu — srž. E. Fadiņš, bet 3. vietu — vairākkārtējais pasaules čempionātu uzvarētājs zemledus makšķerēšanā kpr. P. Līderis.

2. vietā ar 2176 punktiem ierindojās Lietuvas bruņoto spēku pārstāvji.

Pērn 1. Baltijas valstu karavīru ziemas spēles, kas vienlaikus bija arī Starptautiskās militārās sporta asociācijas (CISM) reģionālās sacensības, rīkoja Latvija. Tās organizēja NBS Sporta klubs sadarbībā ar Instruktoru skolu. Savukārt 3. Baltijas karavīru ziemas spēles notiks Igaunijā.

Sagatavojusi NBS SK FSSN 1. klases speciāliste
dkar. Gerda Krūmiņa.
Foto — no SK un spēļu dalībnieku personiskajiem arhīviem.

Aizmirstie karavīri: Daugavgrīvas cietokšņa latviešu zemessargi

Klāvs Zariņš,

Latvijas Kara muzeja vēsturnieks.
Foto — no Latvijas Kara muzeja
krājuma.

1915. gada vasarā Krievijas valsts domnieki Jānis Goldmanis un Jānis Zālītis aicināja Latvijas dēlus «pulcēties zem latviešu karogiem» un aizstāvēt savu dzimto zemi pret vācu iebrucējiem, kuri jau kopš pavasara postīja Latvijas zemi. Uzsaukumā stāties latviešu strēlnieku vienībās domnieki norādīja, ka par pamatu jaunajiem latviešu pulkiem tiks likti divi latviešu bataljoni, kuri jau aprīlī varonīgi atsita vācu uzbrukumu Jelgavas pilsētai. Varonīgie latviešu strēlnieku priekštecī bija divi Daugavgrīvas cietokšņa apvienotie zemessargu darba bataljoni, kuri aizvadīja smagas kaujas pret iebrūkošajiem vāciešiem jau 1915. gada pavasarī.

Mobilizācija Krievijā un zemessargu darba rotas

Austroungārijas erchercoga Franča Ferdinanda slepkavība un tam sekojošais starptautu saspīlējums 1914. gada vasarā aizsāka Pirmo pasaules karu. Iesaistītās valstis sāka mobilizēt savu karaspēku. Mobilizācija Krievijas impērijā norisinājās pēc 1910. gada priekšrakstiem, iesaucot kara dienestam derīgos vīriešus. Mobilizēja flotes un armijas rezervistus, kā arī pirmās šķiras zemessargus (vecāka gadagājuma vīriešus, kurus nepieciešamības gadījumā varēja iesaistīt arī kaujas darbībā, papildinot aktīvo armiju). Mobilizētos zemessargus iedalīja atsevišķās rotās un bataljonos, formējot tos pēc teritoriāla principa. Latvijas apriņķos mobilizētos zemessargus apvienoja 13 rotās un iedalīja Daugavgrīvas cietokšņa garnizonā kā darba rotas, daļu rotu apbruņojot. Piecas no tām tika formētas no Rīgas iedzīvotājiem, taču pārējās no deviņu apriņķu Kurzemes guberņas (mūsdienās — Kurzemes un Zemgales) vīriešiem. Tas noteica arī rotu etniski viendabīgo sastāvu — vairāk nekā 98% ierindas kareivju bija latvieši, vecumā no 21 līdz 42 gadiem. Līdz ar to turpmākajos gados etniskā sastāva dēļ Daugavgrīvas cietokšņa zemessargu darba rotas pamatoti

Latviešu zemessargi 1914. gadā.

dēvētas arī par pirmajām latviešu karaspēka vienībām.

Daugavgrīvas cietokšņa štāba adjutants kapteinis Kārlis Baltiņš, kurš bija atbildīgs par rotu darbību un apgādi, jau no pirmajām dienām saskārās ar vairākām sarežģītām problēmām. Pēc mobilizācijas noliktavas bija iztukšotas — trūka dažādu uzkabes priekšmetu, apģērba un pat apavu. Atsevišķas rotas cietoksnī ieradās bez formas tērpiem, trūka pat ieroču un citu pilnvērtīgam karavīram nepieciešamo lietu, kuras zemessargiem bija jāizsniedz jau apriņķos. Rotu organizēšanas pirmajos mēnešos bija novērojams arī izteikts virsnieku trūkums (latviešu virsnieku skaits rotās svārstījās 50—70% robežās). Tāpat problēmas sagādāja zemessargu izmitināšana — ne visi tika novietoti cietokšņa kazarmās. Atsevišķas latviešu zemessargu rotas tika izvietotas dažādu organizāciju un valsts iestāžu telpās cietokšņa tuvākajā apkārtnē — Bolderājā un Vecmīlgavī.

Apgādes problēmas turpmākajos mēnešos pakāpeniski izdevās atrisināt, taču Daugavgrīvas cietokšņa zemessargu darba rotas jau pildīja savus tiešos pienākumus — veica nocietinājumu būvi, nostiprināšanu un veidošanu cietoksnī un tā apkārtnē. Taču stāvoklis mainījās, un Daugavgrīvas cietokšņa latviešu zemessargiem bija jāstājas pretī ienaidniekam.

Apvienošana bataljonos un kaujas Lietuvā

1915. gada pavasarī iezīmēja Krievijas impērijas karaspēka neveiksmes. Vācu karaspēks bija uzsācis jaunu ofensīvu Austrumu frontes ziemeļos, iesaistoties kaujas darbībā Lietuvas teritorijā un tuvojoties jau Kurzemei

Daugavgrīvas cietokšņa štāba adjutants kapteinis Kārlis Baltiņš.

un Zemgalei. Lai aizsargātu Rīgas—Šauļu līniju, vairākas karaspēka daļas, kuras bija paredzētas Daugavgrīvas cietokšņa aizsardzībai, tika nosūtītas stāties pretī uzbrūkošajai vācu armijai. Lai nodrošinātu cietokšņa aizsardzību un kompensētu kājnieku garnizona trūkumu, cietokšņa komandants nolēma izmantot latviešu zemessargu darba rotas, to sastāvu iepriekš papildinot ar gados jaunākiem zemessargiem, kā arī uzsākot to apmācību. Trūkstošo virsnieku sagatavošanai rīkoja speciālus kursus, kuri kopumā ilga trīs mēnešus. 1915. gada februārī Daugavgrīvas cietokšņa garnizonā dienēja vairāk nekā 2000 apmācītu latviešu zemessargu, veidojot jau ievērojamu spēku un papildinot cietokšni jau esošās karaspēka daļas.

Vācu armija Lietuvas teritorijā izvērsa strauju ofensīvu, un zemessargu rotas ilgstoši nepalika cietokšņa garnizona dienestā. 1915. gada martā Viļņas kara apgabala priekšnieks, kura pakļautībā atradās arī Daugavgrīvas cietokšnis, deva pavēli astoņas apbruņotas zemessargu darba rotas apvienot divos bataljonus un nosūtīt tos uz Liepāju, lai pēc tam tos iesaistītu turpmākās cīņās Lietuvā. Abi bataljoni cietokšni atstāja 19. martā un jau dienu vēlāk ieradās pilsētā. Krievu ģenerālis Aleksejs Potapovs, kura rīcībā atradās abi bataljoni, pauda nepieciešamību aktīvāk aizstāvēt Klaipēdas—Tilzītes rajonu, un jau nākamā nedēļā laikā abi bataljoni ieradās Plūņē Lietuvā. Plūņes un Rietavas apkārtnē abi bataljoni aizvadīja smagas kaujas, ciešot ievērojamus zaudējumus. Īpaši smagi cieta otrais bataljons, kurš pirmajās kaujās zaudēja vismaz 300 zemessargu. Vācu karaspēks virzījās uz priekšu, un abi zemessargu bataljoni aprīļa pēdējās dienās pārspēka priekšā bija spiesti strauji un haotiski atkāpties virzienā Plūņe—Žagare līdz tie sasniedza Jelgavu.

Jelgavas aizstāvji

Bija noticis tas, ko pat vācu Austrumu frontes virspavēlniecība nebija gaidījusi, — vācu ģenerāļa Oto Lauenšteina vārdā nosauktās armijas grupa, realizējot strauju ofensīvu, kuras kodolu veidoja kavalērija, ļoti īsā laikā bija sakāvusi Krievijas impērijas armijas spēkus un sasniegusi Kurzemi un Zemgali. Uzbrukumu mūsdienai Latvijas teritorijai vācu spēki izvērsa divos virzienos — uz Liepāju un Jelgavu. Liepājas pilsēta negaidīti krita vācu rokās 7.—8. maijā, taču Jelgavu sākotnēji izdevās nosargāt, galvenokārt pateicoties abiem Daugavgrīvas cietokšņa apvienotajiem zemessargu darba bataljoniem, kuri varonīgi stājās pretī ienaidnieka pārspēkam.

Ienaidnieka straujā tuvošanās pilsētai bija izraisījusi paniku. 1. maijā tika dota pavēle evakuēt pilsētas iestādes. Tajā pašā dienā vācu izlūki jau bija pilsētas pievārtē. Jelgavnieki steigās atstāt pilsētu, kuru bija pamekušas arī gandrīz visas krievu karaspēka daļas. Stāvoklis likās bezcerīgs, un arī uzbrūkošie vācieši negaidīja būtisku pretestību. Taču Jelgavu tik vienkārši atdot vāciešiem negrāsījās ģenerālis A. Potapovs, kura vadībā Daugavgrīvas cietokšņa latviešu bataljoni gatavojās pilsētu aizstāvēt. Ierakušies un ieņēmuši pozīcijas starp Lielupi un Dobeles šoseju, zemessargi gatavojās izpildīt viņiem doto uzdevumu — apturēt vācu karaspēku un noturēt pozīcijas diennakti, līdz ieradīsies papildspēki pilsētas aizstāvēšanai. Neskatoties uz lielo nogurumu pēc atkāpšanās no Lietuvas, abi bataljoni uzdevumu veica sekmīgi — vācu ofensīvu, kura sākās 2. maija vakarā,

izdevās atvairīt, un pēc papildspēku ierašanās Jelgava tika nosargāta. Nogurušie un vāji apbruņotie latviešu zemessargi, kuri bija guvuši salīdzinoši nelielu pieredzi aprīlī kaujās Lietuvā, ciešot zaudējumus, negaidīti atsita vācu vienības un guva uzvaru.

Turpmākajos mēnešos zemessargi iesaistījās kaujās pret vāciešiem gan Kurzemē, gan arī vēlāk Ziemeļu frontes Rīgas sektorā. Taču Daugavgrīvas cietokšņa apvienoto zemessargu darba bataljonu varonīgā cīņa pie Jelgavas, lai gan tā uzskatāma tikai par nelielu kaujas epizodi 1915. gadā Latvijas teritorijā, cēla pašapziņu un ļāva latviešiem noticēt saviem spēkiem, stājoties pretī uzbrūkošajam ienaidniekam. Šāda pašapziņa bija būtiska arī 1915. gada vasarā, dibinot latviešu strēlnieku bataljonus, kuru sastāvā vēlāk karoja arī daudzi no tiem, kas aizstāvēja Jelgavu 1915. gada maija pirmajās dienās. **ES**

*Zemessargs Jānis Kibilds
1914. gadā.*

LATVIEŠU KARAVĪRI KARAGŪSTEKŅU PIRMĀ PASAULES KARA PIEREDZE

Klāvs Zariņš,

Latvijas Kara muzeja vēsturnieks.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

Pirmā pasaules kara gados Vācijas un tās sabiedroto valstu karagūstekņu nometnēs nonāca ievērojams skaits Krievijas impērijas armijas karavīru. Vairāki tūkstoši no tiem bija arī latvieši, kuriem gūsts kļuva par nepieredzētu un savdabīgu kara laika pieredzi.

Latviešu karavīri un gūsts

Patieso gūstā kritušo Krievijas impērijas karavīru skaitu noteikt ir sarežģīti. 20. gadsimta 20. gados pastāvēja uzskats, ka līdz 1917. gada novembrim gūstā bija krituši gandrīz 2,4 miljoni Krievijas armijas karavīru. Jaunākajos pētījumos secināts, ka laikā no 1914. gada augusta līdz 1918. gada novembrim Vācijas un tās sabiedroto valstu gūstā kopumā krituši 2,8 miljoni Krievijas armijas karavīru (no tiem 1,4 miljoni atradās Vācijā). Neliela daļa no šiem karavīriem bija arī latvieši.

Vairākums latviešu karavīru gūstā krita kara pirmajā gadā, kad Krievijas impērijas karaspēks cieta ievērojamus zaudējumus un bija spiests atkāpties par vairākiem simtiem kilometru uz austrumiem. Sākoties mobilizācijai 1914. gada vasarā, latviešu karavīrus mobilizēja Latvijas teritorijā dislocētajās karaspēka daļās — 18. un 20. korpusā, kā arī 25. kājnieku divīzijā. Šis karaspēka daļas ieskaitīja Krievijas impērijas 1. un 2. armijā, kuras iebruka Austrumprūsijā jau 1914. gada augustā. Tieši Austrumprūsijā gūstā krita ievērojams skaits latviešu karavīru, kad Mazūru ezeru kauju laikā 1915. gada sākumā 20. korpus tika ielenkts un gandrīz pilnībā iznīcināts. 15 000 — 20 000 Baltijas guberņās mobilizēto karavīru zaudēja dzīvību, pazuda bez vēsts un krita vācu gūstā.

Latviešu karavīri Pirmā pasaules kara gados tika iesaistīti karadarbībā arī citās frontēs. Vairāki desmiti krita gūstā, karojot Krievu ekspedīcijas korpusa sastāvā Francijā. Pēc 1917. gada valsts apvērsuma daudzi no viņiem pievienojās Krievu leģionam, turpinot cīņu pret vāciešiem. Vairāki simti latviešu krita gūstā cīņās pret Vācijas 8. armiju pie Rīgas, kaujās pret austroungāriem Galīcijas frontē, kā arī 1918. gada pirmajos

mēnešos, kad pēc neveiksmīgajām miera sarunām Brestļitovskā vācu un austroungāru armijas uzsāka jaunu ofensīvu visā Austrumu frontē. Precīzu latviešu karagūstekņu skaitu Centrālā bloka valstu nometnēs noskaidrot ir grūti. To sarežģī apstākļi, ka latviešu karavīri karoja Krievijas impērijas armijā; nonākot karagūstekņu nometnēs, viņi tika reģistrēti kā krievu tautības gūstekņi. Daudzi no viņiem Latvijā vairs nekad neatgriezās.

Ikdienas un apstākļi karagūstekņu nometnēs

Karavīru pieredzētais un dzīves apstākļi nometnēs atšķīrās. Īpaši smagi apstākļi gūstā kritušajiem karavīriem bija pirmajā kara gadā, kad vēl nebija izbūvēta nepieciešamā infrastruktūra, lai uzņemtu negaidīti lielo karagūstekņu skaitu — daudzi bija spiesti apmesties stihiski veidotās nometnēs un dzīvot teltīs. Taču arī turpmākos gadus stāvoklis nebija viegls. Karam ielgstot un pasliktinoties Vācijas un tās sabiedroto valstu saimnieciskajam stāvoklim, pilnvērtīga karagūstekņu apgāde vairs nebija iespējama. Jānis Kīselis pēc kara savās atmiņās aprakstīja ikdienas dzīvi karagūstekņu nometnē:

«Nometne uzcelta vācu artilērijas pulka kazarmju sētā, no trijām pusēm tai apkārt trīskārtīgi žogi un ūdens grāvis, no vienas puses kazarmes. Uzturs: gandrīz pilnīgi veģetārs, ja neskaita pāris reizes nedēļā apm. simts gramu kādas nejēdzīgas žāvētas zivs

(..). Bet citādi, brokastis: glāze kastaņu kafijas bez kaut kā; pusdienā: žāvētas saknes, vārītas tirā ūdenī un viens līdz trīs sausi kartupeļi; vakariņas: divi kartupeļi vai vārīta lopu biete. (..) Garastāvoklis tāds, ka par mazāko nieku gatavs miesīgam brālim uzbrukt. Vienas istabas iemītnieki, inteliģenti, daudz piedzīvojuši cilvēki, skatās viens uz otru kā vilki. (..) Pret mums, citautiešiem, pārējo kolēģu attiecības palika arvien vēsākas un dažbrīd pat naidīgas.»

Latviešu un igauņu karagūstekņus izmantoja, lai sasniegtu politiskus un pat militārus mērķus. Īpaši tas bija novērojams karagūstekņu nometnēs Vācijas teritorijā. 1917. gadā, gatavojoties operācijai «Albion», kurai viens no mērķiem bija pie Igaunijas teritorijas esošo salu ieņemšana, tika apzināti un nopratināti nometnēs esošie igauņu karagūstekņi, lai iegūtu papildu ziņas par šīm teritorijām un labāk sagatavotos gaidāmajai operācijai. Tāpat tika veikts plašs aģitācijas darbs un izskatīta iespēja no latviešu un igauņu karagūstekņiem veidot militārus formējumus.

Nemot vērā baltiešu izglītības līmeni, kurš bija viens no augstākajiem visā Krievijas impērijā un Ziemeļeiropā, latviešu un igauņu karagūstekņi bieži tika iesaistīti nometņu ikdienas dzīvē. Latviešus un igauņus nodarbināja kā tulkus, pavārus, mūziķus, rakstvežus, kā arī iesaistīja dažāda veida administratīvajā darbā. Vieglāka režīma nometnēs uzplauka kultūras dzīve — atsevišķos

Latviešu, serbu, franču un krievu karagūstekņi nometnē «Pomernij» 1916. gadā.

NOMETNĒS:

gadījumos latvieši bija izveidojuši pat teātra trupas. Karagūstekņus izmantoja arī kā darbaspēku privātiem uzņēmumiem, kas deva iespēju kaut uz brīdi izkļūt no nometnes ikdienas un nonākt saskarsmē ar apkārtnes iedzīvotājiem. Taču būtiskākais bija neziņa — lielākā daļa latviešu karavīru gūstā bija krituši kara pirmajā gadā, un daudziem trūka jebkādu ziņu par viņu tuviniekiem un stāvokli Latvijā; arī zināšanas par sarežģītajiem politiskajiem notikumiem 1917. — 1918. gadā vairumam bija tikai fragmentāras un nepilnīgas.

Sarežģītā atgriešanās

Pēc aktīvās karadarbības noslēguma 1918. gada novembrī latviešu karavīri bija izkaisīti pa neskaitāmām karagūstekņu nometnēm visā Eiropā — gan bijušās Krievijas impērijas, gan arī Vācijas un tās sabiedroto valstu teritorijās. Pēc kara beigām un revolūcijas Vācijā 1918. gada nogalē sākās pakāpeniska karagūstekņu atgriešanās Latvijā. Taču process negaidīti apstājās 1919. gada sākumā. Daļējs iemesls bija Padomju Krievijas atbalstītā komunistiskā sacelšanās Vācijā, Antantes valstu nevēlēšanās sūtīt bijušās Krievijas impērijas armijas karavīrus uz Padomju Krieviju, kā arī sarežģītā militāri politiskā situācija reģionā. Daļa no latviešu karavīriem nepaguva atgriezties 1918. gada nogalē, un šo karavīru repatriācija uz dzimteni kļuva par vienu no galvenajiem uzdevumiem jaunizveidotajai Latvijas valstij un tās valdībai. Tiem, kuri nepaguva atgriezties 1918. gada nogalē, repatriācija bija garš un sarežģīts process, kuru noteica militārais un politiskais stāvoklis Viduseiropā un Ziemeļeiropā 1919. — 1921. gadā. 1919. gada pavasarī karagūstekņu nometnēs Vācijā vēl atradās ap 5000 latvieši. Latvijas Pagaidu valdība bija sarežģītā stāvoklī, trūka līdzekļu, un palīdzēt šiem karavīriem bija gandrīz neiespējami.

Izmisums, trūkums un vēlme pēc iespējas ātrāk atgriezties Latvijā bijušajiem karagūstekņiem lika meklēt alternatīvus veidus, kā nokļūt dzimtenē. Daudzi brīvprātīgi iestājās t.s. krievu baltajās armijās, kuras rekrutēja karavīrus arī Vācijā. Lai neciestu badu, daudzi latvieši, piemēram, brīvprātīgi iestājās Nikolaja Judeņiča armijā, cerot pēc iespējas ātrāk nokļūt dzimtenē. Pretēji gaidītajam šie karavīri nonāca Kurzemē un pret savu gribu tika ieskaitīti Pāvela Bermonta-Avalova Rietumkrievijas brīvprātīgo armijā. Neliels skaits karavīru, kuriem bija izdevies dažādā veidā iegūt naudas līdzekļus, mājup devās, izmantojot dažādus transporta veidus. Daļa palika Vācijas un bijušās Austroungārijas teritorijā uz dzīvi.

Lai arī atgriešanās bija sarežģīts process, kura gaitā bija jāpārvar daudzas grūtības un problēmas, lielākā daļa Baltijas valstu karavīru atgriezās mājās ar Latvijas, Lietuvas un Igaunijas valdību atbalstu. Kopumā atgriešanās process ilga no 1918. gada līdz 1921. gadam, un šajā laikā Latvijā atgriezās vairāki tūkstoši karavīru. ¹⁸

«Reload Swiss RS» šaujampulveris iekaro jaunus tirgus

Akciju sabiedrība «Nitrochemie Wimmis AG» paplašinājusi jaunā zīmola «Reload Swiss RS» augstas veiktspējas šaujampulvera pārdošanas teritorijas. Uzņēmuma izslavētie pārlādēšanas produkti — četri šaujampulveri pistolēm un septiņi šautenēm — tagad būs pieejami ne tikai Itālijā un Apvienotajā Karalistē, bet arī Dānijā, Norvēģijā un Zviedrijā.

Pēc pērn veiksmīgi uzsāktās jaunās produkcijas ražošanas «Reload Swiss RS» komanda arī šogad piedalījās «IWA Outdoor Classics» izstādē, kas notika no 6. līdz 9. martam Vācijā, Nirnbergā. Eiropas lielākā un nozīmīgākā sporta šaušanas un medību produkcijas gadatirgus apmeklētāji no visas pasaules varēja iepazīties ar «Reload Swiss RS» produktiem.

Gan sporta šāvējiem, gan medniekiem, kas lieto pistoles vai šautenes, «Reload Swiss RS» piedāvā atbilstošu šaujampulveri atsevišķām dažāda veida ieroču pārlādēšanas operācijām. Atbilstoša kvalitāte apvienojumā ar šaujampulvera lieliskajām sadegšanas īpašībām nodrošina identisku un atkārtojamu šaušanas

precizitāti jebkuros laika apstākļos. Jaunie produkti, arī pistoļu pulveris RS12, tirgū parādījās jau pagājušā gada nogalē. Savukārt jaunā šauteņu pulvera izstrādi plānots pabeigt 2016. gada pirmajā ceturksnī.

Visu «Reload Swiss RS» produktu izstrādē un ražošanā tiek izmantota gandrīz simtgadu pieredze augstas veiktspējas šaujampulvera izgatavošanā. Ar modernām iekārtām aprīkotā ražotne vienlīdz garantē uzņēmuma darbinieku un vides drošību, savukārt visaptveroša kvalitātes kontrole no produkcijas izgatavošanas sākuma līdz pat tās iepakojšanai nodrošina tās atbilstību visaugstākajām prasībām.

Plašāka informācija pieejama uzņēmuma mājaslapā www.reload-swiss.com.

Pēc AS «Rheinmetall AG» preses paziņojuma tulkojis NBS rezerves virsleitnants Kārlis Lidaks.

Piemīņas zīmes kritušajiem latviešu strēlniekiem

Beidzoties strēlnieku laikmetam un Latvijas atbrīvošanās cīņām, izkristalizējās domas, kā atcerēties tos, kuri krituši šajās cīņās. Teritorijā, kur norisinājās strēlnieku cīņas, bija neskaitāmas zināmas un nezināmas cīņas kritušo atdusas vietas. Lai kritušos pieminētu, tika nodibināta Brāļu kapu komiteja ar nodaļām visā Latvijā, kurai pieslēdzās vietējās pašvaldības un dažādas sabiedriskās organizācijas. Ir pieminekļi, kuri ir veltīti tikai strēlniekiem, un arī tādi, kuri ir veltīti ne vien strēlniekiem, bet arī Latvijas atbrīvošanās cīņās kritušo piemiņai. Brāļu kapi tika izveidoti dažādās Latvijas vietās, un to aprūpi uzņēmās sabiedriskās organizācijas un mācību iestādes. Pirmo latviešu strēlniekiem veltīto pieminekļu autori bija arhitekti Eižens Laube un Aleksandrs Birznieks. Viens no pirmajiem pieminekļiem tika uzstādīts Slokas kapos 1923. gada 25. novembrī pēc E. Laubes meta. 1924. gads bija bagāts ar pieminekļu atklāšanu — 27. jūlijā tika atklāts piemineklis Nāves salā pēc E. Laubes meta; 7. septembrī — Ložmetējkalnā pie Silenieku mājām pēc mākslinieka Kārļa Celmiņa meta, bet 14. septembrī — Ķemeru kapos pie ev. lut. baznīcas pēc E. Laubes meta. Arī 1925. gadā tika atklāti vairāki pieminekļi, piemēram, 7. jūnijā Babītes pagastā pie Antiņu mājām un 26. jūlijā pie Kuģu mājām Ķekavā. Abi pieminekļi izgatavoti pēc E. Laubes meta. 1926. gada 15. augustā arī Ikšķiles pilsētas kapos atklāja pieminekli pēc E. Laubes meta. Izņemot Nāves salā uzstādīto pieminekli, pārējie E. Laubes projektētie pieminekļi bija līdzīgi. Nedaudz pārveidots viņa projektētais piemineklis ir uzstādīts arī Rēzeknes pilsētas kapos.

Kopš 20. gs. trīsdesmitajiem gadiem katrs piemineklis tika celts pēc individuāla projekta. Pēc A. Birznieka meta darināts piemineklis Salaspils pagastā pie Vecpelču mājām tika atklāts 1930. gada 29. maijā. Arī

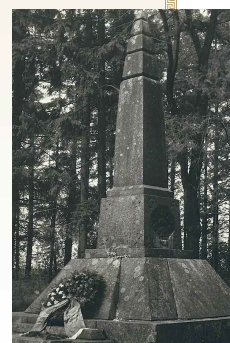
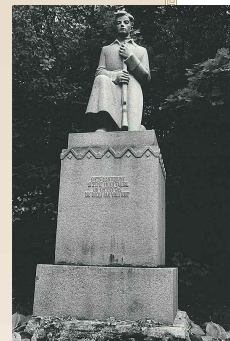
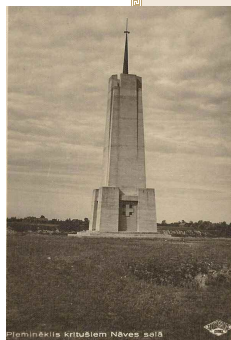
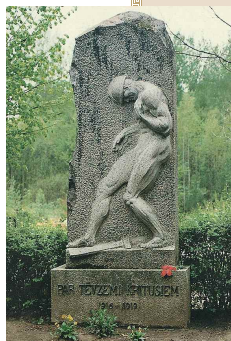
piemineklis, kas veltīts 1. latviešu strēlnieku brigādes karavīriem, kuri krita 1917. gadā Siguldas pagasta Jūdažos pie Gailiņu mājām, un atklāts 1930. gada 14. septembrī, ir darināts pēc A. Birznieka meta. Viņa ideja iemiesota arī pieminekli, kurš Ķekavā pie Butleru mājām tika atklāts 1931. gada 26. maijā.

Daudzi no ievainotajiem strēlniekiem mira slimnīcās. Viņu piemiņai uzcelti pieminekļi, piemēram, Tērbatā, Puijēstes kapos, kas tika atklāts 1930. gada 28. septembrī, un pēc profesora Pētera Federa meta veidotais piemineklis Cēsu rajonā, Spārē, pie bijušās muižas, kas tika atklāts 1935. gada 6. oktobrī.

1936. gada 21. jūnijā tika atklāts tēlnieka Kārļa Zāles veidotais piemineklis Smārdē pie dzelzceļa stacijas. Tā paša gada 20. septembrī visai pieticīgs piemineklis tika uzstādīts pie Tomes ev. lut. baznīcas, kura autors ir vietējais mākslinieks Kārlis Vecozols. Savukārt 1937. gada 12. septembrī tika atklāts piemineklis pie Madlienas ev. lut. baznīcas. Tā meta autors un izpildītājs ir tēlnieks Pēteris Banders.

Pieminekļu ir ļoti daudz, un pilnīga informācija par tiem apkopota apgādā «Mantojums» 2008. gadā izdotajā grāmatā «Ceļā uz valstisko neatkarību. Brīvības cīņu pieminekļi». Īpaši no to plašā klāsta jāizceļ tie, kurus veidojuši mūsu tēlniecības vecmeistari, proti, Kārļa Jansona darinātais — Līgatnē, Paltmales kapos, kas atklāts 1939. gada 1. oktobrī, un pēc Kārļa Zemdegas meta veidotais piemineklis Tukuma Meža kapos, kas tika atklāts 1940. gada 19. maijā.

Sagatavojis Gunārs Kušķis.

Uz Pasaules jumta. Tibeta

Edmunds Vītols,

NBS rezerves kapteinis.

Foto — no autora personiskā arhīva.

Sākums 2014. gada novembra un šā gada janvāra un februāra numurā.

Automašīnu kolonna piebrauca pie trīsstāvu ēkas, kurā bija paredzēts mūs izmitināt šai nakti. Lai gan bija pēcpusdiena, vēl bija paredzēts aklimatizācijas kāpiens no 3400 metru augstuma, kur atradās mūsu mītne, līdz četriem tūkstošiem metru augstajā kalnā, kas slējās tepat blakus. Grupā bija arī vecāka gadagājuma cilvēki, taču šis nosacījums attiecās uz visiem, jo turpmākajās dienās mums nāksies šķērsot kalnu pārejas, kas sniedzas augstāk par piectūkstoš metru atzīmi virs jūras līmeņa. Tātad visiem bija jāapzinās, ka šie aklimatizācijas pasākumi ir svarīgs priekšnosacījums iecerētā mērķa, proti — Kailasa kalna, sasniegšanai. Nedaudz izbrīnīti konstatējām, ka ēkā, kurā mūs izvietoja, vairākumā istabu pat nebija iestiklotu logu, tikai pliki koka slēgi, caur kuriem svilpoja vējš. Arī mani iemitināja istabā, kurā logiem nebija rūšu, tikai koka slēgi. Biju kopā ar diviem vīriem no Vācijas un vienu nepāliešu puisi, vārdā Prozols, kas bija draugos ar vecāko no vācu vīriem, vārdā Rudigers. Tā nu sākām iepazīties, sākumā ar istabas biedriem, bet pie vēlo pusdienu galda ar pārējiem mūsu grupas locekļiem. Bija interesanti uzzināt, kādi ļaudis dodas tāda avantūriskā ceļojumā, bet vēl interesantāk — uzzināt viņu motivāciju, kas atklājās ceļojuma gaitā. Protams, tā ir ļoti

Aiz mums pie apvārsņa slējās sniegotās Himalaju virsotnes.

personīga lieta, un neviens nemēdz uzbāzties ar tādiem jautājumiem, taču, kopā pārvarot grūtības, parasti veidojas dialogs un cilvēki paši pastāsta par dažādām norisēm un lēmumiem savā dzīves ceļā, bet par to vēlāk.

Pēc sātijīgām pusdienām devāmies kalnā, kopā ar mums trīs tibetieši no pavadītajās grupas. Lēnā soli gājām cauri ciematam kalna virzienā, likumojot starp mājelēm pa šauru un dubļainu taku. Vietējie iedzīvotāji uz mūsu kompāniju noraudzījās kā nu kurais, cits pilnīgi vienaldzīgi, cits ar smaidu un pamānot ar roku. Bērņi, skaļi čalojot un dīdēlējot saldumus, naudu un rakstāmrīkus, kādu brīdi turējās līdzās. Pavadoni lika, lai virzāmies kalnup vienkopus, vismaz cits aiz cita pa taciņu, tā, lai dzirdētu, ko iesaka pieredzējušie kalnā kāpēji. Pirmais ieteikums bija nekādā gadījumā nesteigties, jo organismam augstkalnu apstākļos var būt

spēja reakcija. Ja parādās reibonis, redzes traucējumi, stipra aizdusa vai strauja svīšana, klepus lēkmes vai galvassāpes, vajag apstāties, lai novērtētu situāciju. Par šādu organisma brīdinājuma signālu neievērošanu mūs neviens nesodīs un nerās, mēs vienkārši varam nomirt ļoti īsā laikā, ja nemesim vērā šos faktorus. Kamēr lielākā grupas daļa vērīgi klausījās, lēni virzoties kalnā pa akmeņaino taciņu, piecdesmit gadus vecais vācietis Aksels aizsteidzās visiem pa priekšu, nemaz neatskatoties. Jā, viņš izskatījās lieliskā sportiskā formā, bet tas, ka viņš savā Brēmenē vai Minhenē no rītiem un vakariem skrien krosu, nenozīmē, ka Himalajos būs tikpat viegli! Saskatījāmies ar pavadoniem, bet — ko nu vairs! Katrs pats savas laimes kalējs, un katrs pats būs atbildīgs par saviem lēmumiem šai mežonīgajā vidē.

Ātri sajutu, kā retinātais gaiss uzlika papildu slodzi. Savukārt, apstājoties ik pēc piecdesmit metru kāpiena un pastāvot vienu vai divas minūtes, kļuva vieglāk, un varēju kāpt tālāk. Jo augstāk, jo stiprāk pūta ledainais vējš. Mums galvā bija siltās mīces, bet abiem indiešiem no Bengālijas — īstas ausaines. Lēnā gājienā augstāko šī kāpiena punktu sasniedzām visi. Apkārt visur vizuāloja sniegs. Vācietis Aksels, ātri sasniedzis paredzēto augstumu, tecinjiem jau devās lejup, patipinot garām tiem grupas biedriem, kuri vēl virzījās augšup. Protams, taciņa vijās arī augstāk, bet šodienai bija diezgan. Visapkārt slējās kalnu sniegotās virsotnes, kas likās esam tik tuvu. Saule slīdēja arvien zemāk, un bija jāsoļo lejup. Atkal tikām nopietni brīdināti par to, cik

Pa laikam braucot redzējām jaku bariņus.

Turpinājums 32. un 33. lpp.

Sākums 31. lpp.

bīstams ir kāpiens lejā no kalna, uzsverot, ka uz Kailasa takas būs jāiet pa ļoti stāvu un bīstamu taku lejup. Parasti ļaudīm liekas, ka ceļš lejup ir tas vieglākais, jo kāpiens augšā šķiet smagāks un bīstamāks. Taču tā nav. Trakākais, ja cilvēks, uzkāpis kalnā, atslābinaš un domā, ka nu varēs atpūzdamies mierīgi tipināt lejā. Maksa par tādu bezatbildību ir dārga — ļoti daudzi kalnos ir gājuši bojā, paslīdot, pakļūpot vai zaudējot līdzsvaru tieši lejupceļā.

Kad atgriezāties naktsmītnē, iegājis istabā, ieraudzīju Akselu — viņš sēdēja uz gultas malas, ar plaukstām aizsedzis seju. Pēc drēbēm bija redzams, ka viņš vēl nav pārģērbies. Krūšu apvidū rēgojās sārts plankums. Istabā ienāca Rudigers, nosodoši palūkojās uz savu «ņipro» tautieti un noteica, lūk, pirmās sekas pārgalvībai, demonstrējot savu sportisko formu. Akselam spēcīgi sāpēja galva, asinis plūda pa abām nāsīm un pilēja caur plaukstām uz grīdas. Mūsu grupā bija divi mediķi no Dienvidindijas — vīrs un sieva, kurus tūdaļ steidzām meklēt. Gariem un bīstamiem pārgājieniem kalnos tūrisma kompānijas allaž cenšas katrā grupā iekļaut kādu mediķi ar Rietumu medicīnisko izglītību, un mums bija paveicies ar veselīgiem diviem. Kad atskrēja indiešu mediķu pāris un ātri veica apskati, klātesošie bija pārsteigti par manipulācijām, ko tie izdarīja cietušajam. Šķita, ka mediķi tūlīt ķersies pie spiediena mērīšanas un injekcijām, bet nē... Virietis, maza auguma melnīg-snēgs brīļainītis, veica akupunktūras masāžu Akselam, spiežot un masējot punktus uz galvas, rokām un pakrūtē. Apbrīnojami, bet efekts bija redzams jau trīs četru minūšu laikā, jo apstājās deguna asiņošana. Aksels vairs nevēra ciet acis no galvassāpēm un jau pēc brīža varēja atbildēt uz ārsta jautājumiem. Verdikts bija tāds — ja Akselam situācija normalizēsies līdz rītam, viņš varēs turpināt ceļu, jo mēs vēl neatradāmies kritiskajā augstumā. Jāapzinās sava pārgalvība. Atrodoties dziļāk Tibetas teritorijā, vairs nebūs iespējams nolaisties zemāk par četriem tūkstošiem metru, un ar šādiem simptomiem tas būtu dzīvībai bīstami, jo evakuācija iespējama tikai uz Nepālu, kas jau ir pārāk tālu. Tāds bija pirmais piedzīvojums un uzskatāmais piemērs visiem grupas dalībniekiem.

Pēc vēlām vakariņām, kas sastāvēja no rīsiem, ievārījuma, tējas un čapati (maizes pankūka), izgāju ārā un lūkojos uz mēness izgaismotajām kalnu velvēm. Nodomāju, ka savā jaķelē būtu nolis jau otrajā vakarā, labi, ka Taši piedāvāja silto jaku. Arī es sajutu vieglu reiboni un palēninātu reakciju uz apkārt notiekošo, laikam jau pirmā pastaiga

bija atstājusi iespaidu uz organismu. Vācietis Rudigers un viņa nepāliešu draugs Prozols parādīja savu līdzpaņemto medikamentu krājumu, kas bija iespaidīgs. Savukārt es parādīju viņiem teju puskilogramu ķiploku, kurus iegādājos Katmandu īpaši šim pasākumam. Ķiploks uzlabo gremošanu, dezinficē un šķīdina asinis. Bija man arī «Diamox» tabletes, ko Nepālas farmaceiti iesaka tieši augstkalnu kāpējiem, bet tās paņēmu, ja nu rastos ļoti smaga situācija.

Runājot par Tibetas īpatnībām, jāpie-min visur esošā Ķīnas Tautas Republikas armija. Kamēr braucām, uz apkārt esošo kalnu virsotnēm ik pa laikam bija redzami retranslatoru torņi, apjozt ar dzeloņdrātīm. Arī Njalamas ciematā bija kazarmas un ķīniešu karavīri. Ķīniešu nopelnis ir asfaltētie ceļi starp apdzīvotajām vietām, kas kādu brīdi atvieglos pārvietošanos. Taču drīzumā mūsu maršruts vedīs prom no pilsētām, un tur ceļu vienkārši nav — tā mūs brīdināja viens no pavadoņiem.

Mūsu izrotātais kravas auto.

Pirmie iespāidi par mūsu grupas sastāvu... Tajā bija arī trīs vecāka gadagājuma indiešu pāri (vīrs un sieva), kas ieradusies no dažādām Indijas daļām. Viņus vienoja piederība hinduismam. Kad pavadoņi paņēma mūsu pases un pierakstīja datus uz lapas, es stāvēju blakus un redzēju dažas pases tuvumā. Viens indietis bija dzimis 1939. gadā, viņa sieva 1944. gadā, otrajā pāri vīrs — 1945. gadā, bet sieva — 1949. gadā. Pārsteidza arī Rudigera vecums, jo viņš nūdien neizskatījās pēc 1946. gada «izlaiduma». Nodomāju — malacis, prot saglabāt lielisku formu! Japāņu pāris Joka un Hiroši turējās divatā, tāpat kā krievi, māsa un brālis. Jeļena izskatījās visai haotiska būtne, bet, kā saka, ar aknām, un viņas brālis Viktors viņu nemitīgi piebremzēja. Viņiem

līdzī bija ļoti daudz mantu, varētu padomāt, ka abi brauc uz palikšanu. Arī viņus pavadīja trīs hinduisti, kas bija grupas locekļi. Viens bija tāds kā priesteris, bet abi pārējie palīgi. Tie ne ar vienu citu nesarunājās, izņemot Jeļenu, kas bija «bargā kundze» šai četru vīru kompānijai. Ēda viņi atsevišķi un veica hinduistu rituālus jeb pudžu rītā un vakarā. Vācieši Aksels un Rudigers turējās kopā ar nepālieti Prozolu, un ar viņiem man iznāca vairāk runāt, jo naktsmītnēs bijām kopā vienā istabā. Es pats mēdzu turēties savrup un nealkstu pēc komunikēšanas, tā jutos labi, varu dzīvot savā iekšējā klusumā, izjūtot svētceļojumu katrā tā stadijā ar ļoti izteiktām niansēm. Ja ko prasa, atbildu, bet komentāros neizplūstu. Pats ar jautājumiem neuzmācos, aprobežojos tikai ar nepieciešamo organizatorisko lietu precizēšanu. Mūsu pavadošais personāls bija seši nepālieši, kas atbildēja arī par pārtiku un ēdiena gatavošanu visa ceļojuma laikā. Vēl bija divi tibetiešu gidi un galvenais

pavadoņs, kā arī septiņi automašīnu šoferi. Mūsu krāšņajai kompānijai bija seši džipi un viens kravas auto, kurā vedis teltis, proviziju, ūdens rezerves, degvielu, šķidrās gāzes balonus, skābekļa balonus un citu aprīkojumu.

Šovakar mūs visus sadalīja pa automašīnām, kurš kurā sēdēs līdz pat atgriešanās brīdim, uzpildīja auto ar degvielu, kravas auto piekāva ar visu vedamo, un rīt varēja sākties garais ceļš pa Tibetas augstkalnu līdzenumiem un ielejām.

Tas bija diezgan amizanti, ka, ejot gulēt, sveču apgaismojumā (elektrību pieslēdz pāris reizes dienā uz divām stundām) mēs silti saģērbāmies, Rudigers un Aksels pat uzvilka cimdus. Pirms likāties gultā, aizvērām čikstošos koka slēģus, pa kuru spraugām varēja redzēt zvaigznes, un palīdām

zem divām vatētām segām, ko katram nodrošināja mūsu pavadoni. Augstkalnu apstākļos nakts ir ļoti aukstas, bet te mēs bijām vismaz pasargāti no vēja, kas zēgelē ārpusē. Man aizmigšana vedās grūti, jo galva bija kā piebāzta ar vati un, aizverot acis, lēni sāka griezties «karuselis». Aukstums zagās klāt pa katru neapsegto spraudziņu. Tomēr aizmigu, un rīta pusē mani pamodināja neskaitāmu zvaniņu džinkstēšana. Pavēris čikstošos logu slēģus, ieraudzīju desmitiem jaku pūli brienam pa dubļaino ceļu. Jakiem ir gara un silta vilna, spēcīgas kājas, un tie ir lieliski piemērojušies dzīvei augstkalnu skarbajā vidē. Jaki ir neatņemams Tibetas atribūts, tibetiešu izdzīvošanas simbols. No jaka iegūst vilnu, ādu, taukus, kaulus (instrumentiem), gaļu un pienu — būtībā visu, kas vajadzīgs izdzīvošanai, izmanto arī jaku mēslus. Jaki ēd tikai iso zālīti, kas aug augstkalnu reģionā. To mēslus rūpīgi savāc, tad ar rokām izveido nelielus plācenīšus un izžāvē saulē un vējā. Iznāk tādi sausi rausiņi,

kaukāzietim. Ārā vēl valdīja tumsa, bet mūsu mītnes ārpusē dega spoža lampiņa, kas izgaismoja nelielu telpu mājas priekšā. Vējš lampiņu šūpoja, un tā zvārodamās spēlēja ēnu teātri pret jaku ganāmpulku, kas brida pa dubļaino ceļu.

Pieticīgās brokastis un karsta tibetiešu sviesta tēja nedaudz sasildīja ķermeni. Brokastu laikā bija redzams, ka pilnīgi visi bija saluši aizvadītajā naktī. Indiešu senioru pāriem tika atvēlētas tās telpas, kurās bija stikloti logi, bet tik un tā viņu izskats liecināja par smagu nakti.

Mums ierādītajā džipā biju kopā ar indiešu senioru pāri un Rudigeru. Mēs trijātā sēdējām aizmugurē, bet Rudigers priekšā, blakus šoferim. Mana vieta bija kreisajā pusē, man blakus sēdēja indietes vīrs, kas stādījās priekšā kā Deivs (īstais indieša vārds man bija grūti saprotams pat klausoties, kur nu vēl lai mēģinātu izrunāt), bet pati kundze sēdēja pie labajām aizmugures durvīm. Liekas, saprātīgāk būtu sievietei

Indijā, un es pamanījos to visu noķert fotoobjektīvā.

Tibetieši krasi atšķiras no ķīniešiem ar savu nožēlojamo izskatu. Pat uzmetot paviņu skatienu, uzreiz var pateikt, kurš ir kurš. Tibetieši izskatās noplukuši, staigā vecos vāzēs, dzīvo graustos, strādā netīros darbus gan izgāztuvēs, gan ceļu labošanā. Ķīniešu strādniekiem, kas strādā uz ceļa, mugurā ir kombinézons, galvā aizsargķivere. Redzams, ka darbs viņiem tiek ļabi organizēts, ir moderna tehnika, buldozeri, celtņi, bet tibetieši strādā tikai ar lāpstām un ķerrām, mugurā ikdienas vāzis un cepurīte galvā. Jāteic, ka ķīnieši velta lielu uzmanību, pūles un līdzekļus ceļu satiksmes uzlabošanai.

No hinduisma te nebija ne miņas, un šo kraso kontrastu varēja uzreiz just, jo Nepālā tā klātbūtne sastopama ik uz stūra — gan OM zīmes ornamentā, kas vērojams visur, gan sakrālās celtnēs un mazajos tempļos, kas celti hindu dievībām. Budistu sakrālās celtnes stūpas gan bija sastopamas, taču bija redzams, ka tās netiek koptas. Toties visur par sevi atgādināja ķīniešu komunisma atribūti — sarkanie karogi un transparenti, saukļi, sirpis un āmurs, dižā vadoņa Mao monumenti.

Braucām pa vijīgu kalnu ceļu, pa retam sastopot kādu kravas auto. Pasakaini kalnu skati pavērās, kad braucām arvien augstāk un augstāk. Pa laiku pamanīju kādu jaku baru ganāmajies stāvēs nogāzēs. Pa gabalu tie izskatījās kā tanki, milzīgi, spēcīgi un draudīgi. Apbrīnojami, kā tik masīvs dzīvnieks spēja manevrēt tik stāvēs nogāzēs.

Sniegotie kalni nāca arvien tuvāk. Kad bijām izbraukuši cauri Himalaju kalnu grēdai, mūsu kolonna pa stāva kāpuma ceļa posmu uzbrauca kalna galā, kur atradās milzīgi simboliski vārti, kas bija apkārti ar tūkstošiem krāsaino budistu lūgšanas karodziņu virtienēm. Nezinātājam liktos, ka šeit valda liela nekārtība, jo ļoti daudz sakārtu «vecu lupatu» plandījās vējā, taču mūsu grupā tādu nebija. Visi ar cieņu izturējās pret budisma tradīciju sveikt kalnu virsotnes kā dievību mājvietu. Šī vieta bija pāreja 4950 metru augstumā. Mūsu kolonna apstājās, varējām izkāpt. Patiesībā šai vietā jutos ļoti svinīgi, isti pat nezināju, ko darīt — fotografēt, izkārt savus lūgšanu karodziņus vai uzrunāt kalnus? Īpatnējas izjūtas pārņēma, paveroties atpakaļ, virzienā, no kurienes bijām atbraukuši. Tur palika dižie Himalaji ar baltām smailām virsotnēm, aiz tiem otrā pusē bija Nepāla, bet priekšā, tur, kurp mēs devāmies, gaidīja dzeltenbrūni kalni, klintis un akmeņaini līdzenumi. Pirmo reizi savā dzīvē atrados tādā augstumā, teju piecus kilometrus virs jūras līmeņa. Te nu es pilnībā sapratu, ka biju nokļuvis Tibetā.

Turpinājums sekos.

*Mūsu ceļā pavērās
Tibetas ainavas.*

kurus izmanto gan mītnes siltināšanai, gan pavadā, tātad ēdiena gatavošanai un siltuma nodrošināšanai.

Jutos galīgi nosalis un sapratu, ka jākus-tas, lai sasildītos. Vēl bija tikai puspieci no rīta, bet celšanās laiks bija noteikts pusesešos, lai septiņos varam izbraukt. Uzvilku silto jaku, cimdus un devos ārā. Mani istabas biedri palika guļam. Izgājās ārā, varēju tuvumā aplūkot garām ejošo jaku ganāmpulku. Katram kaklā bija apsējs, visbiežāk sarkanā krāsā, un uz tā uzvērti vairāki zvaniņi. Daudzajiem zvaniņiem skanot, ausis džinkstēja, arī vēl tad, kad jaki jau bija pazuduši no redzesloka. Ganāmpulku pavadīja daži noskranduši gani un rejošu suņu bars, kura priekšgalā kā parasti bija liela auguma Tibetas mastifs, līdzīgs mums zināmajam

sēdēt drošākā vietā, pa vidu starp mani un viņas vīru, taču jāņem vērā smalkie indiešu nosacījumi, kas neļauj sievietei sēdēt blakus svešam vīrietim.

Sakāpām automašīnās un uzsākām kustību. Kolonnā noslēdza mūsu kravas mašīna. Indijā un Nepālā kravas mašīnas tiek izrotātas kā Ziemassvētku eglītes un rotājumos allaž dominē kāds reliģiozs motīvs. Arī mūsu kravas auto rotāja budistu svastikas. Komunistiskajā Ķīnā pret šo simbolu nekādu iebilžu nav. Pabraukuši nedaudz uz priekšu, ieraudzījām, ka Njalamas centrālo ielu klāj asfalts. Pa to gāja vietējie ļaudis, nopuņķojušies bērņeļi melnām sejiņām un vējā sapūstiem un saulē nocepinātiem sārtiem vaigiem skrēja mums pakaļ, kāds jaks lēni un cēli slāja pa ielas vidu, gluži kā govīs

Kanāda atbalsta Lietuvas aizsardzības projektus

Lietuvas aizsardzības ministrs Jozs Oleks un Kanādas aizsardzības ministrs Roberts Nikolsons panākuši vienošanos par daudz ciešāku sadarbību starp abu valstu militārajiem resoriem. J. Oleks paudis, ka dažādu līmeņu Kanādas Bruņoto spēku pārstāvji iesaistīsies drošības garantēšanas pasākumos Lietuvā. «Kanādieši piedalīsies Baltijas gaisa telpas patrulēšanā, sūtīs savus kuģus uz Baltijas jūru, piedalīsies dažādās militārās mācībās kopā ar Lietuvu, nosūtīs uz Lietuvu kājnieku vienības ilgākai bāzēšanai, atbalstīs LITPOLUKR brigādes attīstību.» Vairāki Kanādas un Lietuvas divi- sējie, kā arī daudzpusējie pasākumi plānoti ilgtermiņā, bet pirmie sadarbības projekti sāksies jau 2015. gadā.

NATO Enerģētiskās drošības izcilības centra ēka.

Raksturojot Lietuvas un Kanādas sadarbību, jāatzīmē, ka šī gada sākumā Kanāda piešķir 715 000 eiro, lai atbalstītu NATO Enerģētiskās drošības izcilības centra (NATO Energy Security Center of Excellence) darbību Viļņā. Kanādas piešķirtos līdzekļus plānots ieguldīt mobilā hibridģeneratora un tam nepieciešamās kontrolsistēmas iegādei. Vēlāk šis mobilais ģenerators tiks nodots Lietuvas Bruņotajiem spēkiem, kuri varēs izmantot to militāro mācību nodrošināšanā.

NATO Enerģētiskās drošības izcilības centrs Viļņā tika izveidots 2012. gadā. Centra speciālistu galvenais uzdevums ir sniegt kvalificētu ekspertīzi jautājumos, kas saistīti ar NATO operacionālo enerģētiskās apgādes drošību.

Turpinās Arktikas reģiona drošības stiprināšanas pasākumi

Paslaik Norvēģijas militārais budžets ir aptuveni astoņi miljardi dolāru, un tas ir augstākais rādītājs visu Ziemeļeiropas valstu vidū. Viena no tuvāko gadu Norvēģijas Karalisko bruņoto spēku (KBS) attīstības prioritātēm būs saistīta ar aizsardzības spēju un kaujas gatavības rādītāju paaugstināšanu Tālo Ziemeļu reģionā. Atbildot uz Krievijas ziemeļu apgabālā dislocēto gaisa, jūras un sauszemes vienību pastiprināšanu, arī Norvēģija realizēs savus pasākumus Arktikas reģionā. Jau kopš 2010. gada Norvēģijas KBS attīstās atbilstoši viedās aizsardzības (*smart defence*) programmai, kurā ievērojama daļa resursu ir atvēlēti Arktikas reģiona drošības stiprināšanai. Viens no viedās aizsardzības programmas pasākumiem būs piektās paaudzes iznīcinātāju «F-35 Lightning II» dislokācijas bāzu izveide Ērlannē un Ēvenēsē, kur mācību laikā uzturēsies arī sabiedroto valstu spēki. Ēvenēsē būs dislocēti arī Karalisko gaisa spēku ātrās reaģēšanas eskadrija. Turklāt plānots, ka 2017. gadā pilnu operacionālo gatavību sasniegs jaunizveidotā ātrās reaģēšanas vienība darbi- bai arktiskajos apstākļos (*rapid reaction force north — RRFN*). Šī jaunā vienība būs apgādāta ar kājnieku kaujas mašīnām CV90 un tan-kiem «Leopard 2».

Norvēģijas karavīri ziemas ekipējumā.

Norvēģijas strikto apņēmību uzlabot zie- meļu reģiona drošību apliecina arī 8.—18. martā notikušās plaša mēroga militārās mācības «Joint Viking», kurās piedalījās 5000 ka- ravīru no karaliskajiem jūras, gaisa un sauszemes spēkiem. «Joint Viking» galvenais mērķis bija pārbaudīt militāro vienību spējas realizēt kopēju operāciju valsts iekšienē sarežģītos klimatiskajos apstākļos. Šīs mācības bija iepļānotas jau pirms Ukrainas krīzes, un tās nav atbildes reakcija uz Krievijas agresiju Ukrainā. Taču «Joint Viking» norisē tika ņemtas vērā Ukrainas krīzes rezultātā gūtās atziņas.

Igaunijā ierodas ASV tanki un iznīcinātāji

Marta sākumā Rīgas ostā tika uzņemta liela militāra krava — aptuveni 750 ASV militārās tehnikas vienības, to skaitā tanki un kājnieku kaujas mašīnas. Daļa no šīs tehnikas, arī tanki «M1A2 Abrams», tika transportēti tālāk uz Igauniju. Ame- rikāņu kolēģi rotācijas kārtībā pārņems dežūru Tapas militārajā bāzē, kur pastāvīgi dislocēta Igaunijas Aizsardzības spēku 1. kājnieku brigāde.

Tanku «M1A2 Abrams» izkraušana Rīgas ostā.

ASV militārās tehnikas un karavīru klātbūtne Tapā ir daļa no ASV operācijas «Atlantic Resolve». Šī plaša operācija tiek īstenota Ziemeļaustrumeiropas reģionā, lai NATO dalībvalstīm demonstrētu at- balstu un drošības garantijas. Turpmāka- jos trīs mēnešos ASV karavīri un militārā tehnika piedalīsies vairākās mācībās Igaunijā, tajā skaitā plaša mēroga treniņā «Siil» («Hedgehog»).

Kā solidaritātes un drošības garan- tēšanas pasākums jāmin arī igauņu un amerikāņu gaisa spēku mācības, kas Igaunijā norisināsies līdz 17. aprīlim. Igaunijas Gaisa spēku komandieris pulk- vedis Jāks Tariens paziņojis, ka mācības šādā formātā Igaunijā notiek pirmo reizi un to laikā paredzēti ASV iznīcinātāju F-16 lidojumi zemā augstumā un šaušana virszemes mērķos Aizsardzības spēku poligonā. ASV iznīcinātāji, kā arī 300 ASV Gaisa spēku karavīri uz mācībām ieradās no ASV Gaisa spēku bāzes Aviāno (Itālija).

Pulkvedis J. Tariens arī informēja, ka 2015.—2016. gadā ASV piešķirušas fi- nanšu palīdzību Igaunijai 24,7 miljonu dolāru apjomā Gaisa spēku bāzes Emari in- frastruktūras paplašināšanai. «Šāda palīdzība apliecina, ka ASV ir gatavas sadarboties ar Igauniju ilgtermiņā un gaisa spēku kopīgās mācības tiks rīkotas regulāri.»

Sabiedroto spēku klātbūtne Igaunijā tiks demonstrēta arī ar četru Lielbritānijas Karalisko gaisa spēku iznīcinātāju «Eurofighter Typhoon» dislocēšanu Emari bāzē no šī gada maija līdz augustam. Britu iznīcinātāji piedalīsies Baltijas gaisa telpas patru- lēšanas misijā. Pēdējo reizi briti patrulēja Baltijas gaisa telpu 2014. gada maijā — septembrī, taču toreiz iznīcinātāji bāzējās Šaulu bāzē Lietuvā.

Plānota karavīru izvietošana Gotlandē un Karalisko jūras spēku modernizācija

Saskaņā ar Zviedrijas valdības izplatīto paziņojumu 2016.—2020. gadā plā- nots būtiski pilnveidot zemūdeņu atklāšanas un pārtveršanas spējas. Aizsardzības ministrs Pēters Hultkvists preses konferencē paskaidrojis, ka, reaģējot uz Krievijas militārās aktivitātes pieaugumu reģionā, Zviedrija vēlas stiprināt savas spējas atklāt pretinieka zemūdenes. Kā zināms, 2014. gada rudenī Zviedrija realizēja mēroga ziņā plašāko operāciju kopš aukstā kara beigām, mēģinot izsekot ārvalstu zemūdeni savos teritoriālajos ūdeņos. Meklēšanas operācija beidzās ar neveiksmi, un Zviedrija oficiāli neapsūdzēja nevienu valsti par ūdens robežas nelikumīgu šķērsošanu.

K3S korvete «Visby», kas Stokholmas līcī 2014. gada oktobrī meklēja ārvalstu zemūdeni.

Lai uzlabotu kopēju drošību un atjaunotu militāro klātbūtni Baltijas jūras Got- landes salā, Zviedrijas valdība ir papildus piešķirusi 677 miljonus eiro. Šie līdzekļi tiks izlietoti ne tikai flotes modernizācijai un zemūdeņu pārtveršanas spēju uzla- bošanai, bet arī aptuveni 150 karavīru izvietojumam Gotlandes salā.

Kamēr citi bruņojas, Dānija atbruņojas

Pašlaik Dānijas zemessardzē «Hjemmeværnet» ir aptuveni 4300 brīvprātīgo, kuriem glabāšanā ir nodotas triecienšautenes M95. Pēc šī gada februārī Kopenhāgenā notikušā terorakta atklāšanās, ka viens no uzbrukuma izmantotajiem šaujamieročiem bija zemessargam nozagta triecienšautene M95. Šī incidenta dēļ «Hjemmeværnet» vadība pieņēmusi lēmumu visiem zemessargiem līdz šī gada 30. martam noņemt no saviem ieročiem aizslēgtus un nodot tos armijas ieroču glabātavās. Tiek uzsvērts, ka šis ir īsternīna drošības pasākums, kamēr tiks izpētīti ilgtermiņa risinājumu scenāriji. Kā paskaidrojis «Hjemmeværnet» komandieris ģenerālmajors Fins Vinklers, drošības nolūkos notiks arī pēkšņas pārbaudes zemessargu dzīvesvietās, lai pārliecinātos par ieroču glabāšanas noteikumu ievērošanu.

«Hjemmeværnet» apbruņojumā esošā M95.

Pirms ārkārtas stāvokļa ieviešanas Dānijas zemessargiem bija pienākums savus ieročus glabāt ieslēgtus seifā, turklāt ar izņemtu aizslēgu. Tomēr tas nekļuva par šķērslī ieroča nozagšanai un turpmākajiem traģiskajiem notikumiem.

Parlamentā ļoti atšķirīgi tiek vērtēti jaunie drošības pasākumi zemessardzē ieroču glabāšanai. No vienas puses, Dānijas aizsardzības ministrs Nikolajs Vamens atbalsta F. Vinklera lēmumu, turpretī parlamenta opozīcija atklāti kritizē zemessardzes faktiski atbruņošanu. Ļoti lielu neapmierinātību pauž arī paši zemessargi, un daudzi no viņiem gatavojas izstāties no «Hjemmeværnet». Aptuveni 750 000 privātpersonu Dānijā ir šaujamieroču glabāšanas atļaujas, tātad zemessargu atbruņošana nenovērsīs iespēju, ka noziedznieki var tikt pie zagta šaujamieroča.

Speciālo uzdevumu vienībām būs jauna triecienšautene

Somijas Bruņoto spēku speciālo uzdevumu vienības tiks apbruņotas ar Belģijas ražojuma triecienšauteni FN SCAR-L, kas Somijā apstiprināta kā jauns strēlnieku ieroču standarts. FN SCAR-L ir pirmais šaujamierocis, kas pieņemts Somijas BS apbruņojumā un atbilst NATO standarta patronām 5,56x45. Sākumā izmantos gan triecienšautenes RK 95 TP, kuras šauj ar Krievijas standarta 7,62x39 patronām, gan FN SCAR-L.

Komentējot FN SCAR-L ieviešanu, Somijas Sauszemes spēku pārstāvis Juka Valkeajervi uzsvēra, ka Somijai ir būtiski speciālo spēku vienības apbruņot ar NATO valstīs izmantotajiem ieročiem un municiju. Pāreja uz FN SCAR-L ir saistīta ar Somijas krīzes vadības plānu un nacionālās aizsardzības garantēšanas pasākumiem.

Triecienšautene FN SCAR ar granātšāvēju.

Jau šī gada martā Somija parakstīs līgumu par triecienšauterņu FN SCAR-L zemstobra granātšāvēju FN40GL-L iepirkumu. Somijas speciālo uzdevumu vienības vienlaikus veic izpēti, lai izraudzītos piemērotāko ložmetēju 5,56x45 standarta patronām. Kā kandidāti tiek testēti «FN Minimi» un H&K MG4.

Somija jau līdz šī gada beigām plāno iegādāties kopumā 200–300 triecienšautenes 5,56x45 standarta patronām un 50–75 zemstobra granātšāvējus, kas paredzēti maza ātruma 40x46 standarta granātām. Triecienšautenes iepirks kopā ar papildu aksesuāriem — taktiskajiem lukturim un tēmēšanas lāzerierīcēm «Model 7500» (AN/PEQ-2A).

Polija akcentē izlūkošanas spēju attīstību

Polija sakarā ar situācijas eskalāciju Ukrainā paātrināja 2013.—2022. gadam izstrādātā armijas modernizācijas plāna izpildi. Pastiprināta uzmanība tiek veltīta BS izlūkošanas spēju straujai uzlabošanai, paredzot līdz pat 80 dažādu klašu un tipu bezpilota lidaparātu iegādi.

Pašlaik programmas «Orlik» ietvaros izvērtē raķešnesēju bezpilota lidaparātu (BPL) iegādi. Aizsardzības ministra vietnieks Česlavs Mročeks skaidrojis, ka 2015. gads Polijā būs lūzuma punkts tieši BPL sistēmu integrācijā valsts aizsardzības nodrošināšanā. Tuvākajos mēnešos Aizsardzības ministrija publiskos kompānijas vārdu, kas piegādās raķešnesējus BPL. Jau nākamgad tiks slēgti atbilstoši līgumi, un paredzēts pasūtīt 12 taktiskā līmeņa raķešnesējus BPL ar vidējo un tālo darbības rādīsu. Pirmos BPL varētu piegādāt ap 2022. gadu, bet līdz 2026. gadam plānota otras BPL partijas pasūtīšana. Savukārt projekta «Wizjer» ietvaros Bruņoto spēku vajadzībām 2017. gadā paredzēts iegādāties 15 minigabarītu BPL izlūkošanas funkciju veikšanai.

Polija plāno iegādāties arī 48 lidmašīnas, kas spēs nest vadāmās un nevadāmās raķetes. Iespējams, šajā projektā Polija sadarbosies ar ASV un Izraēlu. Polija veic arī tirgus izpēti pretgaisa aizsardzības sistēmu un helikopteru iegādei Gaisa spēku vajadzībām.

Polijas BS BPL operators.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi **kapteine Vizma Kalčeva**.

Foto — www.enescoe.org; <http://www.eucom.mil>;
<https://www.defencetalk.com>; www.npr.org;
<http://gatesofvienna.net>; <http://www.fnherstal.com>;
www.suasnews.com.

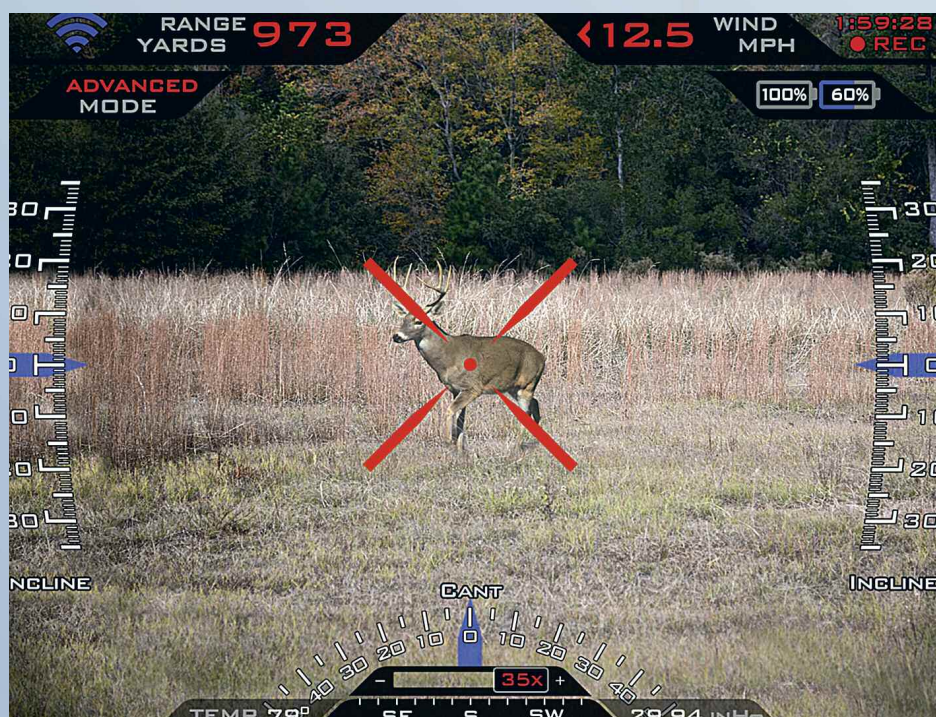
Vai katrs karavīrs varēs kļūt par labu snaiperi?

snaiperi. «Tracking Point» izgudrotā PGFs cena ir aptuveni 27 000 dolāru. Šaujot ar ultramoderno trieciensauteni, cilvēkam tikai jānospiež poga blakus mēlītei, tādējādi atzīmējot mērķi ar sarkanu punktu. Tālāk sāks darboties PGFs lāzertēmklis un programmatūra, aprēķinot precīzāko mērķēšanas punktu (zilais punkts attēlā). Šis punkts atrodas citā vietā nekā sarkanais punkts, jo ierocis ierēķina meteoroloģiskos apstākļus, gaisa mitrumu, attālumu un daudzus citus lodes lidojumu ietekmējošus faktorus.

Jau vairāk nekā gadu ASV Bruņotajos spēkos tiek praktiski testēts jaunais ASV Tek-sasā bāzētās firmas «Tracking Point» šaujamierocis «Precision Guided Firearms» (PGFs), kurš jebkuru karavīru pārvērs prasmīgā

Tā kā ieroča programmatūra ļauj pieslēgt ieroci iPad ierīcei, šāvējs ekrānā var vērot mērķēšanas procesu. PGFs var pieslēgt arī mobilajai Wi-Fi sistēmai vai arī nodrošināt ieroča «saziņu» ar citu karavīru gudrajiem ierociem kaujas laukā, nosūtot tiem mērķnorādes datus. Ar jaunā ieroča lāzertēmkli

var vienlaikus atzīmēt vairākus svarīgus mērķus, un ieroča programmatūra nodrošinās automātisku šo mērķu izsekošanu kaujas laukā. PGFs nodrošina precīzu trāpījumu mērķi arī tad, ja mērķis kustas ar ātrumu 10 jūdzes stundā.

Pirms šāviena snaiperim ir jāpānāk ekrānā redzamo parametru atbilstoša sakopšana mērķēšanas zilajā punktā, kas garantē trāpījumu mērķi. Kļūdišanās attālumā līdz 450 m praktiski nav iespējama, jo šāvējs nevar fiziski nospiegt ieroča mēlīti, kamēr visi mērķēšanas parametri nav sakopoti atbilstoši ekrānā redzamai informācijai. Tāpēc ražotāji uzsver, ka PGFs ir daudz drošāks ierocis, jo izslēdz iespēju, ka snaipera pirkstu nervoza noraustišanās izraisa nekontrolētu šāvieni un var traumēt pašu šāvēju.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavoja
kapteine Vizma Kaļčeva.

Foto — [http://www.dailymail.co.uk/](http://www.dailymail.co.uk;)
<http://upload.wikimedia.org>.

Izdota grāmata par Latvijas Centrālās padomes memoranda parakstītājiem

25. februārī Latvijas Kara muzejā notika muzeja izdevuma — biogrāfiskās vārdnīcas «Ar parakstu par Latviju. Latvijas Centrālās padomes memoranda parakstītāju biogrāfijas» atvēršana. Grāmatā pirmo reizi vienkopus ir atrodamas šīs nozīmīgās Latvijas vēstures liecības — memorandu parakstījušo biogrāfijas. Latvijas Kara muzejs grāmatu izdevis ar Latvijas Kultūrkapitāla atbalstu. Izdevumā apkopotas 188 biogrāfijas, to bagātina visu parakstītāju fotoattēli un ievadeseja par LCP. Biogrāfiskās vārdnīcas sastādītāja un apkopotāja ir Latvijas Kara muzeja darbiniece vēsturniece Ieva Kvāle, kas savam pētījumam ir izmantojusi arhīvu materiālus, periodiku un dažādas publikācijas, kā arī biogrāfisko datu noskaidrošanai meklējusi parakstītāju tuviniekus Latvijā un ārzemēs. Pateicoties šim lielajam darbam, noskaidroti līdz šim sabiedrībai nezināmu un neatšifrētu parakstītāju dzīvesstāsti, labotas neprecizitātes.

Latvijas Centrālo padomi (turpmāk — LCP) izveidoja 1943. gada 13. augustā nacistiskās Vācijas okupācijas laikā. To veidoja lielāko pirmskara Latvijas Republikas politisko partiju (Latvijas Sociāldemokrātiskā strādnieku partija, Zemnieku savienība, Demokrātiskā centra un Latgales Kristīgo zemnieku partija) pārstāvji ar profesoru Konstantīnu Čaksti priekšgalā. 1944. gada martā K. Čakste un F. Cielēns izstrādāja LCP memorandu, kuru parakstīja, par spīti iespējamām vācu okupācijas iestāžu represijām, 188 Latvijas politiskie un sabiedriskie darbinieki. Memorands bija aicinājums atjaunot Latvijas valstisko neatkarību un izveidot Latvijas armiju, lai aktīvi cīnītos pret atkārtoto padomju okupāciju. Memoranda sastādītāji uzsvēra, ka Latvijas varmācīgā pievienošana Padomju Savienībai ir pretlikumīga. Tajā pašā laikā tika noraidīta arī nacistiskās Vācijas okupācijas varas ricība Latvijā. Par vienīgo iespējamo Latvijas iedzīvotāju interesēm atbilstošo risinājumu LCP uzskatīja Latvijas valsts likumīgās varas atjaunošanu. Dokuments ir LCP

politiskās platformas un tās atbalstītāju apliecinājums cīnīties par brīvu un neatkarīgu Latvijas Republiku, neskatoties uz divu okupācijas režīmu — Padomju Savienības un nacistiskās Vācijas — centieniem to iznīcināt. Vēl aizvien notiek mēģinājumi cīņu par savas valsts neatkarību pasniegt kā viena vai otra okupācijas režīma atbalstīšanu. LCP memorands pierāda šādas pieejas nepamatotību.

Memorandu sastādīja vairākos eksemplāros un pārfotografēja, lai izvestu no Latvijas un nodotu Rietumu sabiedroto valdībām. Ilgu laiku bija zināmi tikai dažādi memoranda teksta varianti un pretrunīgas ziņas par tā parakstītājiem. Latvijas Kara muzeja īpašumā esošais memoranda oriģināls bija paslēpts Rīgā, Peldu ielā 19-5, dzīvoklī — zem grīdas dēļiem, kur to 2001. gadā atrada, veicot remontdarbus. Šajā dzīvoklī bija pierakstīta Lāčplēša Kara ordeņa kavaliers un nacionālās pretošanās kustības dalībniece Valija Veščuna-Jansone, kuras vīrs inženieris Vilhelms Jansons atrodams memoranda parakstītāju vidū. Tikai pateicoties laimīgai apstākļu sakritībai, memorands ir nonācis līdz mūsdienām tik labā saglabātības stāvoklī. Šis dokuments ir vienīgais oriģināls, kas līdz šim saglabājies un apzināts kā LCP memorands, līdz ar to uzskatāms par unikālu. Šobrīd dokuments glabājas Latvijas Kara muzejā un ir iekļauts UNESCO programmas «Pasaules atmiņa» Latvijas Nacionālajā reģistrā.

Sagatavojis **Juris Ciganovs**.

DAILES TEĀTRIS

2015. GADA APRĪLIS

Lielā zāle

1. T.	19.00	KĀDS PĀRLAIDĀS PĀR DZEGUZES LIGZDU /4. ab./
2. C.	19.00	JUBILEJAS SNOFORKIM
4. S.	13.00	JUBILEJAS SNOFORKIM
	18.00	JUBILEJAS SNOFORKIM
7. O.	19.00	ŅĒGINS
8. T.	19.00	ŅĒGINS Pēdējo reizi!
9. C.	19.00	SAULES BĒRNI
10. P.	19.00	KĀDS PĀRLAIDĀS PĀR DZEGUZES LIGZDU /5. ab./
11. S.	18.00	VĒJIEM LĪDZI *** Pēdējo reizi!
12. Sv.	18.00	PRIMADONNAS ** Pēdējo reizi!
14. O.	19.00	SAULES BĒRNI
15. T.	19.00	M.BUTTERFLY **
16. C.	19.00	KĀDS PĀRLAIDĀS PĀR DZEGUZES LIGZDU
17. P.	19.00	FINITA LA COMEDIA!
18. S.	18.00	BOVARĪ KUNDZE
19. Sv.	18.00	IZRAIDĪTIE ****
21. O.		
22. T.	19.00	ŠEIPINGS ****
23. C.	19.00	AMADEJS ** Pēdējo reizi!
24. P.	19.00	KĀDS PĀRLAIDĀS PĀR DZEGUZES LIGZDU /6. ab./
25. S.	18.00	AR VĪRU NAV VIEGLI **
26. Sv.	15.00	PĪTERS PENS
28. O.		
29. T.	19.00	BOVARĪ KUNDZE
30. C.	19.00	SAULES BĒRNI

Mazā zāle

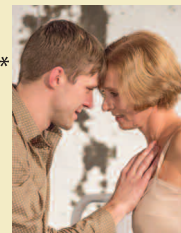

1. T.		
2. C.		
4. S.		
7. O.		
8. T.		
9. C.	19.00	UGUNSGRĒKI Visa zāle 5 un 6 EUR! UGUNSGRĒKI
10. P.	19.00	DROŠI KĀ TANKĀ
11. S.		
12. Sv.		
14. S.	19.00	UGUNSGRĒKI
15. T.	15.00	VECPUIŠI UN VECMEITAS
16. C.		
17. P.	16.00	APGLABĀJIET MANI ZEM GRĪDAS ***
18. S.	13.00	DIVI KAPTEIŅI
19. Sv.	13.00	SLAZDĀ **
21. O.	19.00	PLIKIE UN PUSPLIKIE **
22. T.	19.00	PREILENĪTE
23. C.		
24. P.	19.00	DROŠI KĀ TANKĀ
25. S.		
26. Sv.	13.00	DIVI KAPTEIŅI
	18.00	DIVI KAPTEIŅI
28. O.	19.00	SKUDRU SPRINTS
29. T.	19.00	VAŅA UN SOŅA UN MAŠA UN SPAIKS
30. C.		

Kamerzāle

1. T.	19.00	VISAS VIŅAS GRĀMATAS
2. C.	19.00	VISAS VIŅAS GRĀMATAS
4. S.	18.00	VISAS VIŅAS GRĀMATAS
7. O.		
8. T.	19.00	MĪLAIS MELIS **
9. C.		
10. P.	19.00	ČUHŅAS JOCIŅI
11. S.		
12. Sv.		
14. S.	19.00	PUSLEPKAVA
15. T.	19.00	ČUHŅAS JOCIŅI
16. C.	19.00	VISAS VIŅAS GRĀMATAS
17. P.	16.00	AIJA PĒC JAUNSUDRABIŅA ****
18. S.	18.00	LĒNPRĀTĪGĀ
19. Sv.	15.00	NAKTS VĒL NAV GALĀ
	18.00	NAKTS VĒL NAV GALĀ
21. O.	19.00	PREZENTĀCIJA
22. T.	19.00	VISAS VIŅAS GRĀMATAS
23. C.	19.00	PIKASO SIEVIETES
24. P.	19.00	ČUHŅAS JOCIŅI
25. S.	18.00	BIEDRE ZARIŅA
26. Sv.		
28. O.	19.00	VISAS VIŅAS GRĀMATAS
29. T.	19.00	LĒNPRĀTĪGĀ
30. C.	19.00	PUSLEPKAVA

"KĀDS PĀRLAIDĀS PĀR DZEGUZES LIGZDU"

* Repertuārā iespējamās izmaiņas!

Kase: 10.00 - 19.00; S., Sv. 11.00 - 18.00
Informācija: 67294444, www.dailesteatris.lv
www.bilesparadize.lv

* Pensionāriem - 50% atlaide! ** Pensionāriem un invalīdiem! *** Skolēniem, studentiem, pensionāriem un invalīdiem - 50% atlaide! **** Vidusskolēniem un studentiem - 50% atlaide!

www.facebook.com/zurnalsTevijasSargs
www.sargs.lv

